

တရားတို့ကို ရှာဖွေပြီးလျှင် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်၍ ဝိပဿနာရှုမှုကိုလည်းကောင်း အံ့ကြိတ်တရားဟူ၍ လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် မစွပ်စွဲလိုက်မိဖို့ရန်ကိုကား နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသီး မှန်သမျှသည် အထူး သတိပြုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ကန်သော ကျင့်စဉ်ကို မဟုတ်မတရား စွပ်စွဲခြင်းကိုကား အဆိပ်ပြင်းထန်သော မြွေပွေး မြွေဟောက်ပမာ ဝေးစွာ ရှောင်ရှားရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထဒ္ဓဘာဝ = ကြမ်းမှုသဘော

တွန်းကန်မှုသဘောတရားနှင့် မာမှုသဘောတရား နှစ်ခုကို ကျေနပ်မှု ရရှိလာသောအခါ ကြမ်းမှုသဘော ကို ဆက်၍ ရှုကြည့်ပါ။ ထဒ္ဓဘာဝကို ခရိဂတ (မ-၃-၂၈၃။)ဟု သုတ္တန်ဒေသနာတော်များ၌ သုံးစွဲထားသည် ကိုလည်း တွေ့ရ၏။ ယင်း ထဒ္ဓဘာဝ = ခရိဂတ-ဟူသော ကြမ်းမှုသဘောကို ရှုပွားလိုပါက တွန်းကန်မှုသဘော နှင့် မာမှုသဘောကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ဦးခေါင်းမှသည် ခြေဖျားမှသည် ဦးခေါင်းသို့ တိုင်အောင် အကြိမ်များစွာ ရှုဖန်များလတ်သော် “ဖျဉ်းဖျဉ်း ရွရွ”ဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ကြမ်းမှုသဘော စတင်၍ ပေါ်လာတတ်ပါသည်။ ပေါ်လာသော် ထိုကြမ်းမှုသဘောကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထင်ရှားအောင် နှလုံးသွင်းရှုပွားပါ။ အသားကို သဲဖြင့် ပွတ်သပ်လိုက်ပါက ကြမ်းသည့်ပုံစံမျိုးအတိုင်း ပေါ်လာတတ်ပါသည်။ အပ်ဖြင့် ထိုးဆွသည့် ပုံစံမျိုး၊ အပ်ဖြင့် ခြစ်နေသည့် ပုံစံမျိုး ပေါ်လာတတ်ပါသည်။

ထိုသို့ ရှု၍မှ ကြမ်းမှုသဘောတရား မထင်မရှား ဖြစ်နေသော် ကြမ်းတမ်းမှု ထင်ရှားရာ တစ်နေရာကစ၍ ရှုကြည့်ပါ။ ပထဝီဓာတ်-တေဇောဓာတ်-ဝါယောဓာတ်တို့ကား ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်များ ဖြစ်ကြသဖြင့် တွေ့ထိမှု ထင် ရှားရာ နေရာက စ၍ ရှုနေရခြင်း ဖြစ်သည်။ လက်နှင့် အဝတ် ထိသည့်နေရာ၌ ကြမ်းတမ်းမှု ထင်ရှားပါက ထိုနေရာမှ စ၍ ရှုကြည့်ပါ။ မထင်ရှားပါက လက်ခုံဖြင့် အဝတ်ကို အနည်းငယ် ပွတ်ကြည့်ပါ။ တွန်း-မာ-ကြမ်း သုံးမျိုးလုံးကို ထိုနေရာမှ စ၍ တွဲရှုကြည့်ပါ။ သွားသွားချင်း ထိသည့်နေရာ၊ သွားနှင့် လျှာ ထိသည့်နေရာတို့က စ၍ ရှုကြည့်ပါ။ ထိုသို့ ရှုသော်လည်း ကြမ်းမှုသဘောတရားသည် မထင်ရှား ဖြစ်နေသေးပါက အပေါ်အံ့သွား ထိပ်ကို လျှာဖြင့် ပွတ်ကြည့်ပါ။ ကြမ်းမှုသဘောတရား ထင်ရှားလာတတ်ပါသည်။ အောင်မြင်မှု မရသော် ထို နေရာမှ စ၍ တွန်း-မာ-ကြမ်း သဘောတရား သုံးခုကို တွဲ၍ ရှုကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှု ရနိုင်ပါသည်။ ယောဂီ အများစု၌ကား တွန်းကန်မှုနှင့် မာမှု သဘောတရားနှစ်မျိုးကိုပင် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုနေပါက ကြမ်းမှုသဘောတရားကိုပါ တစ်စတစ်စ ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့လာတတ်ပါသည်။

ဂရုက = လေးမှုသဘော

တွန်း-မာ-ကြမ်း သုံးမျိုးကို တစ်ကိုယ်လုံး အနှံ့အပြား ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုနေပါက လေးမှု သဘောတရားလည်း တစ်စတစ်စ ထင်ရှား၍ လာတတ်ပါသည်။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှု၍မှ လေးမှုသဘောတရား သည် မထင်ရှားလာသေး ဖြစ်နေသော် လေးမှုထင်ရှားရာနေရာက စ၍ ရှုကြည့်ပါ။ တင်ပါး ဝန်းကျင်၌ ခန္ဓာ ကိုယ် တစ်ခုလုံး၏ ဖိထားသည့်အလေးချိန် ထင်ရှားနေတတ်ပါသည်။ မထင်မရှား ဖြစ်နေပါက ပေါင်ပေါ်သို့ လက်ဖြင့် ဖိကြည့်ပါ။ လေးမှု ထင်ရှားလာတတ်ပါသည်။ တစ်ကိုယ်လုံး၌ အနှံ့အပြား မြင်အောင် ရှုပါ။

ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ = ထောက်ကန်မှုသဘော

မာ-ကြမ်း-လေး သဘောတရား သုံးမျိုးတို့ကား ဂရုပထဝီဓာတ်များ ဖြစ်ကြ၏။ တွန်းမှုကား ဝါယောဓာတ်၏ သမုဒီရဏရသ ဖြစ်၏။ ဝါယောဓာတ်၏ ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာကား ယခုအခါ၌ ရှု၍ လွယ်ကူလာပြီ ဖြစ်၏။ ထောက်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ကန်မှုသဘောကား ခန္ဓာအိမ်ကို အလိုရှိသည့် ပုံစံအတိုင်း ဆက်လက်တည်နေအောင် ထိန်းထားသည့် စွမ်းအင် ဖြစ်၏။ လက်ကို ထားလျှင် ထားသည့်အတိုင်း၊ ဦးခေါင်းကို ထားလျှင် ထားသည့်အတိုင်း၊ ကိုယ်ကို ထားလျှင် ထားသည့်အတိုင်း ငြိမ်ဝပ်အောင် ထိန်းထားသည့် သဘောတရား ဖြစ်၏။ မထိန်းနိုင်က လဲကျသွားမည် ဖြစ်၏။ မာမူသဘောနှင့် တွဲရုံပါက ပို၍ သဘောပေါက် မြန်တတ်ပါသည်။ မထင်ရှား ဖြစ်နေသေးပါက ခန္ဓာကိုယ်ကို လဲမည့်အသွင်ဖြင့် အနည်းငယ် ယိမ်းယိုင်ကြည့်ပါ။ မယိုင်လဲအောင် ပြန်၍ ထိန်းထားသည့် စွမ်းအင်ကို သဘော ပေါက်လာတတ်ပါသည်။ တစ်ကိုယ်လုံး၌ မြင်အောင် ဆက်လက်၍ ကြည့်ပါ။

သမုဒီရဏ နှင့် ဝိတ္ထမ္ဘန

အင်္ဂမင်္ဂါနုသဋ္ဌာ စေတ္ထ သမုဒီရဏဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ ဝါယောဓာတု ပထဝီပတိဋ္ဌိတာ အာပေါသင်္ဂဟိတာ တေဇေနုပါလိတာ ဣမံ ကာယံ ဝိတ္ထမ္ဘတေ။ တာယ စ ပန ဝိတ္ထမ္ဘိတော အယံ ကာယော န ပရိပတတိ၊ ဥဇုကံ သဏ္ဌာတိ။ အပရာယ ဝါယောဓာတုယာ သမဗ္ဘာဟတော ဂမနဋ္ဌာနနိသဇ္ဇာသယနဣရိယာပထေသု ဝိညတ္တိံ ဒေသေတိ၊ သမိဇ္ဇေတိ၊ သမ္ပသာရေတိ၊ ဟတ္ထပါဒံ လာဠေတိ။ ဧဝမေတံ ဣတ္ထိပုရိသာဒိဘာဝေန ဗာလဇနဝဉ္ဇနံ မာယာရူပသဒိသံ ဓာတုယန္တံ ပဝတ္တတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၆၁။)

တစ်ဖန် ဤခန္ဓာအိမ်၌ ကိုယ်အင်္ဂါ ကြီးငယ်သို့ အစဉ်လျှောက်သော —

၁။ သမုဒီရဏလက္ခဏာ = တွန်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ်သည်၊

၂။ ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ = ထောက်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ်သည် —

မာမူ ပထဝီဓာတ်၌ ရပ်တည်ခွင့် ရသည်ဖြစ်၍၊ ဖွဲ့စည်းတတ်သော အာပေါဓာတ်က ပေါင်းရုံး ယူအပ် ဖွဲ့စည်းအပ်သည် ဖြစ်၍၊ ပူခြင်း ရင့်ကျက်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော တေဇာဓာတ်က ယိုစီးခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော အာပေါဓာတ်ကြောင့် အရည်အဖြစ် အစေးအဖြစ်သို့ မရောက်လေအောင် အလျော်စောင့်ရှောက် အပ်သည်ဖြစ်၍ ဤရူပကာယကို ထောက်ထား၏ ခိုင်ခံ့စေ၏။ အကျိုးထူးကား ဤသို့တည်း။

ထို ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ = ထောက်ကန်ခြင်း (= ထောက်ခြင်း) သဘောလက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ်က ထောက်ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ ဤရူပကာယသည် မလဲ မကျ၊ မတ်မတ် ကောင်းစွာ တည်၏။ သမုဒီရဏလက္ခဏာ = တွန်းခြင်း (= တွန်းကန်ခြင်း) သဘောလက္ခဏာရှိသော အခြားဝါယောဓာတ် တစ်မျိုးက တွန်းခတ်အပ်သည် ဖြစ်၍ သွားခြင်း ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်တို့၌ ဝိညတ်ကို ထင်ရှားပြ၏။ လက်ခြေတို့ကို ကွေး စေ၏၊ ဆန့်စေ၏၊ လက်ခြေကို တင့်တယ်စွာစွယ်စေ၏ = ထိုမှ ဤမှ ပြန်စေ၏။

သမဗ္ဘာဟနဉ္စ ရူပကလာပဿ ဒေသန္တရူပပုတ္တိယာ ဟေတုဘာဝေါ။ (မဟာဋီ-၁-၄၄၈။)

ဤ၌ သမဗ္ဘာဟန = တွန်းကန်ခြင်းဟူသည် ရုပ်ကလာပ်၏ = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ မူလဖြစ်သည့်နေရာ၌ အသစ်အသစ် ထပ်၍ မဖြစ်တော့ဘဲ နေရာအသစ်အသစ်ဟူသော အရပ်တစ်ပါး၌ အသစ်အသစ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်မှုတည်း။ ဤသမုဒီရဏလက္ခဏာ = တွန်းခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ် သည် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ = ရုပ်တရားအပေါင်း၏ အလွန်နီးကပ်စွာ ပွတ်ချုပ်ထိခိုက်လျက် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းတရားလည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့ ရုပ်အသစ် အသစ်တို့၏ နေရာအသစ် အသစ်၌ ပွတ်ချုပ်ထိခိုက်လျက် အလွန်နီးကပ်စွာ ပြောင်းရွှေ့လျက် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေမှုကို “လက်ခြေကို ကွေး၏ ဆန့်၏” ဤသို့ စသည် ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်နေခြင်း ဖြစ်၏။

ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုင်သေးသော ဗာလ ပုထုဇနံ ငမိုက်သားတို့ကား သမုဒီရဏလက္ခဏာ = တွန်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ဝါယောဓာတ် စွမ်းအင်ကြောင့် ထိုထို ကုရိယာပုထုတို့၌ လက်ခြေကို ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း စသည်ဖြစ်မှုကို = ရုပ်ကလာပ်အပေါင်း ရုပ်တရားအပေါင်း၏ နေရာအသစ်အသစ်၌ ပြောင်းရွှေ့ဖြစ်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မမြင်နိုင်သည့်အတွက် “ယောက်ျား ကွေး၏၊ မိန်းမ ကွေး၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် စွဲယူလျက် ရှိမိတတ်၏။ ဤသို့လျှင် မိန်းမ ယောက်ျား စသည်အဖြစ်ဖြင့် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုင်သေးသည့် ပုထုဇနံ ငမိုက်သားကို လှည့်ပတ်သော မျက်လှည့်ရုပ်နှင့် တူသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးဖြင့် ပြီးသော ကိုယ်ဟူသော ယန္တရားသည် ကုရိယာပုထုအားဖြင့် ဖြစ်၍နေ၏။ ယန္တရားကြီးဖြင့် သွားလာလှုပ်ရှားနေသော ယန္တရားရုပ်ကဲ့သို့ ရွေ့တတ် သွားတတ်သော ကတ္တားဖြစ်သော အတ္တ မရှိသော်လည်း စိတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးဖြင့် ပြီးသော ကိုယ်ဟူသော ယန္တရားသည် သွား ရပ် ထိုင် လျောင်း စသော ကုရိယာပုထုအားဖြင့် ဖြစ်နေ၏ဟု ဆိုလိုသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၆၁။ မဟာဇီ-၁-၄၄၈။ ပြည်-၂-၅၁၈-၅၁၉။)

သမုဒီရဏ-ဝိတ္ထမ္ဘန - ဟူသော စကားလုံးများကို ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက မိမိ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် နိဿယ ဒုတိယတွဲ-၅၁၈-၌ “**သမုဒီရဏဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ = တွန်းခြင်း ထောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော**”-ဟု ဘာသာပြန်ဆိုထား၏။ ဤကျမ်းတွင်လည်း ယင်းဘာသာပြန်အတိုင်း သမုဒီရဏကို တွန်းခြင်းသဘော = တွန်းကန်ခြင်း သဘောဟုလည်းကောင်း၊ ဝိတ္ထမ္ဘနကို ထောက်ခြင်းသဘော = ထောက်ကန်ခြင်းသဘောဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ဘာသာပြန်ဆိုထားပါသည်။ ယင်း သဘောတရား နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၆၁။)၌ သမုဒီရဏလက္ခဏာ-ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာဟုပင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ ဝါယောဓာတ်ကို ရှုရာ၌ ယင်းသဘောတရား နှစ်မျိုးလုံးသည် လိုအပ်သည်သာဖြစ်၍ ဤကျမ်း၌ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ရှုရန် ညွှန်ကြားထားခြင်း ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ [လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်း၌ကား သမုဒီရဏ (= တွန်းခြင်းသဘော) ကို ကိစ္စရသအဖြစ် ဖော်ပြထားပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၆၂။)]

မုဒုက = ပျော့မှု = ပျော့ပျောင်းမှုသဘော

အောက်အတွင်း နှုတ်ခမ်းသားကို လျှာဖျားဖြင့် တွေ့ထိကြည့်ပါ။ ပျော့ပျောင်း နှည့်သည့် သဘောကို လွယ်ကူစွာ တွေ့နိုင်ပါသည်။ ယင်းပျော့မှုသဘောကို ရှုရာ၌ စိတ်ကို တင်းမထားဘဲ လျှော့ထားပါ။ ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်း ဖျော့ထားပါ။ တင်းမထားပါနှင့်။ ထိုပျော့မှု ထင်ရှားရာ နေရာက စ၍ ပျော့မှုသဘောကိုသာ အာရုံစိုက်၍ အသိကပ်ကာ ရှုနေပါ။ စိတ်ကိုလည်း လျှော့၍ ကိုယ်ကိုလည်း ဖျော့၍ ရှုနေပါက မကြာမီ အချိန်ကာလအတွင်းမှာ ပျော့မှုသဘော ထင်ရှားလာတတ်ပါသည်။ မထင်မရှား ဖြစ်နေသေးပါက သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန် ထူထောင်၍ ရပြီးဖြစ်သော ဓာတ်သဘောတရား (၅)မျိုးကို အကြိမ်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ထိုနောင် ပျော့မှုသဘောကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှု ရနိုင်ပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး ဝါဂွမ်းပုံကဲ့သို့ ရွံ့တုံးကဲ့သို့ မုန့်ကျဲသည်တုံးကဲ့သို့ ပျော့အိသွားအောင် ရှုပါ။

သဏှ = ချောမှု - သဘောတရား

ပျော့မှုသဘောတရားကို တစ်ကိုယ်လုံး၌ ကျေကျေနပ်နပ် ရှု၍ ရသောအခါ ထိုပျော့ပျောင်းနေသည့် အောက်အတွင်းနှုတ်ခမ်းသားကိုပင် လျှာကို တံတွေး ရွဲ့ရွဲ့ဆွတ်၍ ပွတ်ကြည့်ပါ။ ချောမွတ်နေသည့် သဘောတရားကို ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့ရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ ပျော့မှုသဘောတရားသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ ထင်ရှားနေသော အခါမှာ ချောမှုသဘောတရားကို ဆက်၍ ရှုပါ။ ခန္ဓာကိုယ် တစ်ကိုယ်လုံး၌ ဆီဖြင့် လိမ်းသုတ်၍ ပွတ်ကြည့်သည့်အလား တစ်ကိုယ်လုံး၌ ချောမှုသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

လဟုက = ပေါ့မှုသဘောတရား

ပျော့-မှု၊ ချော့-မှု သဘောတရားများကို ခန္ဓာကိုယ်၌ ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်လာသောအခါ ပေါ့မှု သဘောတရားလည်း ထင်ရှားလာတတ်ပါသည်။ မထင်ရှားပါက လက်တစ်ဘက်ကို နူးပေါ် ပက်လက်လှန်တင်၍ လက်ညှိုးတစ်ချောင်းကို အသာ မ-ကြည့်ပါ။ ပေါ့မှု သဘောတရား ထင်ရှားနေပါလိမ့်မည်။ ထိုသို့ လက်ညှိုးကို အသာ “မ-မ” ကြည့်၍ ပေါ့မှုသဘောကို အာရုံစိုက်လျက် တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့သော် ပေါ့မှုသဘော တရားသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ မကြာမီ တစ်စတစ်စ ထင်ရှားလာပါလိမ့်မည်။ မထင်ရှားပါက ပျော့မှု-ချော့မှု- ပေါ့မှု သဘောတရားသုံးမျိုးကို တွဲ၍ တစ်လှည့်စီ ရှုကြည့်ပါ။ ပျော့မှု-ချော့မှု သဘောတရားများ ပျံ့နှံ့သည်နှင့် အမျှ ပေါ့မှုသဘောတရားလည်း ပျံ့နှံ့၍ သွားတတ်ပါသည်။ ကျေနပ်မှု ရသည်တိုင်အောင် ဆက်ရှုပါ။ မအောင် မြင်ပါက လေးမှုသဘောတရားကို တစ်ဖန် ပြန်ရှုပါ။ ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံး လေးလံလာသောအခါ ပေါ့မှုသဘော ကို အလားတူ ရှုကြည့်ပါ။

ဥက္ခဘာဝ = ဥက္ခတေဇော = ပူမှုသဘော

မာ-ကြမ်း-လေး၊ ပျော့-ချော့-ပေါ့ ဟူသော ပထဝီဓာတ် သဘောတရား (၆)မျိုး၊ ထောက်ကန်-တွန်းကန် ဟူသော ဝါယောဓာတ် သဘောတရား (၂)မျိုးအားဖြင့် သဘောတရား (၈)မျိုးကို ကျေညက်အောင် ကြိမ်ဖန် များစွာ ရှုပွားပါ။ ကျေနပ်မှု ရရှိလာသောအခါ ပူမှုထင်ရှားရာ တစ်နေရာက စ၍ ပူမှုသဘောတရားကို တစ် ကိုယ်လုံး၌ မြင်အောင် ဆက်၍ ရှုပါ။ ပူမှု ထင်ရှားသည့်နေရာကို ကျေကျေနပ်နပ် မတွေ့ပါက ဘယ်ဘက် လက်ဝါးပြင်ပေါ်၌ ညာဘက်လက်ခုံကို ထပ်၍ကြည့်ပါ။ ပူမှု ထင်ရှားလာပါလိမ့်မည်။ ထိုပူမှု ထင်ရှားရာနေရာက စ၍ ပူမှုသဘောတရားကို တစ်ကိုယ်လုံး၌ မြင်အောင် ရှုပါ။ အောင်မြင်မှု ရခဲ့သော် အေးမှုသဘောကို ဆက်ရှုပါ။

သီတဘာဝ = သီတတေဇော = အေးမှုသဘော

ပါးပြင်ကို လေထိက အေးသည့် သဘောကို တွေ့နိုင်၏။ ဝင်သက်လေက နှာသီးဝကို တွေ့ထိသွားသော အခါ အေးမှုသဘောကို တွေ့နိုင်၏။ အေးမှုသဘောတရား ထင်ရှားရာနေရာက စ၍ အေးမှုသဘောကို တစ် ကိုယ်လုံး၌ မြင်အောင် ရှုပါ။ ပထဝီဓာတ်သဘောတရား (၆)မျိုး၊ တေဇောဓာတ် သဘောတရား (၂)မျိုး၊ ဝါယောဓာတ်သဘောတရား (၂)မျိုး - အားလုံးပေါင်းသော် ဓာတ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးတို့ကို အောင်မြင်မှု ရရှိသွားပြီ ဖြစ်၏။

ဒြဝဘာဝ = ပဋ္ဌရဏလက္ခဏာ = ယိုစီးမှုသဘောနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုသဘော

သောပိ ဟိ သဟဇာတ-အညမည-နိဿယာဒိပစ္စယတာယ သေသဘူတတ္တယသင်္ခါတံ တံ တံ ဌာနံ ဒြဝဘာဝသိဒ္ဓေန ဝိဿနန္တဘာဝေန အာဗန္ဓတ္တံ၊ အာသတ္တတ္တံ၊ အဝိပ္ပကိဏ္ဍဉ္စ ကရောန္တံ “အပေါ့တိ ပပေါ့တိ”တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၀။)

= ပဋ္ဌရဏလက္ခဏာ-ဟူသော ယိုစီးခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိသော လက္ခဏာအာပေါဓာတ်သည်လည်း သဟဇာတ-အညမည-နိဿယ စသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျန်ဓာတ် (၃)ပါးအား ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မိမိမှ ကြွင်းသော ဘူတရုပ် ဓာတ် (၃)ပါးတို့၏ အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော ရုပ်ကို ထိုထိုဌာနသို့ အရည်အဖြစ်ဖြင့် ပြီးသော ယိုစီးတတ်သော သဘော၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊

ငြိကပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖရိဖရဲ မကြံသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ပြုလျက် ရောက်တတ်၏ ဟု ဆိုသင့် ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ထိုက်တန်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၀။)

ဤအထက်ပါ မဟာဋီကာ၏ ရှင်းလင်းချက်အရ ကျန်ဓာတ် (၃)ပါးသော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ဓာတ် တစ်ပါးပါးသော်လည်းကောင်း မထင်ရှားသေးပါက အာပေါဓာတ်၏ ယိုစီးမှု ဖွဲ့စည်းမှု သဘောတရားကို ရှုပွား ဖို့ရန်မှာ အခက်အခဲများစွာ ရှိနေဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် ပထဝီ- တေဇော-ဝါယောဟူသော ဓာတ် (၃)ပါး = သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို ရှုပွားပြီးမှသာလျှင် အာပေါဓာတ်ရှုကွက်ကို ဤကျမ်း၌ ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ အာပေါဓာတ်သည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်သဖြင့်လည်း ရှုပွားရသည်မှာ ကျန်ဓာတ်များထက် အနည်းငယ် ပို၍ ခက်ခဲလှပေသည်။

အာနာပါနဖြင့် သမာဓိထူထောင်၍ ကျန်ဓာတ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို ထပ်ကာထပ်ကာ ခြေဆုံး ခေါင်းဆုံး ရှုပါ။ သွက်လာသောအခါဝယ် ဖွဲ့စည်းမှုသဘောတရား ပေါ်လာတတ်ပါသည်။ ဓာတ်သဘောတရား (၁၀)မျိုးကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှု၍မှ ဖွဲ့စည်းမှုသဘောတရားမှာ ဉာဏ်၌ မထင်လာ မမြင်လာသော် တွန်းကန်မှု သဘောတရားနှင့် မာမူသဘောတရား နှစ်မျိုးကိုသာ ဦးစားပေး၍ တစ်လှည့်စီ ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုနေပါ။ ဖွဲ့စည်း မှု သဘောတရားသည် အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားလာတတ်ပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည် စည်း နှောင်ထားသကဲ့သို့ တုတ်နှောင်ထားသကဲ့သို့ တင်းကြပ်၍ ဖွဲ့စည်းထားသည့် သဘောတရားသည် ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာသော် ယိုစီးမှုသဘောတရားကို ပြောင်း၍ ရှုကြည့်ပါ။ သွားအရင်း လျှာအရင်း လျှာအဖျား စသည့် ထိုထိုနေရာတို့မှ သွားရည်များ စိမ့်၍ ယိုစီးနေသည့်သဘောက စ၍ ယိုစီးမှုကို မြင်အောင် ရှုပါ။ ပါးစပ်အတွင်း ပါးအတွင်း၌ ယိုစီးမှုသဘောတရားကို စတင်၍ သဘောပေါက်ပါက ခန္ဓာကိုယ်၏ အရိုးကြား အကြောကြား အသားကြား အရေကြားသို့ ဉာဏ်ဖြင့် စိုက်၍ ယိုစီးမှုသဘောကို ဆက်၍ ရှုကြည့်ပါ။ သည်းခြေ-သလိပ်-ပြည်- သွေး-ချွေး စသည်ဖြင့် အာပေါဓာတ်၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင် လွန်ကဲသော အာပေါကောဋ္ဌာသ (၁၂)မျိုး ရှိ၏။ ယိုစီးတတ်သော သဘောတရားများပင် ဖြစ်ကြ၏။ ဤအပိုင်းတွင်ကား အာပေါဓာတ်၏ ယိုစီးမှုသဘောကိုသာ ရှုပွားနေသည့် အပိုင်းကဏ္ဍ ဖြစ်သဖြင့် သွေး-ချွေး စသည့် အာပေါကောဋ္ဌာသများကို တွေ့ဖို့လိုရင်း မဟုတ် သေးပါ။ ယိုစီးမှုသဘောတရားကို တွေ့မြင်ဖို့သာ လိုရင်း ဖြစ်သည်။

ဤနည်းဖြင့် အောင်မြင်မှု မရ ဖြစ်နေသော် အေးမှုသဘောနှင့်ဖြစ်စေ၊ ပူမှုသဘောနှင့်ဖြစ်စေ၊ တွန်းကန်မှု သဘောနှင့် ဖြစ်စေ အခြားဓာတ်တစ်ခုခုနှင့် တွဲ၍ ယိုစီးမှုထင်ရှားရာ တစ်နေရာမှ စ၍ ရှုကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှု ရတတ်ပါသည်။

အာပေါဓာတ်ကို ရှုလို့ မရနိုင်ဟူသော အယူအဆ

အချို့သော ဆရာမြတ်တို့ကား အာပေါဓာတ်ကို ရှုလို့ မရနိုင်ဟု အယူ ရှိကြ၏။ မရှုကောင်းဟုလည်း အယူ ရှိကြ၏။ ဤအယူအဆ မှန်-မမှန်ကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြပါရစေ။

သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အဘိညေယျံ။ (သံ-၂-၂၅၈။ ၃-၉-၆။)
သဗ္ဗဉ္စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာနံ။ (သံ-၂-၂၅၀။)

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပရိညာပညာ (၃)မျိုးတို့ဖြင့် ထိုးထွင်းသိရမည့် ယော- ဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်တို့ ထိုးထွင်းသိမြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည့် အဘိညေယျ တရားစုတို့တွင် အာပေါ ဓာတ်လည်း ပါဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ တစ်ဖန် ဤရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း စာမျက်နှာ (၅၅၃)တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် **ဓာတုမနသိကာရပစ္စု**တွင် —

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကုမမေဝ ကာယံ ယထာဋ္ဌိတံ ယထာပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ “အတ္ထိ ကုမသ္မိ” ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတူ”တိ။ (မ-၁-၇၃။)

တည်မြဲတိုင်း ထားမြဲတိုင်းသော ဤခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ယင်း ညွှန်ကြားချက်တွင် လည်း အာပေါဓာတ် ပါဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့ကလည်း သိမ်းဆည်း ရှုပွားနည်း စနစ်များကို အကျဉ်းနည်း အကျယ်နည်းတို့ဖြင့် ကျယ်ဝန်းစွာ ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိကြ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၄၂-၃၆၇-တို့၌ ကြည့်ပါ။)

သို့အတွက် ဗုဒ္ဓ၏ စာပေကျမ်းဂန်တို့၌ အာပေါဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းရန် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန်သာ ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ မရှုကောင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရှုမရနိုင်ဟူ၍လည်းကောင်း ညွှန်ကြားချက်ကား မရှိပေ။ မရှုကောင်းပါ ရှုမရနိုင်ပါဟူ၍ ညွှန်ကြားနေကြသော ဆရာမြတ်တို့၏ အကြောင်းပြချက်ကား — **အာပေါဓာတ်သည် တွေ့ထိ၍ ရစကောင်းသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့်** - ဟူ၏။

ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် (၁၇၀)တွင် ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် (၃)ပါးကို ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ရုပ် (၂၈)ပါးတွင် ယင်းဓာတ် (၃)ပါးမှ ကြွင်းကျန်သော (၂၅)မျိုးသော ရုပ်တို့ကား တွေ့ထိ၍ ရစကောင်းသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်တို့ မဟုတ်ကြလေကုန်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုပ်တို့ပင် မဟုတ်ကြသော်လည်း သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည့် ရုပ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်းတွင်ကား ရုပ်အစစ် ရုပ်အတု အားလုံးကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၅။)က ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ဝိပဿနာပိုင်းတွင်ကား ရုပ်အတုတို့ကို ချန်လှပ်၍ ရုပ်အစစ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်သည်။ မဟာဂေါပါလကသုတ္တန်တွင်လည်း ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကို မသိပါက မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သို့ မရောက်နိုင်ကြောင်း ဟောကြားထားတော်မူလျက် ရှိ၏။ (မ-၁-၂၈၁။)

မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာကလည်း အရေအတွက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကြောင်း သမုဋ္ဌာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း ရုပ်တရားတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိပါက —

- ၁။ ရုပ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊
- ၂။ နာမ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော အရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊
- ၃။ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊
- ၄။ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊
- ၅။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်း ရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန် တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၊
- ၆။ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ်-ဖိုလ်ဉာဏ် —
ဤ အဆင့်ဆင့်သော ဉာဏ်တို့ကို မရရှိနိုင်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ (မ-၄-၂-၁၆၃။)

ယင်းသို့ ညွှန်ကြားထားတော်မူသော ရုပ်တရားတို့တွင် အာပေါဓာတ် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် တွေ့ထိ၍ မရစကောင်းသည့်အတွက် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်သည့်အတွက် မရှုကောင်း ရှု၍ မရနိုင်ဟူ၍ကား မဆိုသင့်ပြီ။

ဥပမာ —

- ၁။ ရူပါရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကား မဟုတ်၊ ရှု၍ကား ရနေ၏။ အကယ်၍ ရူပါရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်၍ ရှုမရနိုင်ဟု ဆိုလျှင် အရောင်ကို သိသော စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့လည်း ဖြစ်ခွင့် မရနိုင်တော့ပြီ။

အားလုံး ငကာဏ်းချည်း ဖြစ်ကုန်ကြမည်။

၂။ သဒ္ဓါရုံ အသံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့် ယင်းသဒ္ဓါရုံကို ရှု၍ မရနိုင်ဟု ဆိုလာငြားအံ့၊ အသံကို သိနေကြသော သောတဒ္ဓါရဝီထိ မနောဒ္ဓါရဝီထိတို့လည်း ဖြစ်ခွင့် မရနိုင်ကြတော့ပြီ၊ အားလုံး ငပင်းချည်း ဖြစ်ကုန်ကြတော့မည်။ ကြွင်းကျန်ကုန်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်သော ရုပ်တရားတို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ မဟုတ်ကြသည့် ရိုးရိုးလူသားတစ်ဦးသည်ပင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်မဟုတ်သည့် အဆင်း အသံ အနံ့ အရသာ စသည်တို့ကို သိရှိနိုင်ပါသေးလျှင် သိက္ခာ (၃)ရပ် အကျင့်မြတ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ကျင့်ခြင်း ဖြင့် သမာဓိကို အဆင့်ဆင့်ထူထောင်ပြီးမှ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းရှုပွားရန် အားသစ်နေသော သူတော် ကောင်း တစ်ဦးသည် အဘယ်မှာလျှင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်သည့် ရုပ်တရားတို့ကို အထူးသဖြင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မဟုတ်သည့် အာပေါဓာတ်ကို ရှုမရဘဲ ရှိနိုင်ပါတော့အံ့နည်း။ စည်းကမ်းစနစ်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးပါက ရှု၍ ရရှိရမည်သာ ရရှိနိုင်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ပဓာနိယင်္ဂတရား ငါးပါး

သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟူသော ပဓာနကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ကို ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများ အားထုတ်လျက်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်မှန်သမျှသည် ပဓာနိယင်္ဂတရား (၅)ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံဖို့ လိုအပ်ပေ သည်။ ဤအပိုင်း၌ကား ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိဉာဏ်အပေါ်၌လည်းကောင်း၊ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက် မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းအဖြစ် ညွှန်ကြားပြသနေသော ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားတော်မူချက် ကျင့်စဉ်တို့အပေါ်၌လည်းကောင်း မတုန်မလှုပ် သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားလည်း ရှိဖို့ အထူး လိုအပ် ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗောဓိရာဇကုမာရသုတ္တန်မှ ကောက်နုတ်၍ ပဓာနိယင်္ဂတရား (၅)ပါးတို့ကို ဆက်လက် တင်ပြအပ်ပါသည်။

- ၁။ ဣမ ရာဇကုမာရ ဘိက္ခု သဒ္ဓေါ ဟောတိ၊ သဒ္ဓဟတိ တထာဂတဿ ဗောဓိံ - “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော သုဂတော လောကဝိဒ္ဓ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္ပသာရထိ သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ”တိ။
- ၂။ အပ္ပါဗာဓော ဟောတိ အပ္ပါတင်္ဂော သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာ သမန္နာဂတော နာတိသီတာယ နာစ္စုဏှာယ မဇ္ဈိမာယ ပဓာနက္ခမာယ။
- ၃။ အသဌော ဟောတိ အမာယာဝိ ယထာဘူတံ အတ္တာနံ အာဝိကတ္တာ သတ္တရိ ဝါ ဝိညူသု ဝါ သဗြဟ္မစာရီသု။
- ၄။ အာရဒ္ဓဝိရိယော ဝိဟရတိ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပဒါယ၊ ထာမဝါ ဒဠပရက္ကမော အနိက္ခိတ္တဓုရော ကုသလေသု ဓမ္မေသု။
- ၅။ ပညဝါ ဟောတိ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော အရိယာယ နိဗ္ဗေဓိကာယ သမ္မာဒုက္ခက္ခယ- ဂါမိနိယာ။ ဣမာနိ ခေါ ရာဇကုမာရ ပဉ္စ ပဓာနိယင်္ဂါနိ။ (မ-၂-၂၉၈-၂၉၉။)

သဒ္ဓေါတိ သဒ္ဓါယ သမန္နာဂတော။ သာ ပနေသာ အာဂမနသဒ္ဓါ အဓိဂမသဒ္ဓါ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ ပသာဒ- သဒ္ဓါတိ စတုဗ္ဗိဓာ။ တတ္ထ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာနံ သဒ္ဓါ အဘိနိဟာရတော ပဌာယ အာဂတတ္တာ **အာဂမနသဒ္ဓါ** နာမ။ အရိယသာဝကာနံ ပဋိဝေဓေန အဓိဂတတ္တာ **အဓိဂမသဒ္ဓါ** နာမ။ ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မော သံယောတိ ဝုတ္တေ

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အစလဘာဝေန ဩကပ္ပနံ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ နာမ။ ပသာဒုပ္ပတ္တိ ပသာဒသဒ္ဓါ နာမ။ ဣဓ ပန ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ အဓိပ္ပေတာ။

ဗောဓိန္ဒြိယ စတုမဂ္ဂဉာဏံ။ တံ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ တထာဂတေနာတိ သဒ္ဓဟတိ။ ဒေသနာသီသမေဝ စေတံ၊ ဣမိနာ ပန အင်္ဂေန တီသုပိ ရတနေသု သဒ္ဓါ အဓိပ္ပေတာ။ ယဿ ဟိ ဗုဒ္ဓါဒိသု ပသာဒေါ ဗလဝါ၊ တဿ ပဓာနံ ဝိရိယံ ဣဇ္ဈတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၃-၂၂၅။)

ကိစ္ဆာပိ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာနမ္ပိ အဘိနိဟာရတော ပဋ္ဌာယ အာဂတာ အာဂမနသဒ္ဓါ ဧဝ၊ မဟာ-ဗောဓိသတ္တာနံ ပန သဒ္ဓါ ဂရုတရာတိ သာ ဧဝ ဂဟိတာ။ အစလဘာဝေန ဩကပ္ပနံ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ၊ သွာချာတော ဓမ္မော၊ သုပ္ပဋိပန္နော သံယော”တိ ကေနစိ အကမ္ပိယဘာဝေန ရတနတ္ထယဂုဏေ ဩဂါဟိတော ကပ္ပနံ။ ပသာဒုပ္ပတ္တိ ရတနတ္ထယေ ပသီဒနမေဝ။ ဗောဓိန္ဒြိယ စတုမဂ္ဂဉာဏန္တိ ဂုတ္တံ တံနိမိတ္တတ္တာ သဗ္ဗညုတဉာဏဿ၊ ဗောဓိတိ ဝါ သမ္မာသမ္ဗောဓိ။ သဗ္ဗညုတဉာဏပဒဋ္ဌာနံ ဟိ မဂ္ဂဉာဏံ၊ မဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ သဗ္ဗညုတဉာဏံ “သမ္မာသမ္ဗောဓိ”တိ ဂုဏတိ။ နိစ္စိတသုဗုဒ္ဓတာယ ဓမ္မဿ သုဓမ္မတာ သံယဿ သုပ္ပဋိပတ္တိ ဝိနိစ္စိတာ ဧဝ ဟောတီတိ အာဟ “ဒေသနာသီသမေဝ ဧတ”န္တိအာဒိ။ တဿ ပဓာနံ ဝိရိယံ ဣဇ္ဈတိ ရတနတ္ထယသဒ္ဓါယ “ဣမာယ ပဋိပဒါယ ဇရာမရဏတော မုစ္စိဿာမိ”တိ ပဓာနာနုယောဂေ အဝံဓုခသမ္ဘဝတော။ (မ-ဋ္ဌ-၃-၁၅၃-၁၅၄။)

ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာတိ ဥဒယဉ္စ အတ္တဉ္စ ဂန္တံ၊ ပရိစ္ဆိန္တိတုံ သမတ္ထာယ၊ ဧတေန ပညာသလက္ခဏပရိဂ္ဂါဟိကံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ ဂုတ္တံ။ အရိယာယာတိ ပရိသုဒ္ဓါယ။ နိဗ္ဗေဒိကာယာတိ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗေ လောဘက္ခန္ဓာဒယော နိဗ္ဗိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထာယ။ သမ္မာဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာတိ တဒဂ်ဝသေန ကိလေသာနံ ပဟိနတ္တာ ယံ ဒုက္ခံ ဒီယတိ၊ တဿ ဒုက္ခဿ ခယဂါမိနိယာ။ ဣတိ သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ဝိပဿနာပညာဝ ကထိတာ။ ဒုပ္ပညဿ ဟိ ပဓာနံ န ဣဇ္ဈတိ။ ဣမာနိ စ ပဉ္စ ပဓာနိယင်္ဂါနိ လောကိယာနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ (မ-ဋ္ဌ-၃-၂၂၅။)

သန္တဒေါသပဋိစ္ဆာဒနလက္ခဏာ မာယာ။ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနလက္ခဏံ သာဓြေယျံ။ (မဟာဋီ-၁-၈၄။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်း သဘောတရားများမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

၁။ သဒ္ဓါတရား ရှိခြင်း (ပထမ ပဓာနိယင်္ဂ်တရား)

ဒါယကာတော် ဗောဓိမင်းသား . . . ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူတို့၌ ပြည့်စုံရမည့် ပဓာနိယင်္ဂ် အမည်ရသော အကြောင်းအင်္ဂါရပ်တို့သည် ဤ (၅)ပါးတို့တည်း။ အဘယ် (၅)ပါးတို့ နည်းဟူမူ —

၁။ ဒါယကာတော် ဗောဓိမင်းသား . . . ဤသာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါ တရားရှိ၏ - “ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ မြတ်သောအလှူ ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော် မူထိုက်ခြင်းတည်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း အရဟံ မည်တော်မူ၏။ သင်္ခါရ-ဝိကာရ-လက္ခဏ-နိဗ္ဗာန်-ပညတ်တည်းဟူသော သိသင့်သိထိုက်သည့် အလုံးစုံသော ညေယျတရားတို့ကို ဆရာမကူ သယမ္ပူဇာဏ်ဖြင့် ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်တော်မူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။ ဝိဇ္ဇာ (၃)ပါး၊ ဝိဇ္ဇာ (၈)ပါး၊ စရဏတရား (၁၅)ပါးတည်းဟူသော အသိဉာဏ် - ဝိဇ္ဇာ၊ အကျင့် စရဏနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န မည်တော်မူ၏။ ကောင်းသော စကားကို ဆိုတော်မူတတ်သော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း သုဂတ မည်တော်မူ၏။ လောကကို သိတော်မူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း လောကဝိဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။ ဆိုဆုံးမထိုက်သူကို ဆိုဆုံးမတတ်သည့် အတုမဲ့ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော်မူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏။

နတ်လူတို့၏ ဆရာတစ်ဆူ ဖြစ်တော်မူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း သတ္တာ ဒေဝမနုဿာန မည်တော်မူ၏။ သစ္စာ (၄)ရပ် တရားမြတ်ကို ကျွတ်ထိုက်သည့် ဝေနေယျကြာ သတ္တဝါတို့အား သိစေတော်မူတတ်သော ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။ ဘုန်းတန်ခိုး ကြီးမြတ်တော်မူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏။”- ဟု မြတ်စွာဘုရား၏ မဂ်ဉာဏ် (ဖိုလ်ဉာဏ်) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော ဗောဓိဉာဏ်ကို ယုံကြည်၏။ (မ-၂-၂၉၈။)

သဒ္ဓါ (၄) မျိုးနှင့် ဤ၌ လိုအပ်သော သဒ္ဓါ

အာဂမနသဒ္ဓါ၊ အဓိဂမသဒ္ဓါ၊ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ၊ ပဿာဒသဒ္ဓါ ဟု သဒ္ဓါ (၄)မျိုး ရှိ၏။ သဗ္ဗညု ဘုရား အလောင်းတော်ကြီးများ၏ သဒ္ဓါသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရဖို့ရန်ဟု စိတ်သန်ရည်စူး သဒ္ဓါထူးဖြင့် ဆုထူးပန်ထွာ တော်မူခဲ့သည်မှ စ၍ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့တိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်း လာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **အာဂမနသဒ္ဓါ** မည်၏။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓအလောင်းတော်ကြီးများ၏ သဒ္ဓါတရားသည်လည်း ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို ရရှိဖို့ရန် ဆုထူး ပန်ထွာတော်မူခဲ့သည်မှ စ၍ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ် ရသည့်တိုင်အောင် အစဉ်တစိုက် လာရှိသော သဒ္ဓါ ဖြစ်ခြင်း ကြောင့် **အာဂမနသဒ္ဓါ** မည်သည်သာ ဖြစ်ပေ၏။ သို့သော် သမ္မာသမ္ဗောဓိ ဘုရားအလောင်းတော်ကြီးများ၏ သဒ္ဓါတရားကား ပို၍ အလေးဂရု ပြုထိုက်သော သဒ္ဓါဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္မာသမ္ဗောဓိ အလောင်းလျာကြီးများ ၏ သဒ္ဓါကိုသာလျှင် အာဂမနသဒ္ဓါအဖြစ် ယူထားပေသည်။

အရိယာသူတော်ကောင်း ဖြစ်ကြကုန်သော ဘုရားရှင်၏ တပည့်သား သာဝကတို့၏ သဒ္ဓါသည် (= ယုံ ကြည်မှုသည်) မဂ်ဉာဏ်-ဖိုလ်ဉာဏ်-နိဗ္ဗာန်ကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ခြင်းဖြင့် ရရှိအပ် သောကြောင့် **အဓိဂမသဒ္ဓါ** မည်၏။

ဘုရား တရား သံဃာဟူသော ရတနာသုံးပါးအကြောင်းကို ပြောဆိုလိုက်သော် နာကြားလိုက်ရသော် - “ဘုန်းတော် (၆)ပါးသခင် ဘုရားရှင်သည် သိသင့်သိထိုက်သည့် ညေယျခံ တရားမှန်သမျှကို ဆရာမကူ သယမ္ဘူ ဉာဏ်ဖြင့် ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်တော်မူသည့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားစစ် ဘုရားမှန် ဧကန် မှန်၏။ ဘုရားရှင်သည် ကောင်းစွာ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော မဂ်-ဖိုလ်-နိဗ္ဗာန်-ဓမ္မက္ခန္ဓာ ဟု ဆယ်တန်ထင်ပေါ် တရားတော်မြတ်သည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရား ကောင်း စင်စစ် ဧကန် မှန်၏။ ရှစ်ယောက်ထင်ပေါ် ဘုရားရှင်၏ တပည့်သားသာဝက အရိယသံဃာတော်သည် သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းကို ကောင်းမွန်ရှိသော ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွား များ အားထုတ်တော်မူသည့် သံဃာစစ် သံဃာမှန် ဧကန် မှန်၏။”- ဟု မတုန်မလှုပ် သက်ဝင်ယုံကြည်သော = တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်က လှုပ်ချောက်ချား၍ မရနိုင်လောက်အောင် ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်၌ သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဒ္ဓါသည် **ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ** မည်၏။

ရတနာသုံးပါး၌ (မိရိုးဖလာသဘောအားဖြင့်) သာမန် ကြည်ညိုရုံမျှ၊ ကြည်ညိုမှု သဒ္ဓါ ဖြစ်ရုံမျှသည် **ပဿာဒသဒ္ဓါ** မည်၏။

ဤသဒ္ဓါ (၄)မျိုးတို့တွင် ဤပဓာနိယင်္ဂတရား (၅)ပါး၌ အလိုရှိအပ်သော သဒ္ဓါမှာ **ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ** ဖြစ်၏။

သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိကတရားကောင်းအဖြစ်ဖြင့် ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် က ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော တရားတို့ကို သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရားကောင်း အဖြစ် သက်ဝင်ယုံကြည်သော ဩကပ္ပနသဒ္ဓါတရားကား နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော ယောဂါဝစရ

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ ရှိရမည့် ပဓာနိယင်္ဂတရားတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းတွင် အကြိမ်များစွာ ဖော်ပြလျက်ရှိသော သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရားကောင်းတစ်ခုကို ဤတွင် ထပ်မံ၍ ပုံစံထုတ်ပြအပ်ပါသည်။

သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိရာဇယံ အပ္ပဇဟံ အဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ ပ ။

သဗ္ဗံ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာနံ ပရိဇာနံ ဝိရာဇယံ ပဇဟံ ဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ (သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀။)

အလုံးစုံသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပရိညာပညာ (၃)မျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းခြား မသိခဲ့သော် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ခြင်းငှာ မထိုက်။ ပ ။

အလုံးစုံသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပရိညာပညာ (၃)မျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းခြား သိခဲ့သော် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ခန်းခြင်းငှာ ထိုက်၏။

ဤဒေသနာတော်ကား သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရားကောင်း အဖြစ် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော၊ ဘုရားရှင်၏ ရွှေနှုတ်တော်မှ တိုက်ရိုက်ထွက်ပေါ်လာသော သာမုတ္တံသိက ဒေသနာတော်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့တွင် ယခု အငြင်းပွားနေသော အာပေါဓာတ်လည်း ပါဝင်ပါ၏။ “မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်း၌ ကုဋေတစ်သိန်းမက ဖြစ်ပြီး ပျက်နေသော ဒီနာမ်တရားတွေကို ဘယ်လိုလုပ် ရှုမလဲ” - ဟု ကုဋေတစ်သိန်းနှင့် ခဏခဏ ကိုင်ပြီး အပေါက်ခံနေရသော၊ ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ် ဝိပဿနာလောကတွင် အလွန်အလွန် မျက်နှာငယ်နေရှာသော၊ ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ် ဝိပဿနာလောကက မျက်နှာသာ မပေးသဖြင့် ချောင်ကြိုချောင်ကြားမှာ အသာကပ်နေရသော စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရားတို့လည်း ပါဝင်ကြပါသည်။

အကယ်၍ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြားထားတော်မူသည့် ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို သာဝကတို့သည် ရှု၍ မရနိုင်ဟု လက်ခံနေသည် ဖြစ်အံ့။ အသင် ယောဂီသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ပဓာနိယင်္ဂတရား (၅)ပါးတို့တွင် တစ်ခု အပါအဝင် ဖြစ်သော ဩကပ္ပန သဒ္ဓါတရားကား ချို့တဲ့နေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ပဓာနိယင်္ဂတရား (၅)ပါးနှင့် မပြည့်စုံခဲ့သော် မဂ်-ဖိုလ်-နိဗ္ဗာန်ကို ရနိုင် မရနိုင်ဟူသော ဤအချက်ကိုကား အသင်သူတော်ကောင်းသည် အလေးအနက်ထား၍ စဉ်းစားရတော့မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်

ဘုရားရှင်၏ မဂ်ဉာဏ် (၄)ပါးသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကြီး၏ ရဖို့ရန် အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်သောကြောင့် ဗောဓိ မည်၏။ တစ်နည်း သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်တော်မြတ်သည် ဗောဓိ မည်၏။ မှန်ပေသည် - ဘုရားရှင်၏ အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်လျှင် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ရှိ၏။ ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးသည်လည်း ဘုရားရှင်၏ အရိယမဂ်ဉာဏ်လျှင် အနီးကပ်ဆုံးသော အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ရှိ၏။ (ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ် အထွဋ်တပ်လျက် ပါလာ၏။ သာဝကတို့၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကား သဗ္ဗညုတဉာဏ် အထွဋ်တပ်လျက် မပါလာပေ။) ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ မဂ်ဉာဏ် (ဖိုလ်ဉာဏ်) သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကို သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်ဟူ၍ ခေါ်ဆို

အပ်ပေ၏။ ယင်း သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်သည်ပင် ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိ မည်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား - “တထာဂတ အမည်ရတော်မူသော သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ထိုဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကို ကောင်းစွာ ထွင်းဖောက် သိမြင်တော်မူ၏ ရတော်မူ၏ ရောက်တော်မူ၏”ဟု ယုံကြည်၏။ ဤသို့ ယုံကြည်ခဲ့သော် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထမ ပဓာနိယင်္ဂ်တရားနှင့် ပြည့်စုံပြီ ဖြစ်၏။

ဒေသနာ သိသမျှသာ ဖြစ်သည်

တထာဂတ အမည်ရတော်မူသော သမ္မာသမ္မုဒ္ဓ ဘုရားရှင်သည် သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကို မူချပိုင်ပိုင် ကောင်းစွာ ထွင်းဖောက် သိမြင်တော်မူ၏ ရတော်မူ၏ ရောက်တော်မူ၏ဟု ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရား အပြည့်အဝဖြင့် ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်ဘက်က ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် - ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော မဂ်ဉာဏ်-ဖိုလ်ဉာဏ်-နိဗ္ဗာန်-ပရိယတ် တည်းဟူသော (၁၀)ပါးသော တရားတော်မြတ်၏ သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရားကောင်း၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အရိယာသံဃာတော်၏ သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိယျာနိက တရားကောင်းကို ကောင်းမွန်ရှိသေစွာ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်တော်မူသည့် သုပ္ပဋိပန္နဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်ဘက်က ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်ခြင်းသာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကို ယုံကြည်၏ဟူသော ဤ ဒေသနာတော်သည် ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကို ဦးတည်၍ အဦးမူ၍ ခေါင်းတည်၍ ခေါင်းတပ်၍ ဟောကြားထားတော်မူသော ဒေသနာတော်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် -

သဒ္ဓဟတိ တထာဂတဿ ဗောဓိ = ဘုရားရှင်၏ ဗောဓိဉာဏ်တော်မြတ်ကို ယုံကြည်၏ဟူသော ဤ စကားရပ်ဖြင့် = ဤပဓာနိယင်္ဂ်တရားဖြင့် ရတနာသုံးပါးလုံးတို့၌ပင် သက်ဝင်ယုံကြည်မှု ဩကပ္ပန သဒ္ဓါကို အလိုရှိအပ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် - ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ သန္တာန်ဝယ် ဘုရားအစရှိသော ရတနာသုံးပါးတို့၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားသည် အားကောင်း၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ယင်း ရတနာသုံးပါးတို့၌ ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရား၏ စွမ်းအားကြောင့် “**ဣမာယ ပဋိပဒါယ ဧရာမရုဏတော မုဒ္ဓိဿာမိ** = လောကုတ္တရာတရား (၉)ပါးအား လျော်သော ဤကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ဖြင့် အိုနာသေရေး ဒုက္ခဘေးမှ မချွတ်ဧကန် ငါ လွတ်မြောက်ရပေလတ္တံ့”ဟု အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယသည် ပြီးစီးပြည့်စုံလာနိုင်၏။

(မ-ဋ္ဌ-၃-၂၂၅။ မ-ဋီ-၃-၁၅၃-၁၅၄။)

၂။ ကျန်းမာရေးကောင်းခြင်း (ဒုတိယ ပဓာနိယင်္ဂ်တရား)

အနာရောဂါ ကင်း၏။ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ကင်း၏။ အစာကို အညီအညွတ် ကျက်စေတတ်သော၊ မအေးလွန်း မပူလွန်းသော၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းရန် အခန့်သင့်ဖြစ်သော ပါစက တေဇောဓာတ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။

၃။ မာယာ-သာဓဋ္ဌယျ ကင်းခြင်း (တတိယ ပဓာနိယင်္ဂ်တရား)

မိမိ၌ ထင်ရှား မရှိသော ဂုဏ်ကို ထုတ်ဖော် ချီးမွမ်းခြင်း သဘောလက္ခဏာကား သာဓဋ္ဌယျတည်း = ဟန်ဆောင်ခြင်းတည်း။ မိမိ၌ ထင်ရှားရှိသော အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း သဘောလက္ခဏာကား မာယာတည်း = လှည့်ပတ်ခြင်းတည်း။ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာအား လိမ်ညာ၍ တရားလျှောက်ထားခြင်းများလည်း မာယာ-သာဓဋ္ဌယျ

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

သဘောပင်တည်း။ ယောဂါဝစရဟန်းသည် ယင်းသို့သော ဟန်ဆောင်ခြင်း လှည့်ပတ်ခြင်း မရှိ၊ ဆရာဖြစ် တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အထံ၌လည်းကောင်း၊ ပညာရှိကုန်သော သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ အထံ၌သော် လည်းကောင်း ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း မိမိကိုယ်ကို ထင်စွာ ပြုတတ်၏။ (မိမိ၏ အပြစ်ကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ဝန်ခံ၍ ဝိနည်းတော်နှင့်အညီ ကုစားခြင်းတည်း။)

၄။ သမ္မပ္ပဓာန် လုံ့လဝီရိယ ရှိခြင်း (စတုတ္ထ ပဓာနိယင်္ဂတရား)

အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ရှားရန် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြည့်စုံစေရန် ထက်သန်သော အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်သော လုံ့လဝီရိယ ရှိသည်ဖြစ်၍ နေ၏။ အားထုတ်နိုင်စွမ်း ရှိ၏။ မြဲမြံစွာ အားထုတ်မှု ရှိ၏။ ကုသိုလ်တရားတို့၌ တာဝန်ကို ပစ်ချမထား။

၅။ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း (ပဉ္စမ ပဓာနိယင်္ဂတရား)

ပညာရှိ၏။ ရုပ်-နာမ်တို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို သိစွမ်းနိုင်သော ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၏။ စင်ကြယ်သော၊ ကိလေ သာထု အစိုင်အခဲကို ဖောက်ခွဲ ဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ ဒုက္ခ၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာ ရောက်စေနိုင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၏။ (မ-၃-၂၉၈-၂၉၉။)

ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ = ခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ်-အပျက်ကို သိစွမ်းနိုင်သော ပညာဟူသော ဤစကားရပ်ဖြင့် ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၌ ဥဒယဉာဏ် (၂၅)ပါး၊ ဝယဉာဏ်(၂၅)ပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းငှာ စွမ်းအားရှိမှုကို ဆိုလိုသည်။ [အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ စသော အကြောင်းတရား တို့ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ၊ အဝိဇ္ဇာ- တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့ (အရဟတ္တမဂ်အခိုက်၌) ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ အနုပ္ပါဒ်နိရောဓ = နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ငြိမ်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရမည့်အပိုင်း ဖြစ်သည်။ ဝိပ- သာနာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။] (မ-ဋ္ဌ-၃-၂၂၅။)

ဤအထက်ပါ ပဉ္စမ ပဓာနိယင်္ဂတရား၌ ဟောကြားထားတော်မူသည့် စကားရပ်အားလုံးတို့ဖြင့် ဝိပဿနာ ပညာကိုပင် ရည်ညွှန်း၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ (ဝိပဿနာဉာဏ်တို့တွင် အလယ်၌ တည်ရှိသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကိုယူ၍ ဟောတော်မူလိုက်သဖြင့် အစနှင့် အဆုံး ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးကို သိမ်းကျုံးယူရသော မဇ္ဈေဒိပကနည်းတည်း။)

မှန်ပေသည် — ပညာမရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အား ပဓာနအမည်ရသော သမထဝိပဿနာဘာဝနာသည် မပြည့် စုံနိုင်ပေ။ ဤပဓာနိယင်္ဂတရား (၅)ပါးလုံးတို့ကို လောကီတရားတို့ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (မ-ဋ္ဌ-၃-၂၂၅။) အရိယမဂ် မဆိုက်မီ အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်ကျင့်ထားရမည့်တရားတို့ ဖြစ်ကြ သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ ယင်းပဓာနိယင်္ဂတရား (၅)ပါးတို့တွင် အာပေါဓာတ်ကို ထိုးထွင်းသိမှုလည်း ပါဝင်၏။ အာပေါဓာတ် အဝင်အပါ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါး ရုပ်နာမ်တရား အားလုံးကို ထိုးထွင်းသိမှုလည်း ပါဝင်၏။ အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အချက်တို့ကို မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက် သည့်တိုင်အောင် သိရှိရမည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံမှုတို့လည်း ပါဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်မီ အသင်သူတော်ကောင်း ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည့် တရားတို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးရှုကွက်ကို တစ်ဖန် ဆက်လက် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

နိုင်နင်းအောင်လေ့ကျင့်ပါ

ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး - သဘောတရား (၁၂)မျိုးကား စုံသွားပြီ ဖြစ်၏။ ထိုသဘောတရား (၁၂)မျိုးကို အဝါး ဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်းဖြင့် ရှုတိုင်းရအောင် သွက်အောင် တစ်မိနစ်အတွင်း သဘောတရား (၁၂)မျိုးလုံးကို တစ် ကိုယ်လုံး အနှံ့အပြား ဦးခေါင်းမှသည် ခြေဖျားသို့တိုင်အောင် ခြေဆုံး ခေါင်းဆုံး နှစ်ခေါက် သုံးခေါက်လောက် ရအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ထိုသို့ လေ့ကျင့်ရာ၌ ဓာတ်တစ်လုံးကို ခြေဆုံး ခေါင်းဆုံး မြင်ရမည် ဖြစ်သည်။ သွက်အောင် ရှုလိုက်တိုင်းရအောင် လေ့ကျင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ အောင်မြင်မှု ရခဲ့သော် က-ကြီး - ခ-ခွေး က ပြန်၍ စပါ။

က-ကြီး ခ-ခွေး တန်း

ဝ-လုံးတန်း အောင်မြင်သွားပြီ ဖြစ်သဖြင့် ယခုတစ်ဖန် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဘုရားဟော ဒေသနာတော် စဉ်အတိုင်း ပြန်၍ ရှုရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ပထဝီဓာတ်၊ အာပေါဓာတ်၊ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်ဟူသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူသည့် ဒေသနာတော်စဉ်အတိုင်း သွက်အောင် ရှုတိုင်းရအောင် တစ်ဖန်ပြန်၍ လေ့ကျင့်ပါ။

- ၁။ မာ-ကြမ်း-လေး၊ ပျော့-ချော-ပေါ့ (ပထဝီ)
- ၂။ ယိုစီး-ဖွဲ့စည်း (အာပေါ)
- ၃။ ပူ-အေး (တေဇော)
- ၄။ ထောက်-တွန်း (ဝါယော) —

ဟူသော ဒေသနာတော်စဉ်အတိုင်း သွက်အောင် ရှုတိုင်းရအောင် ကြိုးစားပါ။ ဦးခေါင်းမှသည် ခြေဖျား၊ ခြေဖျားမှသည် ဦးခေါင်းသို့တိုင်အောင် ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့ကျင့်ပါ။ ဤသို့ လေ့ကျင့်ဖန်များသော် မီးခိုးရောင်- အဖြူ-အကြည်များ အချို့ယောဂီများ၌ ပေါ်လာတတ်ပါသည်။ သို့သော် မီးခိုးရောင်-အဖြူ-အကြည်တို့ ပေါ် သည်ဖြစ်စေ မပေါ်သည်ဖြစ်စေ လုပ်ငန်းခွင်ကား မပြီးဆုံးသေးသဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ခြုံငုံ၍ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်ရဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဓာတ်ကြီး (၄) ပါးကို ခြုံ၍ သမာဓိထူထောင်ပါ

သကလမ္ဘိ အတ္တနော ရူပကာယံ အာဝဇ္ဇေတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၄၆။) မိမိ၏ ရူပကာယတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံ၍ ဆင်ခြင် ရှုပွားရန် ညွှန်ကြားထားသဖြင့် ဓာတ်သဘောတရား (၁၂)မျိုးကို ခြေဆုံးခေါင်းဆုံး တစ်လုံးစီ ရှု၍ ကျေနပ်မှုရသောအခါ အလွန်သွက်လက်လာသောအခါ တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံ၍ တောင်ထိပ်တစ်နေရာမှ တောင် အောက်တစ်နေရာကို အပေါ်က စီးကြည့်သည့် ပုံစံကဲ့သို့ မိမိထိုင်နေသည့် ပုံစံကို အပေါ်က မတ်တတ်ရပ်၍ စီးကြည့်သည့် ပုံစံဖြင့် ဓာတ်သဘောတရား (၁၂)မျိုးလုံးကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု ရှုပါ။

သို့သော် အချို့ယောဂီများ၌ ဦးခေါင်းကစ၍ ဖြိုပြီး ခြုံ၍ စိုက်ရှုခဲ့သော် ဦးခေါင်း မခံနိုင် ဖြစ်နေတတ်၏။ အလွန် တင်းမာနေတတ်၏။ အလွန် ခဲနေတတ်၏။ အလွန် လေးလံနေတတ်၏။ သို့အတွက် လည်ဂုတ်လောက်က စ၍ အပေါ်ဦးခေါင်းပိုင်းနှင့် အောက်ပိုင်းကို မျှ၍ ခြုံငုံလျက် ဓာတ်သဘောတရား (၁၂)မျိုးကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု ရှုနေပါ။ ဓာတ်သဘောတရား (၁၂)မျိုး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားပါ။ တစ်ဖန် သမာဓိကို စတင် ထူထောင်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ သမာဓိထူထောင်ရာ၌ သမာဓိအားကောင်းသည်နှင့်အမျှ ဓာတ်များမှာ အလွန်ထင်ရှား လာတတ်ပါသည်။ ထင်ရှားလွန်းသဖြင့် မခံနိုင်ဖြစ်ခဲ့သော် ရှေးပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောတရားကို ပြောင်းရှုခြင်းဖြင့် ဓာတ်ချင်း ညီမျှအောင် ပြန်၍ ထိန်းပေးပါ။ ဥပမာ - မာလျှင် ပျော့မှုသဘောကို၊ ပျော့လျှင် မာမှုသဘောကို ပြောင်း၍ ရှုပါ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါ။ နောက်ထပ် သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ် ရှိသေး၏။ လည်ဂုတ်က စ၍ အပေါ်ပိုင်း အောက်ပိုင်း မျှရန် တင်ပြချက်ကို သတိပြုပါ။ လည်ဂုတ်သက်သက်ကို စိုက်ရှုပါကလည်း လည်ဂုတ်မှာ ခဲမာနေတတ်၏။ သို့အတွက် လည်ဂုတ်သက်သက်ကို စိုက်ရှုမှုကိုလည်း သတိပြုပါ။ လည်ဂုတ်အရပ်လောက်မှ အပေါ်ပိုင်း အောက်ပိုင်း တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံငုံ၍ ဓာတ်ကို ရှုရန်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ဤအချိန်တွင် နှလုံးကို မစိုက်ပါနှင့်

ဤသို့ သမာဓိအားကောင်းလာသော အချိန်အခါမျိုး၌ နှလုံးရှိရာ ဝန်းကျင်သို့ စိုက်၍ ဓာတ်သဘောတရားများကို မရှုပါနှင့်။ အထူးသဖြင့် မာမှုသဘော-တွန်းကန်မှု သဘောများကို စိုက်ရှုလိုက်ပါက ရင်ဘတ်တစ်ခုလုံး အောင့်သွားတတ်သည်။ ပူမှုသဘောကို စိုက်ရှုလိုက်ပါက မခံမရပ်နိုင် ဖြစ်လာတတ်သည်။ သို့အတွက် ယခုလိုအချိန်မျိုးတွင် နှလုံးအိမ်ဝန်းကျင်၌ ကြာရှည်စွာ စိုက်၍ ဓာတ်ကို မရှုမိဖို့ရန် အထူးသတိပြုပါ။ အထူးသဖြင့် နှလုံးရောဂါရှိသူများ ဖြစ်ဖူးသူများသည် ပို၍ သတိပြုရမည် ဖြစ်သည်။ နှလုံးအိမ်ဝန်းကျင်သို့ တွန်းကန်မှု သဘောကို စိုက်မိလိုက်ပါက ရင်များ တအားခုန်လာတတ်ပါသည်။ သို့သော် ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့မြင်၍ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်ပရမတ်သဘောတရားတို့ကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုနိုင်သောအခါ၌ကား နှလုံးအိမ်ကိုလည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပါက ရနိုင်ပါသည်။ ထိုအခါ၌ကား အစိုက်ခံပြီ ဖြစ်သည်။

လေးချက် - ပြောင်းရှုပါ။

ဓာတ်သဘောတရား (၁၂)မျိုးကို ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံ၍ ရှုနေသောအခါ ဓာတ်သဘောတရားများကို လျင်လျင်မြန်မြန် ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ထင်ထင်ရှားရှား မြင်လာတတ်ပါသည်။ မပေါ်လွင် မထင်ရှား ဖြစ်ခဲ့သော် တစ်လုံးစီ ခြေဆုံး ခေါင်းဆုံး တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုပါ။ သွက်လာသောအခါ တစ်ဖန် ခြုံငုံ၍ ပြန်ရှုပါ။ ဤသို့ အကြိမ်ကြိမ် လေ့ကျင့်ပေးပါက ဓာတ်သဘောတရားများကို ဉာဏ်ထဲတွင် ပြိုင်တူလိုလို ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့နေတတ်ပါသည်။ ထိုအခါဝယ် -

- ၁။ မာ-ကြမ်း-လေး - ပျော့-ချော-ပေါ့ သဘောတရား (၆)မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ခြုံငုံ ကြည့်၍ **ပထဝီဓာတ်**ဟုလည်းကောင်း၊
- ၂။ ယိုစီး-ဖွဲ့စည်း သဘောတရား နှစ်မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ **အာပေါဓာတ်**ဟုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ပူ-အေး သဘောတရား နှစ်မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ **တေဇောဓာတ်**ဟုလည်းကောင်း၊
- ၄။ ထောက်ကန်-တွန်းကန် သဘောတရား နှစ်မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ **ဝါယောဓာတ်**ဟုလည်းကောင်း -

ဤသို့လျှင် - **ပထဝီဓာတ်-အာပေါဓာတ်-တေဇောဓာတ်-ဝါယောဓာတ်**ဟု ဓာတ်သဘောတရားတို့ကို အာရုံယူ၍ ကာလအရာ ကာလအထောင် ကာလအသိန်းတိုင်အောင် ရှုနေပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားလျက် သမာဓိထူထောင်ပါ။ ဓာတ်သဘောတရားများကို ဉာဏ်ဖြင့် မမြင်ဘဲ

ဆိုကမ္မဋ္ဌာန်းသက်သက် ရွတ်ဖတ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းသက်သက် မဖြစ်အောင် ကြိုးပမ်းပါ။ တစ်ဖန် ဦးခေါင်းကို ကြည့်လိုက်၊ လက်ကို ကြည့်လိုက်၊ ခြေကို ကြည့်လိုက်၊ စသည်ဖြင့် ဘာဝနာစိတ်ကို “ဟိုရွှေ့ထားလိုက် ဒီရွှေ့ထားလိုက်” မပြုလုပ်ပါနှင့်။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘောတရားအာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်လျက် **ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်**ဟူသော ရှုနေပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့ကျင့်ပါ။ သမာဓိထူထောင်ပါ။ ခန္ဓာကိုယ် အတုံးအခဲကြီးကို အာရုံ မပြုပါနှင့်။ ဓာတ်ကိုသာ အာရုံပြုနေပါ။

မနသိကာရ ကောသလ္လတရား (၁၀) ပါး

ဧဝံ မနသိ ကရောန္တေန ဟိ အနုပုဗ္ဗတော၊ နာတိသီဃတော၊ နာတိသဏီကတော၊ ဝိက္ခေပပဋိဗာဟနတော၊ ပဏ္ဏတ္တိသမတိက္ကမနတော၊ အနုပဋ္ဌာနမုဉ္ဇနတော၊ လက္ခဏတော၊ တယော စ သုတ္တန္တာတိ ဣမေဟိ ဒသ-ဟာကာရေဟိ မနသိကာရကောသလ္လံ အနုဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၄။)

၁။ အနုပုဗ္ဗတော = အစဉ်အတိုင်း ရှုပါ

ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို နှလုံးသွင်း ရှုပွားရာ၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်စဉ် အတိုင်း ဆရာသမားထံမှ သင်ယူအပ်ခဲ့သည့် အစဉ်အတိုင်း - **ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်**ဟု ဓာတ်သဘောတရားများကို အာရုံယူ၍ အစဉ်အတိုင်းသာ နှလုံးသွင်းရှုပွားပါ။ အာပေါဓာတ် ဝါယောဓာတ် ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဤသို့ စသည်ဖြင့် “ဟိုကျော် ဒီကျော်”လျက် အစီအစဉ်မကျ နှလုံးမသွင်းပါနှင့်ဟု ဆိုလိုသည်။ အစီအစဉ်မကျ ပေါ်ရာကိုသာ လိုက်မရှုပါနှင့်။ အစီအစဉ်အတိုင်း ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူသည့် အတိုင်းသာ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် ဟူသော ရှုပါ။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၄။)

၂။ နာတိသီဃတော = မမြန်လွန်းစေရ

ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘောတရားများကို ဤကဲ့သို့ အစီအစဉ်အတိုင်း နှလုံးသွင်းရာ၌လည်း အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန်ကြီး ဓာတ်တစ်ပါးပြီး နောက်ဓာတ်တစ်ပါးကို နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ အပြစ်ကား အလွန် လျင်လျင် မြန်မြန် ဓာတ်ကို နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အဆင့်ဆင့်၊ ဆင့်ကာ ဆင့်ကာ ဓာတ်တစ်ပါးပြီး ဓာတ်တစ်ပါးဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်းသည် အကယ်၍ကား အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသည် မှန်၏။ သို့သော် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ လက္ခဏာ သို့မဟုတ် ရသ ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကား မြန်လွန်းသည့်အတွက် မထင်ရှား ဖြစ်လာတတ်၏။ ရုပ်ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိတတ်သော ရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် စသော အထက်အထက်သော ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဟူသော တရားထူး တရားမြတ်ကို ရွက်ဆောင် မပေးနိုင်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်တစ်ပါးပြီး နောက်ဓာတ်တစ်ပါး၏ သဘာဝသတ္တိကို ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံယူ၍ နှလုံးသွင်းရာ၌ အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် နှလုံးမသွင်းပါနှင့်။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၄။)

၃။ နာတိသဏီကတော = မနှေးလွန်းစေရ

ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန်အားဖြင့် နှလုံးမသွင်းသင့်သကဲ့သို့ အလွန်နှေးနှေး ကွေးကွေး အားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းသင့်ပေ။ အပြစ်ကား အလွန် နှေးနှေးကွေးကွေး အားဖြင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို တစ်ပါးပြီး တစ်ပါး အစဉ်အတိုင်း နှလုံးသွင်းခဲ့သော် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပရိယောသာန ခေါ်သည့် အဆုံးအပိုင်း

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အခြားသို့ = ဥပစာရသမာဓိသို့ ရောက်နိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။ ရုပ်ကို ပိုင်းခြားသိတတ်သော ရူပပရိစ္ဆေဒ ဉာဏ်စသော အထက်အထက်သော ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားထူး တရားမြတ် ကို ရခြင်း၏ အကြောင်းအထောက်အပံ့သည်ကား မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ အလွန် လျင်မြန်စွာလည်းကောင်း၊ အလွန် နှေးကွေးစွာလည်းကောင်း လမ်းခရီးကို သွားကြကုန်သော ယောက်ျားတို့ကို ဤအရာ၌ ဥပမာအဖြစ် ထုတ်ဆောင် ပြထိုက်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၄။)

၄။ ဝိက္ခေပပဋိဗ္ဗာဟနတော = အပြင်အာရုံကို မရှုရ

ဝိက္ခေပပဋိဗ္ဗာဟနတော ကမ္မဋ္ဌာန် ဝိဿဇေတွာ ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏေ စေတသော ဝိက္ခေပေါ ပဋိဗ္ဗာဟိတဗ္ဗော။ ဗဟိဒ္ဓါ ဝိက္ခေပေ ဟိ သတိ ကမ္မဋ္ဌာနာ ပရိဟာယတိ ပရိခံသတိ။ ဧကပဒိကမဂ္ဂဂါမိ ပုရိသော စေတ္ထ နိဒဿေတဗ္ဗော။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၄။)

ယခု အသင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်ကိုယ်တိုင် ပွားများအားထုတ်နေသော ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိကို ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် အာရုံယူ၍ ရှုပွား နှလုံးသွင်းနေသော ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်သည်။ ထိုဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိတည်းဟူသော အာရုံကို နှလုံးသွင်းမှု ကမ္မဋ္ဌာန်း လုပ်ငန်းကို စွန့်လွှတ်၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိမှ အပ ဖြစ်သော ပညတ်အာရုံ ပရမတ် အာရုံ အမျိုးမျိုး၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ပစ်လွှင့်မှုကို တားမြစ်ရမည်။ တစ်နည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထ ဓမ္မသဘာဝသတ္တိဟူသော အာရုံမှ တစ်ပါးသော အခြား အခြားသော ပညတ်အာရုံ ပရမတ်အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့ကို လှမ်း၍ ရှုပွားမှုကို တားမြစ်ရမည်။

အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ — ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိအာရုံမှ အခြား တစ်ပါး သော ပညတ်အာရုံ ပရမတ်အာရုံတို့ အပေါ်သို့ ပွားများနေသော နှလုံးသွင်း ရှုပွားနေသော ဘာဝနာစိတ်ကို ပစ်လွှင့်ချထားခဲ့သော် သို့မဟုတ် ရှုပွားနေခဲ့သော် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ဆုတ်ယုတ်တတ်၏။ လျှောကျတတ်၏။ ဤအရာ၌ ခြေတစ်ဖဝါးစာမျှသာ ရှိသော လမ်းကို သွားနေသော ယောက်ျားကို ပုံတူ ဥပမာဆောင်၍ ပြထိုက် ပေ၏။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၄။)

ဤအထက်ပါ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ကို အထူးဂရုပြု၍ မှတ်သားပါ။ အဘယ်ကြောင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးမှ ပြင်ဘက်ဖြစ်သော ပညတ်အာရုံ ပရမတ်အာရုံ အမျိုးမျိုးကို မရှုရသနည်းဟူသော မေးခွန်းကိုလည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ဆုတ်ယုတ်တတ်၏ လျှောကျတတ်၏ဟု အကြောင်းပြထား၏။ ဖြေဆိုထား၏။

ဘာကြောင့် ဆုတ်ယုတ်ရသနည်း လျှောကျရသနည်း — ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝ သတ္တိကို ဉာဏ်ဖြင့် ရှုပါမှ နှလုံးသွင်းပါမှ ဓာတုမနသိကာရဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့မှ ပြင်ပ ဖြစ်သော ပညတ်အာရုံ ပရမတ်အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့ကို လိုက်၍ ရှုနေပါက ဤသမာဓိပိုင်းတွင် ဓာတုမနသိကာရ = ဓာတ်ကို နှလုံးသွင်းမှုဟု မခေါ်ဆိုနိုင်တော့ပေ။ ထိုသို့ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးမှ ပြင်ပဖြစ်သော ပညတ်အာရုံ ပရ မတ်အာရုံများကို လိုက်ရှုနေပါက ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိကို အာရုံယူ၍ နှလုံးသွင်း၍ ရှုပွားပါမှ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခွင့် ရှိသော ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း လမ်းစဉ်မှ ဥပစာရသမာဓိသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ခွင့် မရှိ တော့ပေ။ ထိုသို့ ဥပစာရသမာဓိမျှ မဖြစ်ခဲ့သော် ရုပ်ကလာပ်များကို နှလုံးသွင်းနိုင်ခြင်း ဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက် သိမြင်နိုင်ခြင်း၊ ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲ၍ ယခုခေါ်သည့် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီး လျက် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ပရမတ္ထဓာတ်သား ရုပ်တရားအစစ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်

ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်ရေးမှာ အလွန် အလှမ်းကွာဝေးလျက်ပင် ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်သေးပါက လက္ခဏာရေး သုံးတန် ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းရေးကား အထူးသဖြင့် အနတ္တရောင်ခြည်တော် ကြီး တင့်တယ်စွာထွန်းထွန်း ထွန်းလင်း တောက်ပလာရေးကား မမျှော်မှန်းသင့်သော အရာသာ ဖြစ်ပေသည်။ အနတ္တသဘော သုညတသဘောသို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်ပါက မဂ်ဖိုလ် တရားထူး တရားမြတ် ရရေးမှာ မိုးနှင့် မြေကြီးပမာ အလွန် အလှမ်းကွာလျက်ပင် ရှိနေဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤကား ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ် နေပါလျက် ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေသို့ မဆိုက်မီအတွင်းဝယ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိကို နှလုံးသွင်းရာမှ ပြင်ပဖြစ်သော ပညတ်အာရုံ ပရမတ်အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့ကို ပြောင်း၍ နှလုံးသွင်း ရှုပွားမိသဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆုတ်ယုတ်ပုံ လျော့ကျပုံတည်း။

အယူအဆ မမှားစေလိုပါ

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အခြားအခြားသော ရုပ်တရား နာမ် တရားများကို လုံးဝ မရှုပွားရ နှလုံးမသွင်းရဟု ဤသို့ကား အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ ရုပ်ကလာပ်များကို မြင်၍ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ထွင်း ဖောက် သိမြင်လျှင်ကား ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှ ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီ ဖြစ်၏။ ထို ဥပစာရ သမာဓိသို့ မဆိုက်မီအတွင်းမှာ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို အာရုံယူ၍ သမာဓိထူထောင်နေခိုက်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးမှ ပြင်ပဖြစ်သော အခြားအခြားသော ရုပ်တရား နာမ်တရား ပညတ်တရားတို့ကို ပြောင်း၍ မရှုရန်သာ ညွှန်ကြား နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပစာရသမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီးသောအခါ၌ကား ကြွင်းကျန်သော ရုပ်တရားများကိုလည်း- ကောင်း၊ နာမ်တရားများကိုလည်းကောင်း၊ အကြောင်းတရားများကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာသို့ ကူးနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

သတိကြီးစွာဖြင့် သွားရမည်

အသူတစ်ရာ နက်သော ချောက်ကမ်းပါးကို ဖြတ်ကျော်၍ ခြေတစ်ဖဝါးစာမျှသာ ရှိသော တံတားလမ်း တစ်ခုကို ခင်းထားရာ ထိုလမ်းကို လျှောက်သွားသော ယောက်ျားသည် နင်းသွားသော ခြေရာကို ကောင်းစွာ မမှတ်သားဘဲ ဟိုဟို ဒီဒီ ထို ဤ တောင် မြောက် ကြည့်ရှု၍ လျှောက်နေခဲ့သော် ခြေလှမ်း အကြိမ်သည် ချွတ်ချော် တိမ်းပါးသွားနိုင်၏၊ ခြေချော်သွားနိုင်၏။ ထိုအခါ အသူတစ်ရာနက်သော ချောက်ကမ်းပါးပြတ်ထဲသို့ ကျရောက်သွားနိုင်ပေသည်။ ဤအတူသာလျှင် ဗဟိဒ္ဓအာရုံအမျိုးမျိုး၌ စိတ်ပျံ့လွင့်နေခဲ့သော် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံမှ အပြင်အပဖြစ်သော ပညတ်အာရုံ ပရမတ်အာရုံ အမျိုးမျိုးပေါ်သို့ စိတ်ကို လွှင့်ပစ်ချထားခဲ့သော် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးသွားနိုင်ပေသည်။

၅။ ပဏ္ဏတ္ထိသမတိက္ကမနတော = ပညတ်ကို ကျော်အောင် ကျင့်ပါ

ပဏ္ဏတ္ထိသမတိက္ကမနတောတိ “ယာ အယံ ပထဝီဓာတူ”တိ အာဒိကာ ပဏ္ဏတ္တိ၊ တံ အတိက္ကမိတွာ လက္ခဏေသု ဧဝံ စိတ္တံ ဌပေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ပဏ္ဏတ္တိံ ဝိဇဟိတွာ ကက္ခဠလက္ခဏာဒီသု ဧဝံ မနသိကာရံ ပဝတ္တေန္တဿ လက္ခဏာနိ သုပါကဋ္ဌာနိ သုဝိဘူတာနိ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ တဿေဝံ ပုနပျုနံ မနသိကာရဝသေန စိတ္တံ အာ- သေဝနံ လဘတိ။ သဗ္ဗော ရူပကာယော ဓာတုမတ္တတော ဥပဋ္ဌာတိ၊ သုညော နိဿတ္တော နိဇ္ဇိဝေါ ယန္တံ ဝိယ ယန္တသုတ္တေန အပရာပရံ ပရိဝတ္တမာနော။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

သစေ ပန ဗဟိဒ္ဓါပိ မနသိကာရံ ဥပသံဟရတိ၊ အထဿ အာဟိဏ္ဏန္တာ မနဿတိရစ္ဆာနာဒယော သတ္တာကာရံ ဝိဇဟိတွာ ဓာတုသမူဟဝသေနဝ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ တေဟိ ကရိယမာနာ ကိရိယာ ဓာတုမယေန ယန္တေန ပဝတ္တိယမာနာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ၊ တေဟိ အဇ္ဈောဟရိယမာနံ ပါနဘောဇနာဒိ ဓာတုသင်္ဃာတေ ပက္ခိပ္ပမာနော ဓာတုသင်္ဃာတော ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ။ (မဟာဇီ-၁-၄၃၄ ၄၃၅။)

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်း ရှုပွားနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေ ဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် ဟူသော အမည်နာမ ပညတ်တို့ကို ကျော်လွန်၍ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝ သတ္တိတည်း ဟူသော သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌သာလျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို ထားရမည် ဖြစ်သည်။

- ၁။ ပထဝီဓာတ်၏ — မာမူ-ကြမ်းမှု-လေးမှု၊ ပျော့မှု-ချော့မှု-ပေါ့မှု သဘော၊
- ၂။ အာပေါဓာတ်၏ — ယိုစီးမှု-ဖွဲ့စည်းမှု သဘော၊
- ၃။ တေဇောဓာတ်၏ — ပူမှု-အေးမှု သဘော၊
- ၄။ ဝါယောဓာတ်၏ — ထောက်ကန်မှု-တွန်းကန်မှု သဘော —

ဟူသော ပရမတ်သဘောတရားအာရုံပေါ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားရမည် ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ ပထဝီဓာတ်ဟု ရှုလိုက်ရာ တစ်ကိုယ်လုံး = ရူပကာယတစ်ခုလုံးကို ခြုံ၍ မာမူ-ကြမ်းမှု-လေးမှု၊ ပျော့မှု-ချော့မှု-ပေါ့မှု သဘောများကို ဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့မြင်သေးသည်ဖြစ်အံ့၊ အာပေါဓာတ်ဟု နောက်ဓာတ် တစ်လုံးသို့ ပြောင်းရှုလိုက်ပါက ပထဝီဓာတ်ဟူသော ပညတ်ပေါ်မှာသာ သောင်တင်နေသည် မည်ပေသည်။ ထိုသို့ အမည်နာမ ပညတ်ပေါ်၌ သောင်တင်နေသော ဘာဝနာစိတ်ကား ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ် နေသော ဘာဝနာစိတ် မဟုတ်သေးပေ၊ ဆိုကမ္မဋ္ဌာန်း အဆင့်မှာသာ ရှိနေသေးသည်။ ကျန်ဓာတ် (၃)ပါးတို့၌ လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။

အကယ်၍ ပထဝီဓာတ်ဟု ရှုလိုက်ရာ ပထဝီဓာတ်၏ မာမူ-ကြမ်းမှု-လေးမှု၊ ပျော့မှု-ချော့မှု-ပေါ့မှု သဘောတရားတို့ကို ရူပကာယတစ်ခုလုံး၌ အနံ့အပြား တွေ့မြင်သည်ဖြစ်အံ့၊ တစ်နည်းဆိုရသော် မာမူ-ကြမ်းမှု-လေးမှု၊ ပျော့မှု-ချော့မှု-ပေါ့မှု သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ပထဝီဓာတ်ဟု ရှုသည် ဖြစ်အံ့၊ မြင်လည်းမြင်သည် ဖြစ်အံ့ — ထိုအခါ အာပေါဓာတ်ဟု ပြောင်း၍ ရှုပါ။ အမည်နာမပညတ်ကို ကျော် လွန်သွားပြီဟု ဆိုလိုပါသည်။ အလားတူပင် အာပေါဓာတ်ဟု ရှုရာ၌ ယိုစီးမှုသဘော၊ ဖွဲ့စည်းမှုသဘောတို့ကို ရူပကာယတစ်ခုလုံး၌ အနံ့အပြား ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သည် ဖြစ်အံ့၊ သို့မဟုတ် ယိုစီးမှုသဘော၊ ဖွဲ့စည်းမှုသဘော တရားတို့ကို တစ်ကိုယ်လုံး၌ မြင်အောင် ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် ကြည့်ပြီးမှ အာပေါဓာတ်ဟု ရှုသည် ဖြစ်အံ့ - တေဇော ဓာတ်ဟု ပြောင်း၍ ရှုနိုင်၏။

တေဇောဓာတ်ဟု ရှုလိုက်ရာ ပူမှုသဘော၊ အေးမှုသဘော (ရင့်ကျက်စေမှုသဘော) တို့ကို ရူပကာယ တစ်ခုလုံး၌ အနံ့အပြား ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သည် ဖြစ်အံ့၊ သို့မဟုတ် ပူမှုသဘော၊ အေးမှုသဘော (ရင့်ကျက် စေမှုသဘော)တို့ကို ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး၌ အနံ့အပြား တွေ့မြင်ပါမှ တေဇောဓာတ်ဟု ရှုသည် ဖြစ်အံ့ — ဝါယောဓာတ်ဟု ပြောင်း၍ ရှုနိုင်၏။

ဝါယောဓာတ်ဟု ရှုလိုက်ရာ၌လည်း ထောက်ကန်မှုသဘော၊ တွန်းကန်မှုသဘောတို့ကို ရူပကာယ တစ်ခု လုံး၌ အနံ့အပြား ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သည် ဖြစ်အံ့၊ သို့မဟုတ် ရူပကာယတစ်ခုလုံး၌ အနံ့အပြား ထောက်ကန်မှု သဘော၊ တွန်းကန်မှုသဘောတို့ကို ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် မြင်အောင် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုပြီးပါမှ ဝါယောဓာတ်ဟု ရှု သည် ဖြစ်အံ့ — ပထဝီဓာတ်ဟု တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုနိုင်၏။

ဤသို့လျှင် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအာရုံ၌သာလျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို ထား၍ ပထဝီဓာတ်, အာပေါဓာတ်, တေဇောဓာတ်, ဝါယောဓာတ်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုနိုင်ခဲ့သော် ပထဝီဓာတ် စသော အမည်နာမပညတ်ကို ကျော်လွန်၍ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအာရုံ၌သာလျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားနိုင်သည် မည်ပေသည်။

သုည-နိဿတ္တ-နိဇ္ဈိဝ

ဤသို့လျှင် ပထဝီစသော အမည်နာမပညတ်ကို ပယ်စွန့်၍ မာမူစသော ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝ အာရုံ၌သာလျှင် နှလုံးသွင်းမှု မနသိကာရလုပ်ငန်းရပ်ကို ဖြစ်စေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်၏ ဉာဏ်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထသဘာဝလက္ခဏာတို့သည် ကောင်းစွာ ထင်ရှား ပေါ်လွင်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ထင်လာကုန်၏။ ဤသို့ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် အာသေဝနပစ္စည်း အထုံကို ရလာနိုင်၏။ ရှေးရှေးဘာဝနာစိတ်၏ အရှိန်အဝါသည် နောက်နောက် ဘာဝနာစိတ်အား စွမ်းအင် ရှိန်စော် အနုဘော် ကြီးမားအောင် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်၏။ အလုံးစုံသော ရူပကာယ တစ်ခုလုံးသည် ဓာတ်သဘောမျှအားဖြင့် ထင်လာ၏။

- ၁။ သုည = ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမှ ဆိတ်၏ဟု
- ၂။ နိဿတ္တ = သတ္တဝါ မဟုတ်ဟု
- ၃။ နိဇ္ဈိဝ = ဇီဝအတ္တ မဟုတ်ဟု ထင်လာ၏။

ယန္တရား စက်ကြိုးဖြင့် အဆင့်ဆင့် ပြန်လှန်လှုပ်ရှား သွားလာနေသော ယန္တရားစက်ကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့် တပြောင်းပြောင်း တပြန်ပြန် ပြန်လှန်လှုပ်ရှား သွားလာနေသော ရုပ်တရားအပေါင်း၏ ဓာတ်သဘောမျှဟု ထင်လာ၏။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၄။)

ဗဟိဒ္ဓန္တိ ထင်လာပုံ

အကယ်၍ကား အပြင်ဗဟိဒ္ဓလောက၌လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို နှလုံးသွင်းမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်၍ဆောင်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်၍ ဆောင်သည်ရှိသော် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာနေထိုင်ကြကုန်သော လူတိရစ္ဆာန် စသော သတ္တဝါတို့သည် သတ္တဝါဟူသော အခြင်းအရာကို ပယ်စွန့်၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အပေါင်းအစု၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ထင်လာကုန်၏။ ထိုလူတိရစ္ဆာန်စသော သတ္တဝါတို့သည် ပြုလုပ်နေကြသော အပြုအမူအရာ ဟူသမျှတို့သည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးဖြင့်ပြီးသော ယန္တရားစက်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော အပြုအမူအရာတို့သည်သာ ဖြစ်ကုန်၍ ထင်လာ၏။ ထိုလူတိရစ္ဆာန်စသည်တို့သည် စားမျိုအပ်သော သောက်ဖွယ်အဖျော် စားဖွယ်ဘောဇဉ်စသည်သည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးအပေါင်းအစု၌ ထည့်သွင်းထားအပ်သော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အပေါင်းအစုကဲ့သို့ ထင်လာပေသည်။

(မဟာဋီ-၁-၄၃၄-၄၃၅။)

၆။ အနုပဋ္ဌာနမုဉ္ဇနတော = မထင်ရှားသော ဓာတ်အချို့ကို လွှတ်ထားနိုင်သည်

- ၁။ ပထဝီဓာတ်၏ မာမူ ပျော့မှု ကြမ်းမှု ချောမှု လေးမှု ပေါ့မှုသဘော,
- ၂။ အာပေါဓာတ်၏ ယိုစီးမှု ဖွဲ့စည်းမှုသဘော,
- ၃။ တေဇောဓာတ်၏ ပူမှု အေးမှုသဘော,
- ၄။ ဝါယောဓာတ်၏ ထောက်ကန်မှု တွန်းကန်မှုသဘော —

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဟု သဘောတရား (၁၂)မျိုးရှိရာ ယခုကဲ့သို့ သမာဓိထူထောင်ခိုက်ဝယ် သမာဓိအတော်အသင့် ဖြစ်လာသောအခါ ရံခါ အချို့သဘောတရားများ မထင်မရှား ဖြစ်လာတတ်သဖြင့်၊ ငြိမ်သက်မှု သမာဓိကို ရရှိအောင် ဦးစားပေး၍ သမာဓိ ထူထောင်နေခိုက် ဖြစ်သဖြင့်၊ မထင်ရှားသော ဓာတ်သဘောတရားများကို လိုက်၍ တစ်ဖန် ရှာဖွေနေရပါက သမာဓိပျက်ပြားတတ်သဖြင့် မထင်ရှားသော သဘောတရားများကို လွှတ်၍ ထင်ရှားသော ပရမတ်သဘောတရားများ၌သာ အာရုံစိုက်ကာ နှလုံးသွင်းရမည် ဖြစ်သည်။ ပထဝီဓာတ်၌ ထင်ရှားရာ တစ်မျိုးမျိုး၊ အာပေါဓာတ်၌ ထင်ရှားရာ တစ်မျိုးမျိုး၊ တေဇောဓာတ်၌ ထင်ရှားရာ တစ်မျိုးမျိုး၊ ဝါယောဓာတ်၌ ထင်ရှားရာ တစ်မျိုးမျိုးကို အာရုံယူ၍ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ နှလုံးသွင်း နေပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတွင် ဓာတ်တစ်ပါး တစ်ပါး၌ အနည်းဆုံး သဘောတရား တစ်မျိုးကား ထင်ရှားရမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့မှသာလျှင် ဓာတုမနသိကာရပဋ္ဌ၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးအာရုံ၌ သမာဓိငြိမ်သက်နေခိုက်ကိုသာ အထူးသဖြင့် ရည်ရွယ်၍ သတ်မှတ်လိုက်သော စည်းကမ်းတစ်ခုဟု မှတ်ပါ။ သို့သော် အားလုံးသော သဘောတရားများ ထင်ရှားနေလျှင်ကား ပို၍ ကောင်းသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

သုခသမ္ပဿ-ဒုက္ခသမ္ပဿ

ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ဝယ် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန အမည်ရသော ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် (၃)ပါး၌ သုခသမ္ပဿ ဒုက္ခသမ္ပဿဟု နှစ်မျိုးစီ ထည့်သွင်း၍ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

သုခသမ္ပဿန္တိ သုခဝေဒနာပစ္စယံ ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဒုက္ခသမ္ပဿန္တိ ဒုက္ခဝေဒနာပစ္စယံ အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၆၈။)

သုခသမ္ပဿဟူသည် သုခဝေဒနာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အလိုရှိအပ်သော ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တည်း။

ဒုက္ခသမ္ပဿဟူသည် ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အလို မရှိအပ်သော အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၃၆၈။)

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အရ မာမူ ကြမ်းမှု လေးမှု ပျော့မှု ချောမှု ပေါ့မှု၊ ပူမှု အေးမှု၊ ထောက်ကန်မှု တွန်းကန်မှု သဘောတရားတို့မှာ တစ်ရံတစ်ခါ အလိုရှိအပ်သော အတွေ့အထိ = ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံများ ဖြစ်နေကြ၏။ ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဖြစ်သော် ထိုဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်များသည် သုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်းတရားများ ဖြစ်ကြ၏။

တစ်ရံတစ်ခါ မာမူ ကြမ်းမှု လေးမှု ပျော့မှု ချောမှု ပေါ့မှု၊ ပူမှု အေးမှု၊ ထောက်ကန်မှု တွန်းကန်မှု သဘောတရားတို့မှာ အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗ အတွေ့အထိအာရုံများ ဖြစ်နေတတ်ကြ၏။ ထိုသို့ အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ဖြစ်နေသော် ထိုအနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်းတရား ဖြစ်နေပေသည်။

သို့အတွက် ဣဋ္ဌ-အနိဋ္ဌဖြစ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ဟူသည်မှာလည်း မာမူ ကြမ်းမှု လေးမှု ပျော့မှု ချောမှု ပေါ့မှု၊ ပူမှု အေးမှု၊ ထောက်ကန်မှု တွန်းကန်မှု ဟူသော ပထဝီဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်များပင် ဖြစ်၍ ဤကျမ်းစာ၌ သုခသမ္ပဿ ဒုက္ခသမ္ပဿတို့ကို ဤဥပစာရသမာဓိကို ထူထောင်နေသည့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း

ပိုင်း ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် မဖော်ပြတော့ဘဲ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုကွက် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားပေသည်။

၇။ လက္ခဏာတော = သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ ဦးစားပေး ရှုပါ

- ၁။ ပထဝီဓာတ်၏ ကက္ခဋတ္တလက္ခဏာ = မာမူသဘောလက္ခဏာ၊
- ၂။ အာပေါဓာတ်၏ ပဋ္ဌရဏလက္ခဏာ = ယိုစီးမှုသဘောလက္ခဏာ၊
- ၃။ တေဇောဓာတ်၏ ဥဏှတ္တလက္ခဏာ = ပူမှုသဘောလက္ခဏာ၊
- ၄။ ဝါယောဓာတ်၏ ဝိတ္တိန္ဒနလက္ခဏာ = ထောက်ကန်မှု သဘောလက္ခဏာ —

ဤ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားလျက် ယင်းသဘာဝလက္ခဏာ ကိုပင် စိုက်စိုက်စူးစူး အထူးမြဲမြံစွာ ရှုပွားပါ။ သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ စိုက်စိုက်စူးစူး နှလုံးသွင်းပါ။

ဤ ညွှန်ကြားချက်ကား အထက်ပါ သဘောတရား (၁၂)မျိုးတို့ကို အာရုံပြု၍ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုပွား၍ နေပါသော်လည်း၊ စိတ်ငြိမ်ဝပ်မှု ရှိတန်သလောက် ရှိသော်လည်း ဥပစာရသမာဓိ နယ်မြေသို့ မရောက်နိုင် ဖြစ်နေသော် မာမူ၊ ယိုစီးမှု၊ ပူမှု၊ ထောက်ကန်မှုဟူသော သဘာဝလက္ခဏာသက်သက်မျှကိုသာ အာရုံပြု၍ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု ကာလအရာ ကာလအထောင် ကာလအသိန်းတိုင်အောင် ရှုပွားနေရန် ညွှန် ကြားချက် ဖြစ်ပေသည်။ သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ ဦးစားပေး၍ ရှုနေပါက သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာ စိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေတတ်ပေသည်။ နာရီဝက် မိနစ်လေးဆယ် စသည်ဖြင့် ဓာတ် (၄)ပါး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသော် “မည်သို့-မည်ပုံ ရှုပါက စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိ ဖြစ်တတ်သည်”ဟူသော သမာဓိဖြစ်ကြောင်း ရှုပုံ အခြင်းအရာကို မှတ်သား၍ ထိုနည်းအတိုင်း ဆက်လက်၍ ရှုပွားပါ။

“ဓာတ် (၄)ပါးအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် တစ်နာရီ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေပါစေ။ ပ ။ နှစ်နာရီ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေပါစေ” —

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အချိန်ကို ပိုင်းခြားကန့်သတ်၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုကာ ထိုင်ကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှု ရလာ တတ်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ယောဂီအများစုတို့၌ တစ်နာရီလောက် (၁၀)ကြိမ်လောက် ဆက်တိုက် ငြိမ် လာသော် = ဓာတ် (၄)ပါး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသော် ဥပစာရသမာဓိ နယ်မြေသို့ ဆိုက်ရောက်သွားတတ်ပါသည်။

ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်ပါလျက် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်၏ အာသေဝနပစ္စည်းကို (= အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် မှီဝဲခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းအထောက်အပံ့ကို) ရရှိ၍နေသော ဘာဝနာစိတ်သည် —

- ၁။ အလွန် ကြိုးစားအားထုတ်အပ်သော လုံ့လဝီရိယ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝီရိယလွန်၍ ဥဒ္ဓစ္စ ဖြစ်ကာ စိတ်ပျံ့လွင့်နေသဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ အလွန် တွန့်ဆုတ်သော ဝီရိယရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝီရိယလျော့၍ ပျင်းရိခြင်း = ကောသဇ္ဇ ဖြစ်ကာ စိတ်ဓာတ်သည် ဘာဝနာအာရုံမှ တွန့်ဆုတ်နေသဖြင့်လည်းကောင်း —

ဥပစာရသမာဓိဟူသော ဘာဝနာလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ အကယ်၍ မသက်ရောက်သည် ဖြစ်အံ့၊ —
ထိုအခါ၌ —

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၈။ အဓိဓိတ္တသုတ္တန်၊

၉။ အနုတ္တရသီတိဘာဝသုတ္တန်၊

၁၀။ ဇောဇ္ဈင်္ဂသုတ္တန် —

ဤသုတ္တန် (၃)မျိုးတို့၌ လာသောနည်းဖြင့် ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ညီမျှမှု ရှိအောင် ယှဉ်စေမှုကို ပြုထိုက်ပေ၏။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၅။)

၈။ အဓိဓိတ္တသုတ္တန်

ဤသုတ္တန်ကား အင်္ဂုတ္တရနိကာယ ပထမတွဲ တိကနိပါတ် လောဏကပလ္လင်၌ - နိဓိတ္တသုတ္တန် အမည်ဖြင့် လာရှိပေသည်။ ထိုသုတ္တန် မြန်မာပြန်ကို ဤတွင် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်သော ယောဂါဝစရဟန်းသည် သမထ (သမာဓိ) ဖြစ်ကြောင်း သမထနိမိတ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း ဝိပဿနာနိမိတ်ဟူသော အကြောင်းတရား (၃)မျိုးတို့ကို ရံဖန်ရံခါ နှလုံးသွင်းအပ်ကုန်၏။

၁။ ရံဖန်ရံခါ သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို = သမာဓိဖြစ်ကြောင်းတရားကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။

၂။ ရံဖန်ရံခါ ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို = ဝီရိယဖြစ်ကြောင်းတရားကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။

၃။ ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို = ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်းတရားကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ယောဂါဝစရဟန်းသည် သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင် (= သမာဓိဖြစ်ကြောင်း တရားကိုသာလျှင်) တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ပျင်းရိရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၁)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ယောဂါဝစရဟန်းသည် အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင် (= ဝီရိယဖြစ်ကြောင်း တရားကိုသာလျှင်) တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ပျံ့လွင့်ခြင်း ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်ရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၂)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ယောဂါဝစရဟန်းသည် ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင် (= ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်း တရားကိုသာလျှင်) တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ရန် ကောင်းစွာ မတည်ကြည်ရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၃)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ယောဂါဝစရဟန်းသည် —

၁။ ရံဖန်ရံခါ သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= သမာဓိဖြစ်ကြောင်းတရားကို) နှလုံးသွင်း၍၊

၂။ ရံဖန်ရံခါ ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= ဝီရိယဖြစ်ကြောင်းတရားကို) နှလုံးသွင်းပြီးလျှင်၊

၃။ ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို (= ဥပေက္ခာဖြစ်ကြောင်းတရားကို) နှလုံးသွင်းသောအခါ ဘာဝနာစိတ်သည် —

၁။ နူးညံ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊

၂။ သမထဘာဝနာလုပ်ငန်း၊ ဝိပဿနာဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ပြုလုပ်ရန် အသင့်ဖြစ်နေခြင်း သင့်လျော်ခြင်း သည်လည်းကောင်း၊

၃။ ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် အရောင်တလက်လက် ထွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၄။ ပျက်စီးခြင်းသဘောလည်း မရှိ။

၅။ အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ရန် (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် အလို့ငှာ) စိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်ကြည်နေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား ရွှေပန်းထိမ်သည်သည်လည်းကောင်း၊ ရွှေပန်းထိမ်သည်၏ တပည့် သည်လည်းကောင်း မီးကျိုးဖိုကို ပြုစီရင်ပြီးလျှင် မီးကျိုးဖိုကို မီးတိုက်လျက် ညှပ်ဖြင့် ရွှေကို ယူ၍ မီးကျိုးဖိုဝ၌ (မိုက်လုံတွင်) ထည့်ထားပြီးလျှင် ရံဖန်ရံခါ ဖျတ်၏။ ရံဖန်ရံခါ ရေဖြင့် ဆွတ်ဖျန်းပေး၏။ ရံဖန်ရံခါ လျစ်လျူရှု၏။ ရဟန်းတို့ . . . ရွှေပန်းထိမ်သည်သည်လည်းကောင်း၊ ရွှေပန်းထိမ်သည်၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း ထိုရွှေကို အစဉ်တစိုက် ဖျတ်နေခြင်းအံ့၊ ထိုရွှေသည် ပူလောင်ရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၁)

ရဟန်းတို့ . . . ရွှေပန်းထိမ်သည်သည်လည်းကောင်း၊ ရွှေပန်းထိမ်သည်၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း ထိုရွှေကို အစဉ်တစိုက် ရေဖြင့် ဆွတ်ဖျန်းနေခြင်းအံ့၊ ထိုရွှေသည် ငြိမ်းအေးရာသောအကြောင်း ရှိ၏။ (၂)

ရဟန်းတို့ . . . ရွှေပန်းထိမ်သည်သည်လည်းကောင်း၊ ရွှေပန်းထိမ်သည်၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း ထိုရွှေကို အစဉ်တစိုက် လျစ်လျူရှုနေခြင်းအံ့၊ ထိုရွှေသည် ကောင်းစွာ ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ မရောက်ရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၃)

ရဟန်းတို့ . . . ရွှေပန်းထိမ်သည်သည်လည်းကောင်း၊ ရွှေပန်းထိမ်သည်၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း ထိုရွှေကို ရံဖန်ရံခါ ဖျတ်၍ ရံဖန်ရံခါ ရေဖြင့် ဆွတ်ဖျန်းပြီးလျှင် ရံဖန်ရံခါ လျစ်လျူရှုသောအခါ ထိုရွှေသည် နူးညံ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ထိုထို လက်ဝတ်တန်ဆာစသည်ကို) ပြုလုပ်ရန် သင့်လျော်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် အရောင်တလက်လက် ထွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ပျက်စီးခြင်းသဘောလည်း မရှိ၊ အလုပ်ခွင်သို့လည်း ကောင်းစွာ ရောက်၏။ ရွှေပြားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နားတောင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ လည်ရွဲတန်ဆာဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ရွှေပန်းခိုင်ဖြင့်ဖြစ်စေ တစ်စုံတစ်ခုသော တန်ဆာအထူးဖြင့် အလိုရှိခဲ့မှု ထိုသူ၏ ထိုအလိုရှိရာ အကျိုးကို လည်း ပြီးစေ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူသာလျှင် လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်သော ယောဂါဝစရဟန်းသည် သမထဖြစ်ကြောင်း၊ သမထနိမိတ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ကြောင်း၊ ဝိပဿနာနိမိတ်ဟူသော အကြောင်းတရား (၃)မျိုးတို့ကို ရံဖန်ရံခါ နှလုံးသွင်းအပ်ကုန်၏။

၁။ ရံဖန်ရံခါ သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။

၂။ ရံဖန်ရံခါ ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။

၃။ ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ယောဂါ ဝစရ ရဟန်းသည် သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင် တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထိုသမထ ဘာဝနာစိတ်၊ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ပျင်းရိရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၁)

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည် အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင် တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် ပျံ့လွင့်ခြင်း ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်ရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၂)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည် ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကိုသာလျှင် တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းခဲ့မှု ထို သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ရန် ကောင်းစွာ မတည်ကြည်ရာသော အကြောင်းရှိ၏။ (၃)

ရဟန်းတို့ . . . လွန်မြတ်သော သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ယောဂါဝစရရဟန်းသည် —

- ၁။ ရံဖန်ရံခါ သမာဓိဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်း၍
- ၂။ ရံဖန်ရံခါ ဝီရိယဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းပြီးလျှင်
- ၃။ ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းသောအခါ၌ **ဘာဝနာစိတ်သည်** —

- ၁။ နူးညံ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
- ၂။ သမထဘာဝနာလုပ်ငန်း ဝိပဿနာဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ပြုလုပ်ရန် အသင့်ဖြစ်နေခြင်း သင့်လျော်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် အရောင်တလက်လက် ထွက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။
- ၄။ ပျက်စီးခြင်းသဘောလည်း မရှိ။
- ၅။ အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ရန် ကောင်းစွာ တည်ကြည်နေ၏။

ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုရန် စိတ်ကို ရှေးရှု ညွှတ်စေ၏။ ရှေးဘဝက ဖြည့်ကျင့်ခဲ့သော ပါရမီအကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝ၌ ဖြည့်ဆည်းပူးအပ်သော အဘိညာဏ်၏ အခြေခံ ပါဒကဖြစ်သော ဈာန်စသော အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် ထိုထိုအရာ၌ပင်လျှင် သက်သေထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ (ဣဒ္ဓိဝိမအဘိညာဏ် စသည် ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်စသည်သို့) လည်း ရောက်ရှိနိုင်၏။

“ငါသည် များပြားသော တန်ခိုး ဖန်ဆင်းခြင်းကို ခံစားလို၏။ ပ ။

(အဘိညာဏ် (၆)ပါးတို့ကို အကျယ် ချဲ့အပ်ကုန်၏။)

အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ခန်းခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရား မရှိသော ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိ ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏ အဖြစ်၌ပင်လျှင် ကိုယ်တိုင် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ မျက်မှောက်ပြုလျက် ပြည့်စုံကပ်ရောက်၍ နေလို၏”- ဟု ထိုသူသည် အကယ်၍ အလိုရှိခဲ့လျှင် (အခြေခံ) အကြောင်းတရား ရှိလတ်သော် ထိုထို အလိုရှိရာ၌ပင်လျှင် သက်သေထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ (ဣဒ္ဓိဝိမ အဘိညာဏ် စသည် ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် စသည်သို့) ရောက်ရှိနိုင်၏ - ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (အံ-၁-၂၅၈-၂၆၀။)

ဤကား **အဓိဓိတ္တသုတ္တန်**တည်း။

၉။ အနုတ္တရသီတိဘာဝ သုတ္တန်

ဤသုတ္တန်ကား အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဆက္ကနိပါတ် ဒုတိယပဏ္ဏာသကသီတိဝဂ်၌ သီတိဘာဝသုတ္တန် အမည်ဖြင့် လာရှိပေသည်။ ထိုသုတ္တန်၏ မြန်မာပြန်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . တရား (၆)မျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အတုမဲ့ အေးချမ်းသည့်အဖြစ်ဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် မထိုက်တန်ပေ။ အဘယ် (၆)မျိုးတို့နည်းဟူမူ —

ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် —

- ၁။ စိတ်ဓာတ်ကို နှိမ့်ချသင့် (နှိပ်ကွပ်သင့်) သောအခါ စိတ်ဓာတ်ကို မနှိမ့်ချ (မနှိပ်ကွပ်)။
- ၂။ စိတ်ဓာတ်ကို ချီးမြှောက်သင့်သောအခါ၌ စိတ်ဓာတ်ကို မချီးမြှောက်။
- ၃။ စိတ်ဓာတ်ကို ရွှင်လန်း တက်ကြွစေသင့်သောအခါ၌ စိတ်ဓာတ်ကို မရွှင်လန်း မတက်ကြွစေ။
- ၄။ စိတ်ဓာတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်သောအခါ၌ စိတ်ဓာတ်ကို လျစ်လျူ မရှု။
- ၅။ ဟိနာဓိမုတ္တိက = နှလုံးသွင်းလည်း ယုတ်ညံ့၏။
- ၆။ သက္ကာယာဘိရတ = ခန္ဓာ (၅)ပါး သက္ကာယတရား၌လည်း မွေ့လျော်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤတရား (၆)မျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အတုမဲ့ အေးချမ်းသည့်အဖြစ်ဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် မထိုက်တန်ပေ။

ရဟန်းတို့ . . . တရား (၆)မျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အတုမဲ့ အေးချမ်းသည့်အဖြစ်ဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် ထိုက်တန်ပေ၏။ အဘယ် (၆)မျိုးတို့နည်းဟူမူ —

ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် —

- ၁။ စိတ်ဓာတ်ကို နှိမ့်ချသင့် (နှိပ်ကွပ်သင့်) သောအခါ၌ စိတ်ဓာတ်ကို နှိမ့်ချ၏ (နှိပ်ကွပ်၏)။
- ၂။ စိတ်ဓာတ်ကို ချီးမြှောက်သင့်သောအခါ၌ စိတ်ဓာတ်ကို ချီးမြှောက်၏။
- ၃။ စိတ်ဓာတ်ကို ရွှင်လန်း တက်ကြွစေသင့်သောအခါ၌ စိတ်ဓာတ်ကို ရွှင်လန်း တက်ကြွစေ၏။
- ၄။ စိတ်ဓာတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်သောအခါ၌ စိတ်ဓာတ်ကို လျစ်လျူရှု၏။
- ၅။ ပဏီတာဓိမုတ္တိက = နှလုံးသွင်းလည်း မွန်မြတ်၏။
- ၆။ နိဗ္ဗာနာဘိရတ = နိဗ္ဗာန်၌လည်း မွေ့လျော်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤတရား (၆)မျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အတုမဲ့ အေးချမ်းသည့်အဖြစ်ဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် ထိုက်တန်ပေ၏ - ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (အံ-၂-၃၇၉။)

ဆိုလိုရင်း သဘောတရား

- ၁။ လွန်စွာ ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း စသည့် အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဝီရိယလွန်၍ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်ခဲ့သော် သမာဓိကို ထူထောင်ခြင်းဖြင့် စိတ်ဓာတ်ကို နှိမ့်ချပေးရမည် နှိပ်ကွပ်ပေးရမည်။
- ၂။ ကြိုးစားအားထုတ်မှု ဝီရိယ လျော့လွန်းခြင်းစသည့် အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ တွန့်ဆုတ်နေသော စိတ်ဓာတ်ကို ပျင်းရိခြင်း ကောသလူဘေးမှ စောင့်ရှောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယဖြင့် စိတ်ဓာတ်ကို ချီးမြှောက်ပေးရမည်၊ စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးရမည်။

၃။ ဘာဝနာလမ်းကြောင်းပေါ်၌ စိတ်ဓာတ်သည် အညီအမျှ ဖြစ်နေသောအခါ ထိုညီမျှနေသော စိတ်ဓာတ်ကို ပညာဖြင့် နှစ်သက်ရွှင်လန်းစေရမည် ထက်မြက်စေရမည်။ နောက်တစ်မျိုးကား - ဘာဝနာစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ပညာ၏ အားနည်းမှုကြောင့်လည်းကောင်း (ဤအပိုင်းကား ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုပွားနေသည့် အပိုင်းဖြစ်သဖြင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုပွားသုံးသပ်နေသော ဘာဝနာစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝ သတ္တိကို ထိုးထွင်းသိနေသော ပညာ၏ အားနည်းမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပသမသုခဟူသော ကိလေသာ ငြိမ်းအေးမှု ချမ်းသာသုခကို မရရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်၌ သာယာမှုကင်းနေသော စိတ်ဓာတ်သည် ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ ပြေးဝင်မှု မရှိ ဖြစ်နေအံ့ - ထိုအခါမျိုး၌ ဇာတိဒုက္ခ ဇရာဒုက္ခ ဗျာဓိဒုက္ခ မရဏဒုက္ခ အပါယ်ဒုက္ခ စသည့် သံဝေဂဉာဏ်၏ တည်ရာဝတ္ထုတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သမာဓိကို ပြန်လည် ထူထောင်ခြင်းဖြင့် စိတ်ဓာတ်ကို ရွှင်လန်းတက်ကြွစေရမည်။

၄။ အကြင် အခါ၌ကား စိတ်ဓာတ်သည် တွန့်ဆုတ်မှုလည်း မရှိ၊ ပျံ့လွင့်မှုလည်း မရှိ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ သာယာဖွယ်ကင်းသည်လည်း မဟုတ်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စိတ်ဓာတ်သည် အညီအမျှ ဖြစ်နေ၏။ ကောင်းစွာသာလျှင် ဘာဝနာလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ သက်ဝင်တည်နေ၏။ ထိုအခါမျိုး၌ စိတ်ဓာတ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်း (= စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း)، စိတ်ဓာတ်ကို နှိမ့်ချခြင်း (= စိတ်ဓာတ်ကို နှိပ်ကွပ်ပေးခြင်း)، စိတ်ဓာတ်ကို ရွှင်လန်းတက်ကြွစေခြင်းတို့တွင် တစ်စုံတစ်ခုသော ဗျာပါရကိုမျှ မပြုလုပ်တော့ဘဲ အညီအမျှ ပြေးသွားနေသော အာဇာနည်မြင်းတို့အပေါ်၌ လျစ်လျူရှုနေသော ရထားထိန်းကဲ့သို့ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားများခြင်းဖြင့် လျစ်လျူ ရှုရမည်။ (အံ-ဋီ-၃-၁၄၀။ အံ-ဋီ-၃-၁၄၆ - ကြည့်။)

ပဏီတာမိမုတ္တိက

ပဏီတာမိမုတ္တိကောတိ ပဏီတေ ဥတ္တမေ မဂ္ဂဖလေ အဓိမုတ္တော နိန္ဒပေါဏပတ္တာရော။ (အံ-ဋီ-၃-၁၄၆။)

နိဗ္ဗာနာဘိရတ-ပုဒ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၌ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းမှုကို ဟောထားတော်မူသဖြင့် ဤပဏီတာမိမုတ္တိက-ပုဒ်ဖြင့် မွန်မြတ်သော မဂ်-ဖိုလ် တရားတော်မြတ်၌ နှလုံးသွင်း ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းမှု ဖြစ်ကြောင်းကို ဋီကာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အသင်ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်တို့၌ နှလုံးသွင်း ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းနေသော စိတ်ထားကား အမြဲတမ်း ရှိနေရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

၁၀။ ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ္တန် (အဂ္ဂိသုတ္တန်) (သံ-၃-၉၈-၁၀၀။)

ဤသုတ္တန်ကား မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ် စာမျက်နှာ (၉၈-၉၉-၁၀၀။) သုတ္တန်နံပါတ် (၂၃၄)၌ အဂ္ဂိသုတ္တန် အမည်ဖြင့် လာရှိပေသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ပထမတွဲ စာမျက်နှာ (၁၂၇)စသည်တို့၌ နိမိတ္တကောသလ္လ ဘာဝနာကောသလ္လပိုင်းတို့တွင်လည်း ဤအဂ္ဂိသုတ္တန်ကိုပင် ဆောင်၍ ရှင်းပြထားပေသည်။ ဤအဂ္ဂိသုတ္တန်၏ ဆိုလိုရင်းအချက်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ကြိုးစားအားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယ အလွန်လျော့နည်းခြင်း၊ ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ ဝမ်းမြောက်မှု မဖြစ်ခြင်း၊ သံဝေဂဉာဏ် နည်းပါးခြင်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဘာဝနာစိတ်သည် ဘာဝနာအာရုံမှ တွန့်တိုဆုတ်နစ်သောအခါ၌ - ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားများရန် အခါမဟုတ်၊ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားများရန်အခါ ဖြစ်သည်။

ဝီရိယ လွန်ကဲနေခြင်း၊ ဘာဝနာမှု၌ ဝမ်းမြောက်မှု များနေခြင်း၊ သံဝေဂဉာဏ် အဖြစ်များနေခြင်းစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဘာဝနာစိတ် ပျံ့လွင့်နေသောအခါ၌ - ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားများရန် အခါ မဟုတ်၊ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင် တို့ကို ပွားများရန် အခါ ဖြစ်ပေသည်။ ဤကား ဆိုလိုရင်းတည်း။

အကျယ်ကို ရှေး **အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်း**တွင် ရေးသားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအပိုင်းတွင် အလွန် ကြည်လင်တောက်ပနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဗောဇ္ဈင်တရား (၇)ပါး ညီမျှအောင် ကျင့် ပုံကို ဦးတည်၍ ဖော်ပြခဲ့၏။ ဤအပိုင်းတွင်ကား ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိကို အာရုံယူ၍ ဗောဇ္ဈင်တရား (၇)ပါးကို ညီမျှအောင် ကျင့်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ အထူးသဖြင့် **နိမိတ္တသုတ္တန် အနုတ္တရသီတိ-ဘာဝသုတ္တန် အဂ္ဂိသုတ္တန်** ဟူသော ဤသုတ္တန် (၃)မျိုးတို့၌ လာရှိသော ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားထားတော် မူချက်များအတိုင်း ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ညီမျှအောင် ကျင့်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ဣရိယာပထ နှင့် သမ္မုဇဉ် ရှုကွက်

ယံကိဉ္စိ ကမ္မဋ္ဌာနံ သတဿ သမ္မုဇာနဿေဝ သမ္မုဇေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၆။)

ကမ္မဋ္ဌာန်းမှန်သမျှသည် သတိသမ္မုဇ် ဉာဏ်ယှဉ်မှသာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်သည့် သဘောရှိ၏။ သို့အတွက် ဤအပိုင်းတွင် ဣရိယာပထရှုကွက် သမ္မုဇ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုကွက်များလည်း အထူး လိုအပ်လာပြီ ဖြစ်ပေသည်။ အာနာပါနဖြင့် သမာဓိထူထောင်ခိုက်၌ကား ဂေါစရသမ္မုဇ်နှင့် ပြည့်စုံရေးအတွက် သွား-ရပ်-ထိုင်-လျောင်း ဣရိယာပထနှင့် ရွှေ့သို့တက်ရာ နောက်သို့ဆုတ်ရာ စသည့် သမ္မုဇ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုကွက်တို့၌ အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကိုပင် မလွတ်တမ်း ရှုပွားနေရဦးမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်နာမ်ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ ထိုးထွင်းသိတတ်သည့် အသမ္မောဟသမ္မုဇ်ဉာဏ်နှင့် မပြည့်စုံသေးသည့်အတွက် အသမ္မောဟသမ္မုဇ် ဉာဏ်ကို မရရှိသေးသည့်အတွက် ဂေါစရသမ္မုဇ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ကြိုးပမ်းရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် အောင်မြင်စွာ သမာဓိထူထောင်နိုင်ပြီးသည့် အတွက် ဂေါစရသမ္မုဇ်နှင့် ပြည့်စုံပြီးရာ ယခုအခါ၌ အသမ္မောဟသမ္မုဇ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံအောင် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယခုအပိုင်းကား ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို နှလုံးသွင်း ရှုပွားနေသည့် ဓာတုမနသိကာရ ပဗ္ဗပိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် ယခုအခါ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိ သဘာဝလက္ခဏာကို အာရုံယူ၍ သမာဓိထူထောင်ခိုက်သာ ဖြစ်သေးသည်။

သို့အတွက် ထိုင်ခိုက်၌ ဓာတ်တစ်ပါးမျှကိုသာ ရှုနိုင်သေးပါက သွား-ရပ်-ထိုင်-လျောင်း ဟူသော ဣရိယာ ပထပိုင်းနှင့် ရွှေ့သို့ တက်ရာ၊ နောက်သို့ ဆုတ်ရာ၊ တည့်တည့်ကြည့်ရာ၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၊ ကွေးရာ၊ ဆန့်ရာ၊ ဒုကုဋ် သပိတ် သင်္ကန်းကို ကိုင်ဆောင်ရာ၊ စားရာ၊ သောက်ရာ၊ ခဲရာ၊ လျက်ရာ၊ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ၊ ကျင်ငယ် စွန့်ရာ စသည့် သမ္မုဇ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုကွက်တို့၌လည်း ဓာတ်တစ်ပါးကိုပင် ရှုနေပါ။

အကယ်၍ တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာသဖြင့် ထိုင်ခိုက်၌ ဓာတ် (၄)ပါးလုံးကို ရှုနိုင်ပါက ဣရိယာပထ ပိုင်းဆိုင်ရာ သမ္မုဇ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုကွက်တို့၌လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ရှုနေပါ။ သို့မှသာလျှင် သမာဓိ စွမ်းအင်သည် ပိုမို၍ စူးရှထက်မြက်လာမည် ဖြစ်သည်။ ရှေးရှေးသော ဘာဝနာစိတ်၏ အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါကို ဆက်ခံရသော နောက်နောက်သော ဘာဝနာစိတ်သည် ထက်မြက် ရဲရင့် သန့်ရှင်းလာကာ စွမ်းအင်များ ပြည့်ဝလာမည် ဖြစ်သည်။

သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ ဦးစားပေး၍ သမာဓိကို ထူထောင်ပါ

ဤအပိုင်းကား ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ ဦးစားပေး၍ သမာဓိကို ထူထောင်ရမည့် အပိုင်း ဖြစ်ပေသည်။

၁။ **ပထဝီဓာတ်** — နည်းနည်း မာမှုကို ပျော့သည်ဟု သုံးနှုန်း၍ များများ မာမှုကို မာသည်ဟု သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်၏။ နည်းနည်း ကြမ်းမှုကို ချောသည်ဟု သုံးနှုန်း၍ များများ ကြမ်းမှုကို ကြမ်းသည်ဟု သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်၏။ မာမှု ကြမ်းမှု ထင်ရှားလျှင် လေးမှုလည်း ထင်ရှားလာတတ်၏။ နည်းနည်း လေးမှုကို ပေါ့သည်ဟု သုံးနှုန်း၍ များများ လေးမှုကို လေးသည်ဟု သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ပထဝီဓာတ်ဝယ် မာ-ကြမ်း-လေး ဟူသော သဘာဝလက္ခဏာသာ လိုရင်း ဖြစ်သည်။ ထိုတွင်လည်း မာမှုသာ လိုရင်း ဖြစ်၏။ မာမှု ထင်ရှားပါက ကြမ်းမှု-လေးမှုတို့လည်း ပူးတွဲ၍ ထင်ရှားလာသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

၂။ **အာပေါဓာတ်** — ဘိလပ်မြေမှုန့်များကို ရေအနည်းငယ်ဖြင့် ဖျော်စပ်လိုက်သောအခါ တွဲ၍ ခဲသွားမည်။ ဖွဲ့စည်းမှု အားများလာမည် ဖြစ်၏။ ဘိလပ်မြေမှုန့် အနည်းငယ်ကို ရေများများဖြင့် ဖျော် စပ်လိုက်ပါက စီးဆင်းသွားမည် ဖြစ်၏။ ယိုစီးမှု အားများလာမည် ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် အနည်းငယ် ယိုစီး စိမ့်ဝင်မှုကို ဖွဲ့စည်းသည်ဟု သုံးစွဲ၍ များများယိုစီးမှုကို ယိုစီးသည်ဟု သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် အာပေါဓာတ်၌ ယိုစီးမှုသာ လိုရင်းပမာန် ဖြစ်၏။

၃။ **တေဇောဓာတ်** — အနည်းငယ် ပူမှုကို အေးသည်ဟု သုံးစွဲ၍ များများ ပူမှုကို ပူသည်ဟု သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်၏။ အပူရှိန် လျော့မှုနှင့် အပူရှိန် လွန်ကဲမှုသာဖြစ်သည်။ သို့အတွက် တေဇောဓာတ်၌လည်း ပူမှုသာ လိုရင်းပမာန် ဖြစ်သည်။

၄။ **ဝါယောဓာတ်** — ပြိုတော့မည် အိမ်တစ်အိမ်ကို မပြိုအောင် ကျားခေါ်သည့် သစ်သားချောင်း သို့မဟုတ် ဝါးဖြင့် ထောက်ထားလိုက်သော် ထိုအိမ်သည် ဆက်လက်၍ မပြိုတော့ဘဲ မယိုင်လဲတော့ဘဲ ငြိမ်သွား၏။ ထောက်ကန်မှုဟူသည် မယိုင်လဲအောင် တွန်းထားသည့် စွမ်းအင် တစ်မျိုးသာ ဖြစ်သည်။ အရာဝတ္ထု တစ်ခုကို လှုပ်သွားအောင် နေရာရွေ့သွားအောင် ပြုလုပ်ပေးလိုက်သော စွမ်းအင်တစ်မျိုးကိုလည်း တွန်းကန်သည်ဟုပင် ခေါ်ဆိုပြန်၏။

အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ပင်ကိုယ်အတိုင်း တည်နေအောင် ငြိမ်နေအောင် ထိန်းထားသော စွမ်းအင်ကို ထောက်ကန်သည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲ၍ အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို လှုပ်အောင် ရွေ့အောင် ပြုလုပ်ပေးနေသော စွမ်းအင်ကို တွန်းကန်သည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ထောက်ကန်မှုမှာ ဝါယောဓာတ်၏ ပင်ကိုယ် သဘာဝလက္ခဏာ ဖြစ်၏။ တွန်းကန်မှုမှာ ဝါယောဓာတ်၏ လုပ်ငန်းကိစ္စရသ ဖြစ်၏။ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝတိုင်း၌ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာရှိသကဲ့သို့ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်လည်း များသောအားဖြင့် ရှိမြဲဓမ္မတာပင် ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ထောက်ကန်မှု သဘာဝလက္ခဏာစွမ်းအင်ကို ဦးစားပေး၍ ရှုနေပါက တွန်းကန်မှု စွမ်းအင်ကိုပါ ပူးတွဲ သိရှိလာနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။

သို့အတွက် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးဖြင့် သမာဓိထူထောင်နေသည့် ယခုကဲ့သို့သော အပိုင်းတွင် —

- ၁။ ပထဝီဓာတ်၌ မာမှု-ကြမ်းမှု၊
- ၂။ အာပေါဓာတ်၌ ယိုစီးမှု၊
- ၃။ တေဇောဓာတ်၌ ပူမှု၊
- ၄။ ဝါယောဓာတ်၌ ထောက်ကန်မှု —

ဤသဘာဝလက္ခဏာတို့ကိုသာ ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။ ယင်းသဘာဝလက္ခဏာတို့ကိုသာ အာရုံယူ၍ သမာဓိ ထူထောင်ပါ။ ယင်းသဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကိုပင် အာရုံယူ၍ - ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုနေပါ။ ဓာတ် (၄)ပါး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားပါ။ ဣန္ဒြေ (၅)ပါး ညီမျှအောင်၊ ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါး ညီမျှအောင် ဝီရိယနှင့် သမာဓိ ညီမျှအောင် လေ့ကျင့်ပါ။ ဤသို့ လေ့ကျင့်ခဲ့သော် ဓာတ် (၄)ပါး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာတတ်ပါသည်။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် တစ်နာရီ ငြိမ်ကပ်နေပါစေ၊ နှစ်နာရီ ငြိမ်ကပ်နေပါစေ စသည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန် ပြု၍ ထိုင်ပါ။ သမာဓိစွမ်းအင် အားကောင်းလာသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်ကြီး ပျောက်သွား၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အစုအပုံ အတုံးအခဲကြီးကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ၌ ယင်းဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် အာရုံယူ၍ သမာဓိကို ခိုင်ခံ့အောင် ဆက်လက် ထူထောင်ပါ။

ဥပစာရဈာန်

တဿေဝံ ဝါယမမာနဿ နစိရေနေဝ ဓာတုပ္ပဘေဒါဝဘာသနပညာပရိဂ္ဂဟိတော သဘာဝဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တော ဥပစာရမတ္တော သမာဓိ ဥပ္ပန္နတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၄၇။)

ဧဝံ ပန ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ တသ္မိံယေဝ လက္ခဏေ မနသိကာရံ ပဝတ္တေန္တဿ ယဒါ သဒ္ဓါဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ လဒ္ဓသမတာနိ သုဝိသဒါနိ ပဝတ္တန္တိ၊ တဒါ အသဒ္ဓိယာဒီနံ ဒုရိဘာဝေန သာတိသယံ ထာမပ္ပတ္တေဟိ သတ္တဟိ ဗလေဟိ လဒ္ဓပုတ္တမ္ဘာနိ ဝိတက္ကာဒီနိ ဈာနဂီနိ ပဋုတရာနိ ဟုတွာ ပါတုဘဝန္တိ၊ တေသံ ဥဇုဝိပစ္စနိကတာယ နိဝရဏာနိ ဝိက္ခမ္ဘိတာနိယေဝ ဟောန္တိ သဒ္ဓိံ တဒေကဋ္ဌေဟိ ပါပဓမ္မေဟိ။ ဧတ္တာဝတာ စာနေန ဥပစာရဈာနံ သမဓိဂတံ ဟောတိ ဓာတုလက္ခဏာရမ္မဏံ။ တေန ဝုတ္တံ “ပုနပ္ပုနံ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတုတိ။ ပ ။ ဥပစာရမတ္တော သမာဓိ ဥပ္ပန္နတိ”တိ။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၅။)

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်း သဘောတရားမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယ၊ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အာရုံပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယနှင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်၏ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေမှုဟူသော သမာဓိသည် ရှိ၏။ ဤဝီရိယနှင့် သမာဓိ နှစ်ပါးကို ညီမျှအောင် ယှဉ်စေ ဖြစ်စေ၍ ထို ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ပင်လျှင် နှလုံးသွင်းမှု မနသိကာရကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်စေတတ်သော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ သန္တာန်ဝယ် အကြင်အခါ၌ —

- ၁။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို အာရုံယူ၍ သမာဓိထူထောင်နေသော သမာဓိသိက္ခာ = သမာဓိကျင့်စဉ်နှင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိနေသော ပညာသိက္ခာ = ပညာကျင့်စဉ်ဖြစ်သော ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ လုပ်ငန်းရပ်၌ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားတည်းဟူသော သဒ္ဓါန္တေ၊
- ၂။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်မှု ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်မှု ဝီရိယတရားတည်းဟူသော ဝီရိယိန္တေ၊
- ၃။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံကိုသာ ထပ်ကာထပ်ကာ သိမ်းဆည်းခြင်း အမှတ်ရခြင်း သတိတရားတည်းဟူသော သတိန္တေ၊

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၄။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံပေါ်၌ စိတ်တည်ငြိမ်နေမှု သမာဓိတရားတည်းဟူသော သမာဓိ၌၊

၅။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ထွင်းဖောက် သိမြင်ခြင်း ပညာတရားတည်းဟူသော ပညိ၌ —

ဤကုန်ကြွေ (၅)ပါးတို့သည် တစ်ပါးကို တစ်ပါး မလွန်ဘဲ ရအပ်သော ညီမျှမှု ရှိကုန်၏။ ကောင်းစွာ သန့်ရှင်းကုန်၏။ ထိုအခါ၌ မယုံကြည်ခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း၊ သတိမေ့လျော့ခြင်း၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်းမသိခြင်း တွေဝေခြင်းစသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ ဝေးကွာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အလွန်အကဲ အားကောင်းခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သော အားအစွမ်းနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော —

၁။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို အောက်မေ့ အမှတ်ရနေသော အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် သိမ်းဆည်းနေသော သတိသမ္ပောဇ္ဈင်၊

၂။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို စူးစမ်းဆင်ခြင် သုံးသပ်နေသော ထိုးထိုးထွင်းထွင်း သိနေသော ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင်၊

၃။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဓမ္မဝိစယဖြစ်အောင် (သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ ဖြစ်အောင်) အထူးသဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍တည်နေမှု သမာဓိဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်နေသော ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင်၊

၄။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်၏ ကြည်ရွှင် ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်၊

၅။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းအေးနေခြင်း ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင်၊

၆။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်၏ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေမှုသဘော သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်၊

၇။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို တက်ကြွခြင်း တွန့်ဆုတ်ခြင်းဘက်သို့ မရောက်အောင် အညီအမျှထားခြင်း သဘောဟူသော ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင် —

ဤ သတိ-ဓမ္မဝိစယ-ဝီရိယ-ပီတိ-ပဿဒ္ဓိ-သမာဓိ-ဥပေက္ခာ ဟူသော ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါး ခွန်အား စွမ်းအားကြီးတို့သည် အားပေးထောက်ပံ့အပ်ကုန်သည် ဖြစ်၍၊ ထိုခွန်အားကြီး စွမ်းအားကြီးတို့၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရကုန်သည် ဖြစ်၍ —

၁။ ဝိတက် = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်းသဘော၊

၂။ ဝိစာရ = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အာရုံကို ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်းသဘော၊

၃။ ပီတိ = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘော၊

၄။ သုခ = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၏ အရသာကို ချမ်းချမ်းသာသာ ခံစားခြင်းသဘော၊

၅။ ဧကဂ္ဂတာ = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ တစ်ခုတည်းပေါ်သို့ စိတ်ကျရောက် တည်ငြိမ်နေခြင်းသဘော - ဟူသော

ဤဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးတို့သည် အထူးထက်မြက်ကုန်သည် ဖြစ်၍ ထင်ရှားလာကုန်၏။

- ၁။ ကာမဂုဏ်တို့၌ လိုလားတောင့်တမှု ကာမရာဂတည်းဟူသော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ၊
- ၂။ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့အပေါ်၌ ဖျက်ဆီးလိုသော ပျက်စီးစေလိုသော စိတ်ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းမှု ဒေါသတည်းဟူသော ဗျာပါဒနီဝရဏ၊
- ၃။ စိတ်စေတသိက်တို့၏ ထိုင်းမှိုင်းမှုတည်းဟူသော ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏ၊
- ၄။ (က) စိတ်ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စ၊ (ခ) ပြုပြီး အကုသိုလ်တရား ဒုစရိုက်တရား၊ မပြုလိုက်မိသော မကျင့်လိုက်မိသော ကုသိုလ်တရား သုစရိုက်တရားတို့၌ နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်မှု ကုက္ကုစ္စတည်းဟူသော ဥဒ္ဓစ္စ-ကုက္ကုစ္စနီဝရဏ၊
- ၅။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို အာရုံယူ၍ ထူထောင်ထားအပ်သော သဒိဿပစာရအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိ အမည်ရသော သမာဓိသိက္ခာ = သမာဓိကျင့်စဉ်နှင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ထွင်းဖောက်သိမြင်သော ပညာသိက္ခာ = ပညာကျင့်စဉ်တို့၌ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏတည်းဟူသော —

ဘာဝနာစိတ်အစဉ်ကို ဘာဝနာလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ မရောက်အောင် တားမြစ် ပိတ်ပင်တတ်ကုန်သော ဤနီဝရဏတရား (၅)ပါးတို့ကား ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးတို့နှင့် တိုက်ရိုက် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြကုန်၏။ နီဝရဏတရား (၅)ပါးတို့သည် ထိုဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါးတို့၏ တိုက်ရိုက် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါများသည် အလွန်ထက်မြက်စူးရှ ထင်ရှားလာကြသော အခါ နီဝရဏတရားတို့သည် ခွာအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ကွာသွားကြကုန်၏။ နီဝရဏတရားတို့သာမက ထိုနီဝရဏတရားတို့နှင့် တူသော တည်ရာရှိ ကြကုန်သော ပြိုင်တူ ယှဉ်တွဲဖြစ်ဖက် အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ခွာထားအပ်သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤမျှသော အတိုင်းအရှည်ဖြင့် ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဓာတ်ကြီး(၄)ပါး တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာလျှင် အာရုံရှိသော ဥပစာရဈာန်ကို ကောင်းစွာ ရအပ်သည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၄၇။) အဋ္ဌကထာ၌ —

“ကာလအရာ ကာလအထောင် ကာလအသိန်းတိုင်အောင် အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟူ၍ ဓာတ်သဘောမျှအားဖြင့် သတ္တဝါ မဟုတ်သောအားဖြင့် ဇီဝအတ္တ မဟုတ်သောအားဖြင့် —

- ၁။ ဆင်ခြင်အပ်၏ = ကောင်းစွာ အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသို့ ဆောင်အပ်၏။
- ၂။ နှလုံးသွင်းအပ်၏ = အဖန်တလဲလဲ ပွားစေသောအားဖြင့် ဓာတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာကို နှလုံး၌ ထားအပ်၏။
- ၃။ အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုအပ်၏ = ဓာတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုပင် ဘာဝနာဖြင့်ပြီးသော ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် အဆင့်ဆင့် ထပ်ကာထပ်ကာ ဆင်ခြင်သောအားဖြင့် ရှုအပ်၏။

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားအားဖြင့် အားထုတ်သော ဘာဝနာမှု၌ ကောင်းစွာ ယှဉ်စပ်တတ်သော ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်၏ သန္တာန်၌ မကြာမြင့်မီ အချိန်ကာလအတွင်းမှာပင်လျှင် ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာ အထူးအပြားကို ကွဲကွဲပြားပြား ထင်စေတတ်လင်းစေတတ်သော ပညာ၊ ဆီမီးကဲ့သို့ ထွန်းလင်းပြခြင်း ကိစ္စရှိသော ပညာဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်မှ သိမ်းဆည်းထားအပ်သော နက်နဲသော ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝသတ္တိ သဘာဝဓမ္မလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အပ္ပနာခေါ် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်သို့ မရောက်သော = အပ္ပနာသမာဓိအဆင့်သို့ မရောက်သော ဥပစာရမျှသာဖြစ်သော သိခါ

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ပတ္တ = အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော ကာမာဝစရသမာဓိသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏” - ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။
ဤကား အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ စကားရပ်တို့၏ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထပ်မံ ရှင်းလင်းတင်ပြချက်

အထက်ပါ စကားရပ်ဖြင့်ပင် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ ဥပစာရသမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်သွားပုံကို သဘောပေါက်နိုင်သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်မြတ်များလည်း ရှိကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ သဘောမပေါက်နိုင်သေးသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်မြတ်များလည်း ရှိကောင်း ရှိကြမည် ဖြစ်ပါသည်။ သဘောမပေါက်နိုင်သေးသူတို့အတွက် အနည်းငယ် ထပ်မံ၍ ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။

အထက်ပါအတိုင်း ရူပကာယတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံ၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို အာရုံယူ၍ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုနေသောအခါ သဒ္ဓါနှင့် ပညာ၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ညီမျှအောင် သတိဖြင့် ထိန်းလျက် ရှုပွားရမည် ဖြစ်သည်။

အထူးသဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်၌ ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရားက အားမကောင်းဘဲ သို့လော သို့လော တွေးတောလျက် စမ်းတဝါးဝါး ဖြစ်နေလျှင်လည်းကောင်း၊ သမာဓိ တကယ်တမ်း ထူထောင်ရမည့် အချိန်ဝယ် ဝေဖန်ရေးသမား လုပ်နေလျှင်လည်းကောင်း သဒ္ဓါနှင့် ပညာတို့မှာ အားပျော့နေမည်သာ ဖြစ်၏။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်၌ ယုံကြည်ချက် သဒ္ဓါတရား ခိုင်ခံ့ဖို့ အားကောင်းဖို့ စွမ်းအင် ပြည့်ဝစုံညီဖို့လည်း အလွန်လိုအပ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို လင်းလင်းထင်ထင် ထိုးထိုးထွင်းထွင်း သိမြင်တတ်သည့် ပညာခွန်အား အလွန် အားကောင်းဖို့၊ ပညာစွမ်းအင် စုံညီပြည့်ဝဖို့လည်း အလွန် လိုအပ်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ သဒ္ဓါလွန်၍ ပညာ အားပျော့နေလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ပညာလွန်၍ သဒ္ဓါ အားပျော့နေလျှင်သော်လည်းကောင်း ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေသို့ ဆိုက်ရောက်ဖို့ အရေးမှာ အလွန် အလွမ်းဝေးလျက်ပင် ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန် ဝီရိယနှင့် သမာဓိလည်း ညီမျှဖို့ လိုအပ်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို သိအောင်၊ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီး အာရုံပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်၏ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍တည်နေမှု သမာဓိဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်မှု ကာယိကဝီရိယ စေတသိက ဝီရိယ နှစ်မျိုးလည်း လိုအပ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဝီရိယလျော့လွန်းက ပျင်းရိမှု ကောသဇ္ဇဘက်သို့ ယိုင်လဲသွားတတ်၍ ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်မှ စိတ်ဓာတ်သည် တွန့်ဆုတ်သွားမည် ဖြစ်၏။ ဝီရိယ လွန်ပြန်ကလည်း စိတ် ပျံ့လွင့်တတ်၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာတည်းဟူသော ဘာဝနာအာရုံမှ ပြင်ပသို့ စိတ် ရောက်နေသဖြင့် စိတ်တည်ငြိမ်မှု သမာဓိကို မရနိုင် ဖြစ်တတ်၏။

တစ်ခါတစ်ရံ ဝီရိယလျော့လွန်းသဖြင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ခပ်လျော့လျော့ထား၍ စိုက်ထားပါက စိတ်သည် တည်ငြိမ်နေတတ်၏။ ထိုငြိမ်နေသောအခါ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို သိလျက် ငြိမ်နေပါက ကောင်းမြတ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို မသိဘဲ ငြိမ်နေပါက ပဿဒ္ဓိ-သမာဓိ-ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်များ လွန်ကဲနေပြီ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ပဿဒ္ဓိ-သမာဓိ-ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်တရားများက လွန်ကဲလာသော် ဓမ္မဝိစယ-ဝီရိယ-ပီတိ သမ္မောဇ္ဈင်တရားများကို ပွားများရမည် ဖြစ်၏။ သတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ အကူအညီဖြင့် ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို လင်းလင်းထင်ထင်

သိမှု ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားရမည် ဖြစ်၏။ ဘာဝနာလုပ်ငန်း၌ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်အောင် ကြိုးစားရမည် ဖြစ်၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော **အဓိဋ္ဌိတ္တသုတ္တန်၊ အနုတ္တရသီတိဘာဝသုတ္တန်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ္တန်** တို့ကား ဤအချိန်အခါမျိုးတွင် အသုံးပြုရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ထိုအပိုင်းကို ပြန်လည်ဖတ်ရှုပါ။ ဣန္ဒြေ (၅)ပါး ညီမျှအောင် ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါး ညီမျှအောင် ကြိုးစားပါ။

တစ်ခါတစ်ရံ ဝီရိယလွန်ကဲခြင်းစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝ လက္ခဏာအာရုံပေါ်၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာ မတည်ဘဲ ပျံ့လွင့်နေသည် ဖြစ်အံ့။ ထို အခါမျိုး၌ ဓမ္မ ဝိစယ-ဝီရိယ-ပီတိ သမ္မောဇ္ဈင်တရားများကို မပွားများသေးဘဲ ပဿဒ္ဓိ-သမာဓိ-ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်တရားများ ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားကောင်းလာအောင် ပွားများပေးရ၏။

တစ်ခါတစ်ရံ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ထိုးထွင်းလျက် လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်တတ်သော ပညာလုံ့လပယောဂ၏ အားနည်းမှုကြောင့် ဖြစ်စေ၊ စိတ်ငြိမ်းအေးမှု ဥပသမသုခကို မရရှိ ခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်၌ စိတ်သည် သာယာမှု ကင်းနေ၏။ ထိုအခါမျိုး၌ သံဝေဂဝတ္ထုတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် စိတ်ကို ထိတ်လန့်စေအပ်၏။ ရတနာသုံးပါးတို့၏ ဂုဏ်ကို ပွားများခြင်းဖြင့် စိတ်ကို ကြည်လင်စေအပ်၏။ ဤအခါမျိုးတွင် အထူးသဖြင့် မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း များကို စီးဖြန်းရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့အတွက် မေတ္တာ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ မရဏာနုဿတိ၊ အသုဘ - ဟူသော အစောင့် (၄)ပါးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော စတုရာရက္ခ ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြိုတင်၍ အောင်မြင်စွာ ပွားများထားပြီး ဖြစ်သင့်ပေသည်။ အရေးကြိုက် သက်လုံကောင်းရမည် ဖြစ်ပေသည်။

အကြင်အခါ၌ကား ဤသို့ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဣန္ဒြေ (၅)ပါး ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်နိုင်သဖြင့် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဘာဝနာစိတ်သည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အာရုံမှ တွန့်ဆုတ်မှုလည်း မရှိ၊ ပျံ့လွင့်မှုလည်း မရှိ၊ ပွားများအားထုတ်၍ ကောင်းသဖြင့် စိတ်ငြိမ်းအေးမှု ဥပသမသုခကို ရရှိခြင်းကြောင့် ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၌ သာယာမှု ရှိနေ၏။ ဘာဝနာစိတ်သည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ အညီအမျှ ဖြစ်နေ၏။ စိတ်တည်ငြိမ်မှု ငြိမ်းအေးမှု သမထလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ ကျရောက်နေ၏။ ထိုအခါမျိုး၌ကား ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထား၍ ငြိမ်ဝပ် အောင် စိုက်ထား၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံနှင့် ပတ်သက်၍ ကြောင့်ကြမှု တောင့်တမှု မပြုတော့ဘဲ အညီအမျှ လျစ်လျူသဘောအားဖြင့် ရှုနေပါ။ ရှေး အာနာပါနုဿတိသမာဓိပိုင်းတွင် အကျယ် ဖော်ပြထားခဲ့သော ဣန္ဒြေ နှင့် ဗောဇ္ဈင်တရားများကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ စနစ်များကို နည်းမှီ၍ ဣန္ဒြေ (၅)ပါးနှင့် ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပါလေ။

ဘဝင် ကျနေတတ်ပါသည်

ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေသို့ ဆိုက်ရောက်စ ယခုကဲ့သို့သော အချိန်မျိုးတွင်လည်း တစ်ခါတစ်ရံ အချို့သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်များ သန္တာန်ဝယ် ဘဝင်ကျကျနေတတ်ပါသည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံကို မရှုမိတော့ဘဲ ကျော်လွန်သွားတတ်၏။ ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ် အများစုကတော့ “ဘာမျှမသိဘဲ လစ်လစ်နေသည်”ဟု ပြောတတ်၏။ ထိုဘဝင်စိတ်သည် ပစ္စုပ္ပန် မိမိ ရှုပွားနေသည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို အာရုံမပြုဘဲ အတိတ်ဘဝ သေခါနီးကာလ မရဏာသန္ဓဇောက ယူခဲ့သော အာရုံကိုပင် ဆက်လက် အာရုံယူတတ်သော အာရုံယူနေသော စိတ်ဖြစ်သဖြင့် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် “ဘာမျှ မသိဘဲ လစ်လစ်နေသည်”ဟု ထင်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဤ အချိန်မျိုး၌ကား ဘဝင်စိတ်က အတိတ် မရဏာသန္ဓ

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဇော၏ အာရုံကို အာရုံပြုနေသည် သိနေပါသည်ဟူသော အချက်ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် အနေဖြင့် သိဖို့ရန်မှာ အခက်အခဲများစွာ ရှိနေသေးသော အချိန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိပါမှ အတိအကျ သဘောပေါက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့ ဘဝင်အကျများနေပါက သတိသမ္ပောဇ္ဈင်၏ အကူအညီဖြင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝ လက္ခဏာအာရုံ၌ ဓမ္မဝိစယ-ဝီရိယ-ပီတိ-သမ္ပောဇ္ဈင်များ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ရှေးဦးစွာ ကြိုးပမ်း ပါ။ ထိုနောင် ဣန္ဒြေနှင့် ဗောဇ္ဈင်များကို ညီမျှအောင် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝ လက္ခဏာအာရုံပေါ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်နေအောင် ကပ်ထားပါ။ ဘာဝနာစိတ်သည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး တို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အာရုံပေါ်၌သာ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော် ထိုသမာဓိကိုသာ ခိုင်ခံ့အောင် ဆက်လက်၍ ထူထောင်ပါ။

ရှေ့ပြေး အမှတ်အသားများ

ဘာဝနာစိတ်သည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံပေါ်၌သာ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေ ခဲ့သော် သမာဓိလည်း ခိုင်ခံ့လာသော်၊ ဓာတ် (၄)ပါး အာရုံ၌ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ စသည်ဖြင့် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ ဘာဝနာစိတ်သည် တည်နေသော် - ထိုအခါ၌ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟုပင် စိတ်ဖြင့် မရွတ်ဆိုတော့ဘဲ မမှတ်တော့ဘဲ ထိုသဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီး အာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ တည်နေအောင် ကပ်ထားပါ။ သဘာဝလက္ခဏာ အာရုံ အသီးအသီးကိုသာလျှင် ဘာဝနာစိတ်က စိုက်ကြည့်နေပါ။ ရှုနေပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးလုံး ဉာဏ်တွင် ပြိုင်တူလိုလို ထင်ထင်နေပါက အားလုံးကိုပင် ခြုံ၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘောတရားတို့ အပေါ်၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ကပ်ထားပါ။ ကျွမ်းကျင်၍ ကျင့်သား ရသွားခဲ့သော် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝ လက္ခဏာအာရုံနှင့် ဘာဝနာစိတ်သည် တစ်သားတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်ကာ ငြိတပ်နေပေလိမ့်မည်။ ငြိတပ်မှုစွမ်းအင် အားကောင်းသည်နှင့်အမျှ သမာဓိလည်း အားကောင်းလာ မည် ဖြစ်၏။ သမာဓိ အားကောင်းသည်နှင့်အမျှ အရောင်အလင်းများသည်လည်း ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် တလက် လက် ထွက်ပေါ်လာမည် ဖြစ်၏။

အချို့ယောဂီများ၌ ပြစ်တတ်ပုံအချို့

အချို့ယောဂီသူတော်ကောင်းများ၌ ယခုကဲ့သို့ သမာဓိအားကောင်းလာသောအခါ လင်းရောင်ခြည်များ မထွက်ပေါ်မီ အချိန်ပိုင်းဝယ် ခန္ဓာကိုယ်ကြီး တဖြည်းဖြည်း ကြီးထွားလာသည်ဟု ထင်လာတတ်၏။ ဓာတ်တို့၏ အလွန်ထင်ရှားလာသည့် အမှတ်အသား ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်အခါမျိုးတွင် ဗဟိဒ္ဓသို့ စိတ်ကို တစ်စတစ်စ စေ လွှတ်၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဆက်လက်ရှုပါက ရနိုင်သောသဘော ရှိသည်သာဖြစ်၏။

ဗဟိဒ္ဓ၌ ထင်လာပုံ

သစေ ပန ဗဟိဒ္ဓါပိ မနသိကာရံ ဥပသံဟရတိ၊ အထဿ အာဟိက္ကန္တာ မနုဿတိရစ္ဆာနာဒယော သတ္တာကာရံ ဝိဇဟိတော ဓာတုသမူဟဝသေနေဝ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ တေဟိ ကရိယမာနာ ကိရိယာ ဓာတုမယေန ယန္တေန ပဝတ္တိယမာနာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ၊ တေဟိ အဇ္ဈောဟရိယမာနံ ပါနဘောဇနာဒိ ဓာတုသယံတေ ပက္ခိပ္ပမာနော ဓာတုသယံတော ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၅။)

= အကယ်၍ ဗဟိဒ္ဓလောက၌လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို နှလုံးသွင်းခြင်း ဘာဝနာ မနသိကာရကို ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုကပ်ဆောင်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုကပ်ဆောင်သည်ရှိသော် ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်ဝယ် လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာနေကြကုန်သော လူ တိရစ္ဆာန် စသည် တို့သည် သတ္တဝါဟူသော အခြင်းအရာကို စွန့်၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အပေါင်းအစု၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ထင်လာကုန်၏။ ထို လူ တိရစ္ဆာန် စသည်တို့သည် ပြုလုပ်အပ်သော အပြုအမူအရာ မှန်သမျှသည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးဖြင့် ပြီးသော ယန္တရားစက်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သည် ဖြစ်၍ ထင်လာ၏။ ထို လူ တိရစ္ဆာန် စသည်တို့သည် စားမျိုအပ်သော အဖျော်ယမကာနှင့် ဘောဇဉ် စသည်သည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အပေါင်းအစု၌ ထည့်သွင်း အပ်သော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အပေါင်းအစုကဲ့သို့ ထင်လာ၏။ (မဟာဋီ-၁-၄၃၅။)

သို့သော် ဤအပိုင်းတွင် အဇ္ဈတ္တ၌ ရူပွားမှ လိုရင်းကိစ္စ မပြီးသေးသဖြင့် ဗဟိဒ္ဓသို့ မရူသေးဘဲ အဇ္ဈတ္တ၌သာ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ဆက်လက်၍ ရူပွားလိုကလည်း ရူပွားနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ အဇ္ဈတ္တ၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါမှ ဗဟိဒ္ဓသို့ ပြောင်းရှုလိုကလည်း ရှုနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များ၌ကား ထိုသို့ ဓာတ်များ ထင်ရှား ကျယ်ပြန့်လာသောအခါ ကြောက် လန့်လာတတ်၏။ ကြောက်လန့်ဖွယ် မလိုပါ။ ဓာတ်သဘောတရား တစ်ခုခုကို မလွန်စေဘဲ ဓာတ်သဘောတရား များကို မျှအောင်သာ ဆက်လက်၍ သမာဓိ ထူထောင်နေပါ။ များသောအားဖြင့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ခါနီးသော အချိန်တွင် ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်ပေသည်။

သို့သော် အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်၌ကား ခန္ဓာကိုယ်ကို မတွေ့တော့ဘဲ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အစုအပုံအဖြစ်ဖြင့်သာ ထင်လာရာက တဖြည်းဖြည်း ဓာတ်များမှာ လုံးကျစ်လျက် လာတတ်၏။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အတုံးအခဲမှာ သေးငယ်လာတတ်၏။ တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံ၍ ဓာတ်ကို မစိုက်ဘဲ တစ်နေ ရာရာကို အထူးသဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်းပိုင်းလောက်ကိုသာ ဦးစားပေး၍ ဓာတ်ကို စိုက်မိသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ဖြစ်လာတတ်သော သဘာဝတစ်မျိုး ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်အခါမျိုးတွင် ဓာတ်အတုံးအခဲ၏ ကြီးမှု သေးမှု ကို အာရုံမယူဘဲ ဓာတ်အစုအပုံကိုသာ ဆက်လက်၍ အာရုံယူကာ သမာဓိကို ဆက်လက် ထူထောင်ရမည် ဖြစ်သည်။

ဤအပိုင်းတွင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို အာရုံယူ၍ ထူထောင်လာသော သမာဓိမှာ အတော်အသင့် အား ကောင်းလာပြီ ဖြစ်သဖြင့် စိတ်ကို စေလွှတ်မိသည့်ဘက်တွင် ဓာတ်များ ထင်ရှားနေတတ်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် က စိတ်ကို မကစားမိဖို့ လိုသည်။ ရုပ်ကလာပ်များကို မတွေ့ခင်အပိုင်းဖြစ်၍ ရုပ်ယန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် မဖြိုခွဲနိုင်သေးသည့်အတွက် ပရမတ်နယ်သို့ ခြေစုံပစ်၍ ဝင်ရောက်မသွားသေးသော အချိန် ဖြစ်၏။ ပညတ် နယ်ကို လုံးဝ မကျော်လွှားနိုင်သေးသဖြင့် စိတ်ကို ကစားမိက ပညတ်နှင့် ရောနှောနေသော အာရုံနိမိတ်များ လည်း ပေါ်နေတတ်၏။ သို့အတွက် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ မလွှတ်တမ်း အာရုံယူလျက် သမာဓိကိုသာ ခိုင်ခံ့အောင် ဆက်လက်၍ ထူထောင်ရမည့် အချိန်အခါ ဖြစ်ပေသည်။

ဓာတ်အတုံးအခဲ ကြီးမား ကျယ်ပြန့်လာသည်ဟု အသိဉာဏ်၌ ထင်လာသူနှင့် ဓာတ်အတုံးအခဲ သေးကွေး သွားသည်ဟု အသိဉာဏ်၌ ထင်လာသူ ယောဂီနှစ်ဦးတို့တွင် သေးသေးကွေးကွေး အတုံးအခဲအဖြစ် ထင်လာသူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က သမာဓိ ပို၍ စူးရှသည်ကို ရံခါ တွေ့ရတတ်၏။ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် ဓာတ်အတုံးအခဲအဖြစ် ထင်သူ အချို့လည်း သမာဓိ စူးရှတတ်ပါသည်။

အဖြူ နှင့် အကြည်ပြင်

ထိုအခါတွင် ဤအဆင့်သို့ တစ်ခါမျှ မရောက်ဖူးသေးသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါက အဖြူရောင် မီးခိုးရောင်ကဲ့သို့သော အဖြူပြင်ကြီးကို များသောအားဖြင့် စတင်၍ တွေ့တတ်ပါ၏။ သို့သော် ဤအပိုင်းတွင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များသည် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး စတင်တွေ့ရှိပုံ အခြင်းအရာ မတူထူးခြားမှု အသင့်အတင့် ရှိတတ်ပါသည်။ အချို့ယောဂီများက အလင်းရောင်ကို စတင်၍ အသိအမှတ် ပြုမိတတ်၏။ အချို့ယောဂီများက အဖြူကို စတင်၍ အသိအမှတ် ပြုမိတတ်၏။ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အားပျော့သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့က လင်းရောင်ခြည်ကို သတိမပြုမိဘဲ အဖြူကိုသာ စတင်၍ သတိပြုမိခြင်း ဖြစ်၏။ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အားကောင်းသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား လင်းရောင်ခြည်ကို ဦးစွာ သတိပြုမိ၍ အဖြူကို နောက်မှ သတိပြုမိတတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုအဖြူမှာ ပေါ်စတွင် အချို့ယောဂီများ၌ မီးခိုးရောင်ကဲ့သို့ ညစ်ထပ်ထပ် အနည်းငယ် ရှိတတ်၏။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ထိုအဖြူကို မကြည့်သေးဘဲ မူလရှုမြဲ ဖြစ်သည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးအာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ဆက်လက်၍ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားခဲ့သော် ထိုအဖြူမှာ ဝါဂွမ်းစိုင့်ကဲ့သို့ ဆွတ်ဆွတ် ဖြူလာတတ်ပါသည်။ ဤအဖြူကား အကြည်ဓာတ်၏ ရွှေ့ပြေး ဖြစ်ပါသည်။ ဤအဖြူကိုလည်း နှလုံးမသွင်းသေးဘဲ မူလ ရှုမြဲ ဖြစ်သည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးအာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားခဲ့သော် ဤအဖြူပြင် အဖြူတုံးဟူသည်မှာလည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အစုအပုံသာ ဖြစ်သည်ဟု သဘောပေါက်လာတတ်ပါသည်။

အကယ်၍ အဖြူပြင်၌ တည်ရှိနေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို သဘောမပေါက် ဖြစ်နေခဲ့သော် ထိုအဖြူမှာလည်း လွယ်လွယ်နှင့် ပျောက်ပျက်မသွားဘဲ ခိုင်ခံ့လျက်သာ တည်ရှိနေခဲ့သော် တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံ၍ မာသဘောကို ရှုလိုက်၊ အဖြူပြင်၌ မာသဘောကို ရှုလိုက် - ဤသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့ကျင့်ပါ။ လေ့ကျင့်ပါများလာသော် အဖြူ၌ တည်ရှိနေသော မာမူသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်လာတတ်ပါသည်။ မာမူသဘောတရားတစ်ခုကို ကျေကျေနပ်နပ် ရှု၍ ရရှိပါက ကျန်နေသေးသည့် သဘောတရား (၁၁)မျိုးကိုလည်း ဆက်လက်၍ နည်းတူ ရှုကြည့်ပါ။ အဖြူပြင်၌ **မာ-ကြမ်း-လေး၊ ပျော့-ချော-ပေါ့၊ ယိုစီး-ဖွဲ့စည်း၊ ပူ-အေး၊ ထောက်-တွန်း** - ဟူသော သဘောတရား (၁၂)မျိုးလုံးကို ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်ပါက ပထဝီဓာတ်-အာပေါဓာတ်-တေဇောဓာတ်-ဝါယောဓာတ် ဟု လေးချက် ပြောင်း၍ ရှုပါ။ သမာဓိ တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။

သို့သော် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အများစု၌ ထိုအဖြူမှာ ပေါ်စတွင် မခိုင်ခံ့ဘဲ ခဏပေါ်လိုက် ခဏပျောက်လိုက် ဖြစ်နေတတ်ပါသည်။ ထိုအခါ ထိုအဖြူ ခိုင်ခံ့ရေးအတွက် မူလရှုမြဲဖြစ်သည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်သည်ထက်ပို၍ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင်သာ ကြိုးစားပါ။ ထိုအဖြူမှာ ထိုင်၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုလိုက်တိုင်း ပေါ်ပြီးလျှင် နာရီဝက်ခန့် တစ်နာရီခန့် စသည်ဖြင့် မပျောက်ပျက်ဘဲ ခိုင်ခံ့တည်တံ့ခဲ့သော် ထိုအဖြူ၌ တည်ရှိနေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုလည်း သဘောမပေါက်သေး ဖြစ်နေပါက အထက်ပါအတိုင်း တစ်ကိုယ်လုံး၌ မာသဘောကို ရှုလိုက် အဖြူ၌ မာသဘောကို ရှုလိုက်၊ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ကြမ်းသဘောကို ရှုလိုက် အဖြူ၌ ကြမ်းသဘောကို ရှုလိုက် - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပြောင်းရွှေ့ ရှုကြည့်ပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး သဘောတရား (၁၂)မျိုးလုံးကို ဉာဏ်နှင့် မြင်အောင် လေ့ကျင့်ပါ။ အောင်မြင်မှု ရသော် ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ်ဟု လေးချက် ပြောင်းရှုပါ။ သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။

ထိုအဖြူပြင်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် ရှုနိုင်၍ သမာဓိထူထောင်မှုလည်း အောင်မြင်မှု ရလာ ခဲ့သော် ထိုအဖြူမှာ တဖြည်းဖြည်း ကြည်လာမည် ဖြစ်သည်။ ရေခဲတုံး ဖလံတုံး မှန်တုံးကဲ့သို့ ကြည်လာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအကြည်ပြင် အကြည်တုံးမှာလည်း ဓာတ် (၄)ပါးကိုပင် မြင်အောင် ဆက်စိုက်ပါ။ ထိုအကြည်ပြင် အကြည်တုံး၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားပါ။ သမာဓိစွမ်းအင် အားကောင်းလာသည်နှင့်အမျှ ဉာဏ်၏ စွမ်းအင်အာနုဘော်လည်း ကြီးထွားလာမည် ဖြစ်သည်။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ထွင်းဖောက် သိမြင်နေသော ဉာဏ်၏ စွမ်းအင်အာနုဘော်က ကြီးမားလာ သောအခါ ထက်မြက်စူးရှလာသောအခါ ရဲရင့်လာသောအခါ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်များလည်း အလွန် အား ကောင်းလာမည် ဖြစ်သည်။ ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် အရောင်တလက်လက် ထွက်ပေါ်လာတတ်ပါသည်။ ထိုအရောင် အလင်းများမှာ အချို့ယောဂီများ၌ အလွန်တောက်ပ စူးရှသဖြင့် မျက်စိအကြည်ဓာတ်ကို ထိုလင်းရောင်ခြည် က လာရောက်ဟပ်နေသဖြင့် ရိုက်ခတ်နေသဖြင့် မျက်စိများ ကျိန်းနေတတ်၏။ အလွန်တောက်ပနေသော နေ ကို ကြည့်သည့်အခါကဲ့သို့ မျက်ရည်များ ထွက်လာတတ်၏။ ထိုအခါမျိုး၌ အလင်းရောင်ကို နှလုံးမသွင်းသေးဘဲ မူလ ရှုမြင်သည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ဆက်လက်၍ ရှုပွားနေပါ။ လေ့ကျင့်မှု များလာသောအခါ ထို လင်းရောင်ခြည်က စက္ခုအကြည်ဓာတ်၌ ရိုက်ခတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မျက်ရည်ထွက်ခြင်း မျက်စိ စူးခြင်း စသည့် ဒဏ်ချက်တို့ကို ခံနိုင်ရည် စွမ်းအင် ရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့သော လင်းရောင်ခြည် စွမ်းအင်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာဆရာတော်က **ဓာတုပ္ပဘေဒါဝဘာသနပညာပရိဂ္ဂဟိတော** = ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အထူးအပြားကို မိမိ၏ ပညာအရောင်ဖြင့် ထွန်းပြခြင်း အဝဘာသန ကိစ္စရှိသော ပညာဖြင့် သိမ်းဆည်းထားအပ်သော (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၄၇။) ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤနေရာတွင် သတိပြုရန် အချက်တစ်ခု ရှိလာပြန်၏။ အချို့ယောဂီများ၌ ဤအဖြူပြင်ကို ခန္ဓာကိုယ်၌ မတွေ့ဘဲ မျက်နှာရှေ့ ဝန်းကျင် ဗဟိဒ္ဓ၌ စ၍ တွေ့တတ်သည်လည်း ရှိ၏။ အကယ်၍ ဗဟိဒ္ဓ၌ အဖြူကို စ၍တွေ့သော် ထိုအဖြူကို မကြည့်ဘဲ ထိုအဖြူ၌ ဓာတ် (၄)ပါးကို မရှုဘဲ မိမိ မူလရှုမြင် ဖြစ်သည့် မိမိ ခန္ဓာအိမ်၌သာလျှင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဆက်၍ ရှုနေပါ။ မိမိ ခန္ဓာအိမ်တစ်ခုလုံး ဖြူလာပါမှ ထိုအဖြူ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် စိုက်ရှုပါ။ တဖြည်းဖြည်း အကြည်ပြင်ကို တွေ့ရှိလာပါလိမ့်မည်။

အချို့ယောဂီများ၌ ဤအကြည်ဓာတ်ပေါ်စတွင် ကွက်ကျားပေါ်တတ်၏။ အချို့ကား ရင်ဘတ်၌၊ အချို့ ကား မျက်နှာ၌၊ အချို့ကား ဦးခေါင်း၌ စသည်ဖြင့် ကွက်ကျား ကွက်ကျား ပေါ်နေတတ်၏။ အဖြူပေါ်စ၌လည်း နည်းတူပင် အချို့ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ကွက်ကျား ပေါ်နေတတ်၏။ ထိုအခါမျိုး၌ ထိုအဖြူကို သို့မဟုတ် ထို အကြည်ဓာတ်ကို အာရုံမပြုသေးဘဲ မူလရှုမြင်ဖြစ်သည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ အဖြူဓာတ် အကြည်ဓာတ်များ မပျံ့နှံ့သေးသည့် ခန္ဓာကိုယ်ဘက်သို့ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် တဖြည်း ဖြည်း ဖြန့်၍ ရှုလိုက်ပါက အဖြူ အကြည်တို့လည်း တဖြည်းဖြည်း ပျံ့သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခု လုံး၌ ဝါဂွမ်းပုံကဲ့သို့ အဖြူတုံးကိုလည်းကောင်း၊ ရေခဲတုံး ဖလံတုံး မှန်တုံးကဲ့သို့ အကြည်တုံးကြီးကိုလည်းကောင်း တွေ့ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ကာယအကြည်ဓာတ်သည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ အနံ့အပြား တည်ရှိနေသော ရုပ်တစ်မျိုး ဖြစ်၏။ ထိုမှုကို သိသော ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် ကိုယ်အကြည်ဓာတ်ကိုသာ ခိုတွယ်ဖြစ်သဖြင့် ထိုမှုကို သိ သည့် နေရာတိုင်း၌ ကာယအကြည်ဓာတ် = ကိုယ်အကြည်ဓာတ်ကား တည်ရှိနေမြဲပင် ဖြစ်သည်။ ယခုခေါ်သည့် ရုပ်တုံးရုပ်ခဲများကို ဉာဏ်ဖြင့် မဖြိုခွဲနိုင်ခင် ယခု အတုံးအခဲများ မပြိုမီအချိန်၌ အကြည်ဓာတ်များကို တစ်ဆက် တည်း အတုံးလိုက် အခဲလိုက် ပြင်လိုက်ကြီး တွေ့နေရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအကြည်ဓာတ် အကြည်ပြင်၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် မြင်အောင် ဆက်ရှုပါ။ သမာဓိ ဆက်လက် ထူထောင်ပါ။ အကြည်တုံး အကြည်ခဲ အကြည်ပြင်ကြီး သည် ရှုလိုက်တိုင်း ဉာဏ်တွင် ထင်ရှားနေမည် ဖြစ်သည်။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အကယ်၍ အကြည်ပြင်၍လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို သဘောမပေါက်သေး ဖြစ်နေပါက အဖြူပြင်၍ ဓာတ်ကြီး(၄)ပါးကို ရှုသကဲ့သို့ပင် “ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို ခြုံ၍ မာမှုသဘောကို ရှုလိုက် - အကြည်ပြင်၍ မာမှု သဘောကို ရှုလိုက်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဓာတ်သဘောတရားများကို တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ တိုး၍ တိုး၍ ရှုကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှု ရခဲ့သော် ထိုအကြည်ပြင်၍လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ခြုံ၍ ရှုပါ။ တစ်ဖန် ဆက်လက်၍ သမာဓိကို ထူထောင်ပါ။

ပါရမီရှင် သူတော်ကောင်းများ

အတိတ်ဘဝ ထိုထိုက ရုပ်နာမ်ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ဆည်းပူးခဲ့ ဖြည့်ကျင့် ခဲ့သော ပါရမီ ပုည သမ္မာရတည်းဟူသော ပါရမီကောင်းမှု ကုသိုလ်အထူးဟူသော အဆောက်အဦ အခိုင်အမာ တည်ရှိခဲ့ဖူးသော ပါရမီရှင် သူတော်ကောင်းများ အဖို့မှာမူ ထိုအကြည်ပြင် အကြည်တုံး၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး ကိုပင် စိုက်၍ ရှုနေရုံမျှဖြင့် အလွယ်တကူပင် အကြည်တုံး အကြည်ပြင်ကြီးမှာ ပြိုကွဲသွားကာ ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကို စတင် တွေ့ရှိတတ်ပါသည်။

အာကာသဓာတ်ကို ရှုရန်

သို့သော် ပါရမီကောင်းမှုကုသိုလ် အဆောက်အဦက အနည်းငယ် အားပျော့နေသော ယောဂီသူတော် ကောင်း ဖြစ်ခဲ့ပါမူ ထိုအကြည်ဓာတ် အကြည်တုံး အကြည်ပြင် အကြည်ခဲကြီးမှာ ဓာတ် (၄)ပါးကို မြင်အောင် စိုက်၍ ရှုလိုက်ရုံမျှဖြင့် ပြိုကွဲ မသွားဘဲ အတုံးလိုက် အခဲလိုက် အပြင်လိုက်ပင် ရှိနေတတ်ပါသည်။ ထိုအခါမျိုး တွင် ထိုအကြည်ပြင်ကြီး၌ အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် စိုက်၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

ဘုရားရှင်သည် မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန် (မ-၂-၈၆)၌ အာကာသဓာတ်ကို ရှုပွားရန် အရှင်ရာဟုလာ အား ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အဋ္ဌကထာဆရာတော်ကလည်း အာကာသဓာတ်ကို ရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူ ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို ဤသို့ ရှင်းပြထား၏။

အထ အာကာသဓာတ် ကသွာ ဝိတ္တာရေသီတိ။ ဥပါဒါရူပဒဿနတ္ထံ။ ဟေဋ္ဌာ ဟိ စတ္တာရိ မဟာဘူတာ- နေဝ ကထိတာနိ၊ န ဥပါဒါရူပံ။ တသ္မာ ဣမိနာ မုခေန တံ ဒဿေတုံ အာကာသဓာတ် ဝိတ္တာရေသီ။ အပိစ အဇ္ဈတ္တိကေန အာကာသေန ပရိစ္ဆိန္နရူပမ္ပိ ပါကဋ် ဟောတိ။

အာကာသေန ပရိစ္ဆိန္နံ၊ ရူပံ ယာတိ ဝိဘူတတံ။

တဿေဝံ အာဝိဘာဝတ္ထံ၊ တံ ပကာသေသိ နာယကော။ (မ-ဋ္ဌ-၃-၉၇။)

မဟာဘူတာနိ တာဝ ဝိတ္တာရေတု သမ္ပသန္နပဂတ္တာ၊ အသမ္ပသန္နပဂံ အာကာသဓာတ် အထ ကသွာ ဝိတ္တာရေသီတိ အာဟ “ဥပါဒါရူပဒဿနတ္ထံ” နှိ။ ပ ။ ဟေဋ္ဌာ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနေဝ ကထိတာနိ၊ န ဥပါဒါရူပန္တိ တဿ ပနေတ္ထ လက္ခဏာဟာရနယေန အာကာသဒဿနေန ဒဿိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ “ဣမိနာ မုခေန တံ ဒဿေတုံ” နှိ။ န ကေဝလံ ဥပါဒါရူပဂဟဏဒဿနတ္ထမေဝ အာကာသဓာတ် ဝိတ္တာရိတာ၊ အထ ခေါ ပရိဂ္ဂဟသုခတာယပီတိ ဒဿေန္တော “အပိစာ” တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပရိစ္ဆိန္နိတဗ္ဗဿ ရူပဿ နိရဝသေသ- ပရိယာဒါနတ္ထံ “အဇ္ဈတ္တိကေနာ” တိ ဝိသေသနမာဟ။ အာကာသေနာတိ အာကာသဓာတ်ယာ ဂဟိတာယ။ ပရိစ္ဆိန္နရူပန္တိ တာယ ပရိစ္ဆိန္နိတကလာပဂတမ္ပိ ပါကဋ် ဟောတိ၊ ဝိဘူတံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ (မ-ဋီ-၂-၆၃။)

မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကား အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ် ထိုက်သော တရားများ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို အကျယ်ချဲ့၍ ဟောကြားတော်မူခြင်းမှာ သင့်တန်စေ၊ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ လက္ခဏာရေး သုံးတန် တင်ကာ ရှုပွား သုံးသပ်ခြင်းငှာ မထိုက်တန်သော အနိပ္ပန္န အမည်ရသော ရုပ်အတုမျှသာဖြစ်သော အာကာသဓာတ်ကို အဘယ်ကြောင့် အကျယ်ချဲ့၍ ဘုရားရှင် သည် ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်းဟု မေးရန် ရှိ၏။ ဥပါဒါရုပ်တို့ကို ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားတော် မူလိုသည့်အတွက် ဘုရားရှင်သည် အာကာသဓာတ်ကို အကျယ်ချဲ့၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သည်ဟု ဖြေဆို ရာ၏။

ဝုတ္တမ္ပိ ဧကဓမ္မေ၊ ယေ ဓမ္မာ ဧကလက္ခဏာ တေန။

ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ သဗ္ဗေ၊ ဣတိ ဝုတ္တာ လက္ခဏော ဟာရော။

= ပရမတ္ထဓာတ်သား တရားလုံးတစ်ခုကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ဖို့ရန် အတွက် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူသည်ရှိသော် ထိုပရမတ္ထဓာတ်သား တရားလုံးနှင့် လက္ခဏာချင်း တူညီသော ပရမတ္ထဓာတ်သား တရားအားလုံးကို ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဟောကြားတော်မူပြီးသာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ လက္ခဏာချင်း တူညီရာ တရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံးယူရသော နည်းမှာ **လက္ခဏာဟာရနေတ္တိ** နည်း - ဖြစ်၏။

ဤ **မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်**ဝယ် အာကာသဓာတ်ကို ရှုပွားဖို့ရန် ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း မှာလည်း လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းအရ လက္ခဏာချင်းတူညီရာ ဥပါဒါရုပ်အားလုံးကို အာကာသဓာတ်၌ ပေါင်းစု၍ ဟောကြားသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ သို့အတွက် အာကာသဓာတ်ကို ရှုဖို့ရန် ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြား တော်မူချက်မှာ ဥပါဒါရုပ်အားလုံးကိုပင် ရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်သည် မဟာ ရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်ဝယ် အာကာသဓာတ်ကို မဟောမီ ရှေးပိုင်း၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကိုပင်လျှင် ဟောကြား တော်မူခဲ့၏။ ဥပါဒါရုပ်ကို ဟောကြားတော် မမူခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤအာကာသဓာတ်ကို အဦးမူသဖြင့် ထို ဥပါဒါရုပ်အားလုံးကို ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားတော်မူလိုသည့်အတွက် အာကာသဓာတ်ကို အကျယ်ချဲ့၍ ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ အာကာသဓာတ်သည်လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မှီ၍ ဖြစ်သော ဥပါဒါရုပ်ပင် ဖြစ်၏။ အာကာသဓာတ်မှ ကြွင်းကျန်သော (၂၃)မျိုးသော ဥပါဒါရုပ်သည်လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော ဥပါဒါရုပ်ပင် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အာကာသဓာတ်နှင့် ကျန်ဥပါဒါရုပ်အားလုံးတို့သည် ဓာတ် ကြီး (၄)ပါးကိုသာ မှီတွယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာရပုံ လက္ခဏာချင်း တူညီသောကြောင့် အာကာသဓာတ်၌ ဥပါဒါရုပ် အားလုံးကို ပေါင်းစု၍ ဟောကြားသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ လက္ခဏာဟာရနေတ္တိနည်းတည်း။

သည်မျှသာ မကသေး၊ အာကာသဓာတ်၌ ဥပါဒါရုပ်အားလုံးကို ပေါင်းစုယူ၍ ရှုပွားသုံးသပ်ဖို့ရန်အတွက် သက်သက်မျှသာ ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဘုရားရှင်သည် အာကာသဓာတ်ကို အကျယ်ချဲ့၍ ဟောကြားတော် မူအပ်သည် မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်မှာမူ ရုပ်တရားတို့ကို လွယ်လွယ်ကူကူ သိမ်းဆည်းနိုင်ဖို့ရန် အတွက်လည်း ညွှန်ကြားပြသတော်မူလိုသည့်အတွက် အာကာသဓာတ်ကို ရှုပွားသုံးသပ်ဖို့ရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားတော် မူခြင်း ဖြစ်သည်။ အကယ်စင်စစ်မှာမူ ရုပ်ကလာပ်တို့ကို တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မရောယှက်အောင် ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပိုင်းခြားကြောင်း ဖြစ်သည့် ပရိစ္ဆေဒရုပ်ဟု ခေါ်တွင်သော အာကာသဓာတ်ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က မြင်အောင် ရှုပွားနိုင်ခဲ့သော် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အကြားအပေါက်ဖြစ်သည့် အာကာသဓာတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ယင်းအဇ္ဈတ္တိက အာကာသဓာတ်ဖြင့် အပိုင်းအခြား ခံရသော ရုပ်ကလာပ် အပေါင်းသည်လည်း ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားနေသည်သာ ဖြစ်၏။

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အာကာသဓာတ်ဖြင့် အပိုင်းအခြားခံရသော ရုပ်ကလာပ်အပေါင်းကို တွေ့မြင်နေသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ယင်းရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိမြင်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာနိုင်၏။ ထိုသို့ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ပေါ်လာမှုကို ထင်ထင်ရှားရှား ညွှန်ကြားပြသတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ လူသုံးပါးတို့၏ ဦးစီးဦးကိုင် ဖြစ်တော်မူသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ထိုအာကာသဓာတ်ကို ရူပွားဖို့ရန် ထင်ရှားပြသတော်မူပေသည်။ (မ-ဋ္ဌ-၃-၉၇။ မ-ဋီ-၂-၆၃။)

အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် ရှုပုံ

အကယ်၍ အကြည်ပြင် အကြည်တုံး အကြည်ခဲ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို စိုက်၍ ရှုနေသော်လည်း ထိုအကြည်ပြင် အကြည်တုံး အကြည်ခဲကြီးမှာ ပြိုကွဲ၍ မသွားဘဲ အတုံးအခဲအတိုင်းပင် ဖြစ်နေပါမူ ထိုအကြည်ပြင်၌ လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အကူအညီဖြင့် အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် စိုက်၍ ရှုပါ။ ပကတိသော လက်မောင်းသား စသည်ကို ကြည့်လိုက်ပါက တစ်ဆက်တည်းဟု ထင်ရသော်လည်း သေသေချာချာ စိုက်၍ ကြည့်လိုက်ပါက မွေးညင်းပေါက်များကို တွေ့ရသကဲ့သို့ အလား တူပင် ထိုအကြည်ပြင်၌ အာကာသ ခေါ် အကြားအပေါက်ကို မြင်အောင် လင်းရောင်ခြည်ဖြင့် ထိုးစိုက်လျက် ရှုကြည့်ပါ။ အာကာသဓာတ်ကို စတင် တွေ့ရှိလာတတ်ပါသည်။ အာကာသဓာတ်ကို တွေ့သည်နှင့် တစ်ပြိုင် နက်တည်း ရုပ်ကလာပ်များကိုလည်း စတင်၍ တွေ့ရှိတော့မည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

အကြည်ဓာတ် (၆) ပါး

- ၁။ စက္ခုပသာဒ = မျက်စိအကြည်၊
- ၂။ သောတပသာဒ = နားအကြည်၊
- ၃။ ယာနပသာဒ = နှာအကြည်၊
- ၄။ ဇိဝှိပသာဒ = လျှာအကြည်၊
- ၅။ ကာယပသာဒ = ကိုယ်အကြည်ဟု ရုပ်အကြည်ဓာတ် (၅)မျိုး ရှိ၏။
- ၆။ မနောအကြည်ဓာတ်ဟု နာမ်အကြည်ဓာတ် တစ်မျိုး ရှိ၏။

အားလုံးပေါင်းသော် အကြည်ဓာတ် (၆)မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် ကာယအကြည်ဓာတ်များမှာ တစ်ကိုယ်လုံး၌ အနှံ့အပြား တည်ရှိနေ၏။ ထိုမှုကို သိသည့် နေရာတိုင်းတွင် ကာယအကြည်ဓာတ် တည်ရှိနေ၏။ ထိုမှုကို သိသည့် ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် ကာယအကြည်ဓာတ်ကိုသာ မှီ၍ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ကာယ အကြည်ဓာတ်နှင့် တကွသော ရုပ်အကြည်ဓာတ် (၅)မျိုးတို့ကို အာကာသဓာတ်ကို မမြင်သေးသဖြင့် ရုပ်ကလာပ် များကို မမြင်ခင်အတွင်း၌ တစ်ဆက်တည်းကဲ့သို့ မြင်နေသဖြင့် အကြည်ဓာတ်များကို အတုံးလိုက် အခဲလိုက် အပြင်လိုက် တွေ့နေရခြင်း ဖြစ်၏။

စက္ခာဒိပဉ္စဝိဓံ ရူပါဒိနံ ဂဟဏပစ္စယဘာဝေန အာဒါသတလံ ဝိယ ဝိပ္ပသန္နတ္တာ ပသာဒေရူပံ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၈၁။)

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် အညီ စက္ခုပသာဒ စသည့် ယင်းပသာဒရုပ် (၅)မျိုးတို့ကား ရူပါရုံစသည့် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အာရုံကို ယူနိုင်ဖို့ရန် မှီရာ အကြောင်းတရား အဖြစ်ဖြင့် ကြေးမုံပြင်ကဲ့သို့ အထူးကြည်လင်သောကြောင့် ပသာဒရုပ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၈၁။)

ယင်း အကြည်တုံး အကြည်ပြင်၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို သိမ်းဆည်းရှုပွားနေသော ဘာဝနာ သမာဓိနှင့် ယှဉ်နေသော ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော အရောင်အလင်းဖြင့် ထိုအကြည်ပြင်၌ အာကာသ ဓာတ်ကို မြင်အောင် ထိုးစိုက်၍ ရှုနိုင်သောအခါ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အကြားအပေါက်ဟူသော အာကာသဓာတ် ကို တွေ့မြင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်း ရုပ်ကလာပ်များကိုလည်း စတင်တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။

နာမ်တရားတို့တွင် ဘဝင် = မနောအကြည်ဓာတ်မှာလည်း ပဘဿရ = ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် တလက်လက် တောက်ပသော အရောင်အလင်း ရှိလျက် ကြည်လင် ဖြူစင်နေကြောင်းကို — **ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ ခိတ္တံ၊** (အံ-၁-၉) = **ရဟန်းတို့ . . . ဤဘဝင်ခိတ်သည် ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် အရောင်တလက်လက် တောက်ပ၏ = ဖြူ စင်၏** - ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ် ဧကကနိပါတ် ပဏိဟိတအတ္ထဝဂ်၊ အတ္ထရာသယံတဝဂ်တို့၌ ဘုရားရှင်ဟောကြားထား တော်မူ၏။ ဤ၌လည်း ဘဝင်စိတ်၌ ရာဂ ဒေါသ မောဟ စသည့် စိတ်ဓာတ် ညစ်ညူးကြောင်း ဥပက္ကိလေသ အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဝေး စင်ကြယ်နေသည့်အတွက် ဖြူစင်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ ဤအထက်ပါ စကားတော်ကို ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ ဘဝင်စိတ်၌ အရောင်အလင်း မရှိ၊ အညစ်အကြေး ကင်းနေသဖြင့် ကြည်လင်သန့်ရှင်းလျက် ရှိ၏ဟုသာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဘဝင်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝဏ္ဏဓာတ် ရူပါရုံနှင့် ယင်းစိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်တည်ရှိ သော တေဇောဓာတ် = ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဝဏ္ဏဓာတ် = ရူပါရုံကား ဘဝင်စိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဉာဏ်၏ အာနုဘော်က ကြီးမားလျှင် ကြီးမားသလို၊ ဉာဏ်အာနုဘော်က သေးလျှင် သေးသလို တောက်ပလျက်ပင် ရှိပေသည်။

မူလဋီကာ (၁-၁၂၅)၌ — သဘာဝေါဝါယံ စိတ္တဿ ပဏ္ဏရတာ။ (၁-၉၅)၌ — အထ ဝါ သဗ္ဗမ္ဘိ စိတ္တံ သဘာဝတော ပဏ္ဏရမေဝ = **စိတ်အားလုံးသည်ပင် ပင်ကိုယ်သဘာဝအားဖြင့် ဖြူစင်၏** - ဟု ပဏ္ဏရ ဖြစ်ကြောင်း ဖြူစင်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

ဇေနက္ခဏေ ရဇ္ဇနဒုဿနမုယုနသဘာဝါနံ လောဘသဟဂတာဒီနံ စိတ္တာနံ ဝသေန ဥပ္ပန္နေဟိ အာဂန္တု- ကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ပကတိပရိသုဒ္ဓမ္မိ ဘဝင်စိတ္တံ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ နာမ ဟောတီတိ။ (အံ-ဋ္ဌ-၁-၄၆။)

ဒွါရနှင့် အာရုံ တိုက်ဆိုင်မှုကြောင့် ဘဝင်အယဉ် ပြတ်လျက် ဝီထိစိတ်အစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာရာဝယ် ဇောခဏ၌ အာရုံကို တပ်မက်ခြင်း ပြစ်မှားခြင်း တွေဝေခြင်း သဘောရှိကြကုန်သော လောဘနှင့် ယှဉ်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်၊ ဒေါသနှင့် ယှဉ်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်၊ မောဟနှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ် စသော စိတ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ဧည့်သည်ဖြစ်ကုန်သော ဥပက္ကိလေသ အညစ်အကြေး တို့ကြောင့် ပကတိဖြူစင်သည်လည်းဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်သည် ညစ်နွမ်းရသည် မည်၏။ (အံ-ဋ္ဌ-၁-၄၆။)

နဒိသောတော ဝိယ - ဒိပဇာလာ ဝိယ
မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ - ဆီမီးအလျှံကဲ့သို့

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်တို့ကား ယခုကဲ့သို့ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို အာရုံယူ၍ သမာဓိထူထောင်ခိုက်ဝယ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုပင် စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုနေပါက အကြည်ဓာတ်များကို မတွေ့ရသေးမီ အချိန်တွင်လည်းကောင်း၊ အကြည်ဓာတ်များကို အတုံးလိုက် အခဲလိုက် အပြင်လိုက် တွေ့စမှလည်းကောင်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေမှုကို မြစ်ရေအယဉ် တသွင် သွင် စီးဆင်းနေသကဲ့သို့ ဆီမီးအလျှံ အဆက်မပြတ် တောက်ပနေသကဲ့သို့ တွေ့မြင်တတ်၏။ သန္တတိဃန စသော

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ရုပ်အတုံးအခဲ ယနများ မပြုသေးမီ ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် မရှုနိုင်သေးမီ ကာလဝယ် ယနမပြုသေးသော ရုပ်တို့၏ သဘာဝကို စတင် တွေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ထိုအခါမျိုးတွင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို လက်မလွှတ်သေးဘဲ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌သာ ဆက်လက်၍ ဘာဝနာစိတ်ကို ခိုင်မြဲအောင် စိုက်ရှုနေပါ။ တဖြည်းဖြည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ကြည်သထက် ကြည်နေသော သဘာဝများကို စတင် တွေ့ရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအကြည်ပြင် အကြည်ဓာတ်၌လည်း ဓာတ် (၄)ပါးကိုပင် ဆက်လက်၍ စိုက်ရှုနေပါက ရုပ်ကလာပ်များကို စတင် တွေ့ရှိတတ်ပါသည်။ ရုပ်ကလာပ်များကို မတွေ့သော် အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် စိုက်ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့စအချိန်၌လည်း မြစ်ရေအယဉ် တသွင်သွင် စီးနေသကဲ့သို့ ဆီမီးအလျှံ အဆက်မပြတ် တောက်လောင်နေသကဲ့သို့ အခြင်းအရာကို တွေ့တတ်ပါသည်။ သို့သော် ပရမတ်နယ်မြေအစစ်သို့ကား မဆိုက်ရောက်သေးပါ။

အတုံးအခဲ အကြီး-အသေး

သို့သော် အချို့သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်များအဖို့ အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် စိုက်ရှုလိုက်သောအခါ အာကာသဓာတ်ကို တွေ့တန်သလောက် တွေ့သော်လည်း ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို ပင်ကိုယ်သဘာဝအတိုင်း မတွေ့ရသေးဘဲ ပဲစေ့ခန့် ဆန်စေ့ခန့် ဆန်ကွဲစေ့ခန့် စသည်ဖြင့် အတုံးအခဲ ခပ်ကြီးကြီး အနေအထားဖြင့် စတင် တွေ့တတ်သည်လည်း ရှိ၏။ အချို့ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသိဉာဏ်၌ကား ကတ္တီပါ အနက်ရောင်ပေါ်တွင် စိန်တုံး ခပ်သေးသေးကလေးများကို ကြံဖြန့်ထားသကဲ့သို့ တွေ့မြင်နေတတ်၏။ ထိုအခါမျိုးတွင် အကြီးအသေး မဟူ အတုံးအခဲမှန်သမျှ၌ ဓာတ် (၄)ပါးကိုပင် မြင်အောင် ဆက်၍ ရှုပါ။ အတုံးအခဲများမှာ တစ်စတစ်စ ကွဲထွက်သွားတတ်ပါသည်။ အသေးဆုံး ရုပ်ကလာပ်အဆင့်သို့တိုင်အောင် တွေ့မြင်လာတတ်ပါသည်။ အတုံးအခဲအကြီးကို ဓာတ် (၄)ပါး စိုက်ရှုမှုဖြင့် ပြိုကွဲမသွားဘဲ အတုံးအခဲအတိုင်းပင် တွေ့မြင်နေရပါမူ ထိုအတုံးအခဲ၌ အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင် အကူအညီဖြင့် ထိုးစိုက်၍ ရှုလိုက်ပါက အာကာသဓာတ်ကို တွေ့မြင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်း ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကိုလည်း တွေ့မြင်တတ်ပါသည်။

အတိတ်က ဆည်းပူးထားသော ပါရမီ အရှိန်အဝါ အားကောင်းသူ ယောဂီသူတော်ကောင်းများကား အကြည်ပြင်တွင် အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် စိုက်ရှုလိုက်သောအခါ အချိန်အနည်းငယ် အတွင်းမှာပင် အလွန်အလွန် သေးငယ်သော ပရမာဏုမြူခန့်ထက်ပင် သာလွန်၍ သေးငယ်ဖွယ်ရာ ရှိသော ရုပ်ကလာပ် အမှုန်ပေါင်းများစွာကို တွေ့မြင်နေတတ်ပါသည်။

ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့စအချိန်

ရုပ်ကလာပ်များကို စတင် တွေ့စအချိန်တွင် ရုပ်ကလာပ်များ၏ ပင်ကိုယ် သဘာဝအတိုင်း အလွန်လျင်လျင်မြန်မြန် ပေါ်လိုက် ပျောက်လိုက် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။ “ဧကစ္ဆရက္ခဏေ ကောဋိ-သတသဟဿသင်္ခါ ဥပ္ပဇ္ဇိတာ နိရုဇ္ဈတိ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၉၅) = နာမ်တရားတို့သည် လက်ဖျစ် တစ်တွက် အချိန်အတွင်း၌ ကုဋေတစ်သိန်းခန့် ဖြစ်၍ ချုပ်၏”- ဟု ဖွင့်ဆိုထားသဖြင့် လက်ဖျစ်တစ်တွက် တစ်စက္ကန့် အချိန်ကာလကို ကုဋေတစ်သိန်း ပုံခဲ့သော် တစ်ပုံခန့်သာ သက်တမ်း ရှိကြ၏။ ရုပ်တရားတို့ကား စိတ္တက္ခဏ (၁၇)ချက် သက်တမ်းရှိ၏ဟု ကျမ်းဂန်များ၌ မိန့်ဆိုထားသဖြင့် ကုဋေတစ်သိန်းကို (၁၇)ဖြင့် စားသော် ကုဋေ (၅၀၀၀) ကျော် အဖြေ ထွက်လာ၏။ သို့အတွက် ရုပ်တို့၏ သက်တမ်းမှာ တစ်စက္ကန့် လက်ဖျစ်တစ်တွက် အချိန်ကာလကို ကုဋေ (၅၀၀၀)ကျော်ခန့် ပုံခဲ့သော် တစ်ပုံခန့်သာ သက်တမ်း ရှိ၏။ ထိုမျှလောက် လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်ပြီး

ပျက်နေကြ၏။

ထိုကဲ့သို့ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ပေါ်လိုက် ပျောက်လိုက် ဖြစ်နေမှုကို ကြည့်၍ ဖြစ်-ပျက် ရှုနေပါက သို့မဟုတ် အနိစ္စဟု ဝိပဿနာရှုနေပါက ထိုဝိပဿနာကား ပညတ်နယ်၌သာ ရှိနေပေသေးသည်။ ပညတ် ဖြစ်-ပျက် ပညတ် အနိစ္စတို့ကား နိဗ္ဗာန်သို့ မရောက်နိုင်သော လုပ်ငန်းရပ်များသာ ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော စသည့် ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမှ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်မည် ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ သွားမှသာလျှင် ရောက်ရှိနိုင်သော အရာဌာန ဖြစ်ပေသည်။ ပရမတ်အစစ် ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့သည်သာလျှင် အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ထိုက်သော တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံများ ဖြစ်ကြ၏။ ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့ကိုသာလျှင် လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါမှ ဝိပဿနာဉာဏ်အစစ် ဖြစ်နိုင်၏။

ဗုဗ္ဗေ ခေါ သုသိမ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ၊ ပစ္ဆာ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ၊ (သံ-၁-၃၄၄။) ဟူသော သုသိမသုတ္တန် ဒေသနာ တော်အတိုင်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံယူသည့် အရိယမဂ်ဉာဏ်ဟူသည် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံး၌သာ ဖြစ်ခွင့် ရှိသော တရား ဖြစ်၏။ စစ်မှန်သော ဝိပဿနာဉာဏ် မဟုတ်ပါက စစ်မှန်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်လည်း မဖြစ် ပေါ်လာနိုင်ပေ။ ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ရှုပွား သုံးသပ်ပါမှသာလျှင် စစ်မှန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာခွင့် ရှိပေသည်။ သို့အတွက် နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထ သစ္စာနယ်မှ သွားမှသာလျှင် ရောက်နိုင်သော အရာဌာန ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ ပမာဏ

တသွာ အဏုနော ဆတ္တိံ သတိမဘာဂမတ္တော ပရမာဏု နာမ အာကာသကောဌာသိကော မံသစက္ခုဿ အဂေါစရော ဒိဗ္ဗစက္ခုဿေဝ ဂေါစရဘူတော။ (မဟာဋီ-၁-၄၄၇။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၂၈။)

ကား-လှည်းစသည်တို့ သွားရာ၌ ထလာသော ပကတိသော မျက်စိဖြင့် မြင်တွေ့ရသော မြူမှုန်များကား **ရထရေဏုမြူ**တည်း။ ယင်းရထရေဏုမြူကို (၃၆)စိတ် စိတ်ပါက တစ်စိတ်မှာ **တဇ္ဇာရီမြူ**မှုန် ဖြစ်၏။ နေ ရောင်ခြည်သည် အိမ်နံရံပေါက် စသည်မှ အိမ်အတွင်း အဆောက်အအုံအတွင်းသို့ ထိုးဝင်လာသောအခါ ထိုနေရောင်ခြည်တန်းအတွင်း၌ တွေ့မြင်နေရသော မြူမှုန်များသည် တဇ္ဇာရီမြူမှုန်များ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း တဇ္ဇာရီမြူမှုန်ကို (၃၆)စိတ် စိတ်ပါက တစ်စိတ်မှာ **အဏုမြူ** ဖြစ်၏။ ယင်း အဏုမြူကို (၃၆)စိတ် စိတ်ပါက တစ်စိတ်မှာ **ပရမာဏုမြူ** ဖြစ်၏။

ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုကား ယင်းပရမာဏုမြူခန့်လောက် ရှိ၏။ ပရမာဏုမြူခန့်ဟူ၍သာ ဆိုပါသည်။ ပရမာဏုမြူ ဟူ၍ အတိအကျ မဆိုပါ။ ယင်း ပရမာဏုမြူခန့်ရှိသော ရုပ်ကလာပ်များကား **အာကာသ ကောဌာသိက** = ဟင်းလင်းပြင် အာကာသ ကောဌာသ အဖို့အစ၌ ဝင်၏။ (ပရမာဏုမြူခန့် သေးငယ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့ဖြင့် ပြည့်နေသော အရပ်ကို အာကာသ ဟင်းလင်းပြင်ဟူ၍သာ ထင်ရသည်။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပကတိ မျက်စိ ဖြင့် မမြင်နိုင်ဟု ဆိုလိုသည်။) ပကတိသော မံသစက္ခု (= စက္ခုဝိညာဏ်) ၏ ကျက်စားရာ အာရုံ မဟုတ်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု၏သာလျှင် ကျက်စားရာ အာရုံ ဖြစ်၏။ (ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လင်းရောင်ခြည် စွမ်းအင်နှင့်မှ မြင်နိုင်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ သို့သော် ရှေးတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကြောင့် လင်းရောင်ခြည်များ ထွက်ပေါ်လာသကဲ့သို့ သမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့်လည်း လင်း

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ရောင်ခြည်များ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သဖြင့် ထိုသမထဘာဝနာစိတ် ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လင်းရောင်ခြည်၏ စွမ်းအင်ဖြင့်လည်း ယင်းရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့မြင်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ လက္ခဏာဟာရနေတ္တိ နည်းဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော် ဋီကာဆရာတော်တို့ ဖွင့်ဆိုသွားကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ သို့မှသာလျှင် အဘိညာဏ်ကို မရသည့် သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း ဝိပဿနာသို့ ကူးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။)

အခက်အခဲ တစ်ရပ်

တစ်ခါတစ်ရံ အချို့အချို့သော သမာဓိနုနယ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုအကြည်တုံး အကြည်ပြင်၌ အာကာသဓာတ်ကို မြင်အောင် စိုက်၍ ရှုလိုက်သောအခါ ထိုအကြည်တုံး အကြည်ပြင်ကြီးမှာ ပျောက်ပျောက် သွားတတ်၏။ အရှုမခံ ဖြစ်နေတတ်၏။ ထိုအခါ မူလရှုမြဲ ဖြစ်သည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ပြန်၍ ရှုပါ။ မကြာမီ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာသော် ထိုအကြည်တုံး အကြည်ပြင်ကြီးသည် ပြန်၍ ပေါ်လာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အကြည်တုံး အကြည်ပြင်ကြီး ပျောက်ပျောက်သွားခြင်းမှာ သမာဓိ အရှိန်အဝါ အနည်းငယ် အားပျော့နေသူတို့အဖို့ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကို ရှုပွားမှုကို လက်လွှတ်လိုက်၍ အာကာသဓာတ်ကို ပြောင်း၍ အာရုံ စိုက်လိုက်မိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သမာဓိ၏ အရှိန်အဝါက အားပျော့နေခိုက်၌သာ ထိုသို့ ပျောက်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ သမာဓိ၏ အရှိန်အဝါက အားကောင်းလာသောအခါ၌ကား ထိုသို့ လွယ်လွယ်နှင့် ပျောက်မသွားတော့ဘဲ မြစ်ရေအယဉ် ဆီမီးအလျှံကဲ့သို့ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေမည်သာ ဖြစ်သည်။

ဘူတရုပ် = ဓာတ်လေးပါး နှင့် အကြည်ဓာတ်

ဤတွင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးနှင့် ရုပ်အကြည်ဓာတ်တို့၏ ဆက်သွယ်မှုသဘောကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။

ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပ္ပဿာလေက္ခဏံ။ ပ ။ စက္ခု။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၇၄။)

စက္ခုပဿာဒ (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်) သည် ရူပါရုံ၏ ရှေးရှု ထိခတ်ခြင်း ရိုက်ခတ်ခြင်းကို ထိုက်သော မဟာဘုတ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိကြောင်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထား၏။ အလားတူပင် - သောတ-ယာန-ဇိဝှါ-ကာယတို့၌လည်း ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အာရုံတို့၏ ထိခတ်ခြင်း ရိုက်ခတ်ခြင်းကို ထိုက်သော မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိကြောင်းကို အသီးအသီး ဖွင့်ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်အကြည်ဓာတ်ဟူသည် အဆင်း-အသံ-အနံ့-အရသာ-အတွေ့အထိ ဟူသော ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အာရုံတို့က ရှေးရှုထိခတ်ခြင်း ရိုက်ခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်တန်သော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောတရားများ ဖြစ်ရကား ရုပ်အကြည်တုံး အကြည်ပြင်ဟူသည် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ကြည်လင်မှု သဘောများသာ ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုနေသော ရှုကွက်ကို လွှတ်လိုက်လျှင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က မသိတော့ပေ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မသိက ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ ကြည်လင်မှု သဘောကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့မမြင် ဖြစ်နေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုပွားမှုကို လက်လွှတ်လိုက်၍ အာကာသဓာတ်ကို ပြောင်းရှုလိုက်သောအခါ အကြည်ပြင်ကို မတွေ့တော့ဘဲ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်ဝယ် အကြည်ပြင်ကြီး ပျောက်ကွယ်သွားတတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ဤကဲ့သို့သော အချိန်အခါမျိုးတွင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုပင် အာရုံယူ၍

အကြည်ပြင် အကြည်တုံး အကြည်ဓာတ် ခိုင်ခံ့အောင် သမာဓိကို စွဲစွဲမြဲမြဲ ထူထောင်ဖို့ လိုအပ်ပါသည်။ သမာဓိ အရှိန်အဝါ အားကောင်း၍ အကြည်ပြင် အတုံးအခဲကြီးမှာ လွယ်လွယ်နှင့် မပျောက်ပျက်ဘဲ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေမှုကို တွေ့မြင်သောအခါ အာကာသဓာတ်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ စိုက်ရှူပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိ မည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

လမ်းလွဲသွားတတ်ပုံကို သတိပြုပါ

ရုပ်ကလာပ်ဟူသည် ရုပ်ပရမတ်နယ်မြေ၌ အသေးဆုံး အတုံးအခဲ ဖြစ်၏။ အသေးဆုံး ရုပ်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု ဖြစ်၏။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ပထဝီ-အာပေါ-တေဇော-ဝါယော-ဝဏ္ဏ-ဂန္ဓ-ရသ-ဩဇာ ဟု အနည်းဆုံး ရုပ်သဘောတရား (၈)မျိုးစီ ရှိ၏။ အချို့ရုပ်ကလာပ်များ၌ ဇီဝိတပါလျှင် (၉)မျိုး၊ အချို့ ရုပ်ကလာပ်များ၌ အကြည်ဓာတ် သို့မဟုတ် ဘာဝရုပ်ပါလျှင် (၁၀)မျိုး - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှိတတ်၏။ ယင်း ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ယင်း (၈)မျိုး၊ (၉)မျိုး၊ (၁၀)မျိုး စသော ရုပ်သဘော တရားများကို မြင်အောင် ရှုနိုင်ပါမှ ပရမတ်နယ်မြေသို့ ရောက်ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကို သဘာဝလက္ခဏာသို့ ဆိုက်အောင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိတတ်သည့် ရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်တရား အစစ်ကို သိရှိရုံ အဆင့်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ရှေးဆက်ရမည့် လုပ်ငန်းခွင်တို့ကား များစွာပင် ကျန်ရှိနေပေသေးသည်။

သို့သော် အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ထိုသို့ ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့မြင်သောအခါ ထိုရုပ် ကလာပ်တို့၏ ပေါ်မှု ပျောက်မှုကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်-ပျက်ရှုပါက သို့မဟုတ် အနိစ္စဟု ရှုနေပါက သမူဟယန ဟူသော အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ ပညတ် မကွာသေးသဖြင့် ပညတ်ကိုပင် ဝိပဿနာရှုနေသည် မည်ပေသည်။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော (၈)မျိုး၊ (၉)မျိုး၊ (၁၀)မျိုးစသော ရုပ်သဘောတရားများ ကို သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးသို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား စိတ်ဖြာ၍ ရှုပွားနိုင်ပါမှ သမူဟယနဟူသော အတုံးအခဲပြု၍ သမူဟပညတ်လည်း ကွာသွားမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် သမူဟပညတ် မကွာသေးသည့် အသေးဆုံး အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည့် ရုပ်ကလာပ် အတုံးအခဲ ပညတ်ကို ဝိပဿနာရှုနေပါက ပညတ်တို့မည်သည် ဉာဏ်ဖြင့် ကြာကြာ ကြိတ်ခြေမှုဒဏ်ကို မခံနိုင်ပေ။ ပရမတ်တရားများသာလျှင် ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ခြေမှုဒဏ်ကို ခံနိုင်ပေသည်။ သို့အတွက် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ဓာတ်မခွဲဘဲ ရုပ်ကလာပ်အတိုင်း ဝိပဿနာရှုပါက ပညတ်တို့မည်သည် ဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ခြေမှုဒဏ်ကို မခံနိုင် သဖြင့် မကြာမီ အချိန်အတွင်းမှာပင် ရုပ်ကလာပ်များမှာ တစ်စ တစ်စ ပါး၍၊ ပါးရာက ပျောက်၍ အကြည်တုံး အကြည်ပြင်ကြီးကိုပင် ပြန်တွေ့တတ်ပါသည်။ ထိုအကြည်ပြင်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားပါကလည်း သမာဓိအရှိန်အဝါ အားကောင်းနေသေးသည့်အတွက် ငြိမ်၍ နေတတ်ပါသည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်က ရုပ်ချုပ်သွားပြီဟု ယူဆတတ်၏ ပြောကြားလာတတ်၏။ တစ်ဖန် ထိုအကြည်ပြင်၌ပင် ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထားရာက တဖြည်းဖြည်း စိတ်ကို လျှော့ချလိုက်ပါမူ ရှေးတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါတို့က စိတ်အစဉ်ကို ချီမထားနိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိခြင်းကြောင့် ဘဝင်သို့ သက်ရောက်သွားတတ်၏။ ဘဝင်ကျနေတတ်၏။ ထိုအခါမျိုးတွင် “ရုပ်နာမ် နှစ်မျိုးလုံး ချုပ်သွားပြီ” ဟု ယူဆလာတတ်၏။ ပြောကြားလာတတ်၏။ အကယ်စင်စစ်မှာကား နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကိုမျှ မရရှိသေး သော အဆင့်တွင်သာ တည်ရှိနေပေသေးသည်။

ဤသို့ ပြောဆိုလာသူတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် သမထပိုင်းတွင်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် မိမိတို့ နှစ်ခြိုက်ရာ စိတ်ကြိုက် ကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုခုဖြင့် ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့ သမာဓိ မထူထောင်ရသေးဘဲ၊ ရုပ်တရားကို သိမ်း

ဆည်းရာ၌ ရှုပွားရာ၌လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စနစ်တကျ စည်းကမ်းနည်းလမ်းကျကျ မရှုပွားဘဲ မိမိတို့ နှစ်ခြိုက်သလို ရှုပွားလာရာက ပါရမီအားလျော်စွာ သမာဓိအတော်အသင့် အားကောင်းလာသောအခါ၌ ရုပ် ကလာပ်များကို တွေ့မြင်လာသူတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ မူလကတည်းက ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုရာ၌ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စနစ်တကျ မရှုပွားထားသဖြင့် ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့မြင်လာသောအခါ၌လည်း ထိုရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရေး ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရေးမှာ အလွန်ပင် အလွမ်း ဝေးလျက် ရှိနေ၏။ မူလကတည်းက ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို လျင်လျင်မြန်မြန် မရှုထားတတ်သူတို့အဖို့ အလွန် အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ပျောက်သွားသော ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌လည်း ဖြစ် ပေါ်ပြီးနောက် မပျက်ခင် အချိန်ကာလအတွင်းဝယ် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် ရှုတတ်ရေးမှာ ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်နေပေ၏။ များသောအားဖြင့် ထိုကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌လည်း ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး ကို မြင်အောင် ရှုပွားရမည်ဟူသော အမှတ်သညာမျှပင် မရှိသူက များပေသည်။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို မြင်အောင် ဆက်လက်၍ ရှုပွားနိုင်ပါမှ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပါမှ ရုပ်ပရမတ်နယ်မြေသို့ စတင် ရောက်ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကလာပ်ဟူသည် သမူဟပညတ် သဏ္ဌာနပညတ် စသည့် ပညတ်များ မကွာသေးသည့် အသေးဆုံး အတုံးအခဲ ပညတ်သာ ရှိသေး၏။ ထိုမှ တစ်ဆင့် ပရမတ္ထ သစ္စာနယ်သို့ ရောက်အောင် ကူးယူရမည် ဖြစ်သည်။ အညစ်အကြေး လုံးဝ မကင်းစင်သေးသော ရွှေကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ ရွှေကား မှန်၏။ သို့သော် အညစ်အကြေးကား လုံးဝ မစင်သေး ဟူလိုသည်။

ပရမတ္ထ သစ္စာနယ်သို့

အကယ်၍ ရုပ်ကလာပ်များ၏ အလွန်လျင်လျင်မြန်မြန် ပေါ်မှု ပျောက်မှုကြောင့် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စိုက်၍ ရှုမရနိုင် ဖြစ်နေပါက၊ မမြင်ချင် မတွေ့ချင်သူ တစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံ သောအခါ မမြင်ယောင် မတွေ့ယောင် ဆောင်နေသကဲ့သို့၊ အလားတူပင် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ပေါ်မှု ပျောက်မှုကို အာရုံမပြုဘဲ မကြည့်ဘဲ နှလုံးမသွင်းဘဲ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး ကိုသာ စူးစူးစိုက်စိုက် နှလုံးသွင်းပါ အာရုံပြုနေပါ ရှုနေပါ။ ပါရမီ အရှိန်အဝါ အားကောင်းသူ ယောဂီ သူတော်စင်များအဖို့ အောင်မြင်မှု ရတတ်ပါသည်။

ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ပေါ်မှု ပျောက်မှုက အလွန် လျင်မြန်လွန်းသဖြင့် အောင်မြင်မှု မရ ဖြစ်နေသော် ရုပ် ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုကို အာရုံမယူသေးဘဲ၊ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်း နှလုံးမသွင်းဘဲ ရုပ် ကလာပ် အများစုကို ခြုံ၍ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ရုပ်ကလာပ်အားလုံးကို ခြုံ၍ ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် တစ်ကိုယ်လုံးကို ခြုံ၍ဖြစ်စေ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုသာ အာရုံစိုက်၍ ဆက်လက် ရှုပွားနေပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာအာရုံ၌သာ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ တည်နေအောင် ကပ်ထားလျက် သမာဓိ ကို ထူထောင်နေပါ။ သမာဓိ အားကောင်းလာသောအခါ ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌လည်း ပါဝင် တည်ရှိ နေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက် သိမြင်လာနိုင် ပါသည်။

အကြမ်းစားအားဖြင့် ထိုရုပ်ကလာပ်များကို ခွဲတမ်းချလိုက်သော် ကြည်သော ရုပ်ကလာပ် မကြည်သော ရုပ်ကလာပ်ဟု ရုပ်ကလာပ်အမျိုးအစား နှစ်မျိုးထွက်လာ၏။ ပဿာဒရုပ် = အကြည်ရုပ် (၅)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုး ပါဝင်သော ရုပ်ကလာပ်များမှာ ကြည်၍ ကျန်ရုပ်ကလာပ်အများစုမှာ မကြည်ကြပေ။ ထိုကြည်သော ရုပ်ကလာပ် နှင့် မကြည်သော ရုပ်ကလာပ်တို့မှာ ဆန်မှုန့်နှင့် နနွင်းမှုန့်ကို သမအောင် ရောစပ်ထားသကဲ့သို့ ရောနှောလျက်

တစ်ကိုယ်လုံး၌ ယုံနဲ့ တည်ရှိနေကြပေသည်။ ကြည်သော ရုပ်ကလာပ်၌ ဓာတ် (၄)ပါး၊ မကြည်သော ရုပ်ကလာပ်၌ ဓာတ် (၄)ပါးကို မြင်အောင် ဆက်ရှုပါ။ တစ်ကိုယ်လုံးရှိ ရုပ်ကလာပ်အားလုံးကို ခြုံ၍ ဓာတ် (၄)ပါး ရှုလိုက်၊ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၌ ဓာတ် (၄)ပါး ရှုလိုက် - ဤသို့ ကြိုးပမ်းကြည့်ပါ။ အောင်မြင်မှု ရတတ်ပါသည်။

ဣန္ဒြေ-ဗောဇ္ဈင်များ ညီမျှအောင် ကျင့်ပါ

အောင်မြင်မှု မရခဲ့သော် ဣန္ဒြေ (၅)ပါး သို့မဟုတ် ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကြိုးပမ်းရတော့မည် ဖြစ်သည်။ မူလပါရိဟာရိယ = လက်စွဲကမ္မဋ္ဌာန်းအဖြစ် ပွားများထားသော အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သမာဓိ အဆင့်ဆင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကို ဂုဏ်အင်္ဂါ ရှစ်တန်နှင့် ပြည့်ဝစုံညီလာအောင် ကြိုးပမ်းပါ။ ထိုနောင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ပြန်ရှု၍ သမာဓိထူထောင်ပါ။ အကြည်ပြင် အကြည်တုံး ပေါ်လာသော် အာကာသဓာတ်ကို ရှု၍ ရုပ်ကလာပ်များကို မြင်အောင် ကြည့်၍ တစ်ကိုယ်လုံး၌ တည်ရှိသော ရုပ်ကလာပ်အားလုံးကို ခြုံ၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကိုပင် ရှုနေပါ။ ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပါ။

- ၁။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို သိမ်းဆည်းတတ် ရှုပွားတတ်သော သတိသမ္ပောဇ္ဈင်၊
- ၂။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ထိုးထွင်းသိနေသော စူးစမ်းဆင်ခြင်လျက် သိနေသော ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင်၊
- ၃။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ထိုးထွင်း သိအောင် ထိုသဘာဝလက္ခဏာ အာရုံ၌ စိတ်ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင်၊
- ၄။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ထိုးထိုးထွင်းထွင်း သိမှု၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်နေသော ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်၊
- ၅။ ယင်းဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌ စိတ်စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင်၊
- ၆။ ယင်းဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌ စိတ်ငြိမ်ဝပ်စွာ တည်နေမှု သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်၊
- ၇။ ယင်းဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌ စိတ်ကို အညီအမျှထားတတ်သော ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင် —

ဤဗောဇ္ဈင်မြတ်တရား (၇)ပါးတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်ပါ။ ဓမ္မဝိစယ-ဝီရိယ-ပီတိ သမ္ပောဇ္ဈင်တရားများ အားကောင်းလာအောင် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်း ထင်ထင် သိအောင် စိတ်ကို တင်းလျက် စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုကြည့်ပါ။ ပဿဒ္ဓိ-သမာဓိ-ဥပေက္ခာ သမ္ပောဇ္ဈင်တရားများ အားကောင်းလာအောင်လည်း စိတ်ကို လျော့၍ ဓာတ် (၄)ပါး အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ကြည့်ပါ။

ဤသို့ ရှုဖန်များလာသောအခါ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမှုနှင့် ယင်းဓာတ် (၄)ပါးအာရုံ၌ စိတ်ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေမှု သမာဓိတို့ ညီမျှမှု ရှိလာသောအခါ - တစ်နည်း ဣန္ဒြေ (၅)ပါး၊ ဗောဇ္ဈင် (၇)ပါးတို့ ညီမျှမှု ရှိလာသောအခါ - ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ - မာ-ကြမ်း-လေး၊ ပျော့-ချော-ပေါ့၊ ယိုစီး-ဖွဲ့စည်း၊ ပူ-အေး၊ ထောက်-တွန်း - ဟူသော သဘောတရား (၁၂)မျိုးတို့ကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု ရှုကြည့်ပါ။

ရှုပုံ — တစ်ကိုယ်လုံးရှိ ရုပ်ကလာပ်အားလုံးကို ခြုံ၍ မာမှုသဘောကို ရှုပါ။ တစ်ဖန် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု၌ မာမှုသဘောကို ရှုပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်များမှာ အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ပေါ်နေ ပျောက်နေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ကလာပ်တစ်ခု၌ မာမူသဘောကို ရှုလိုက်သည်နှင့် ယင်းရုပ်ကလာပ်မှာ ပျောက်သွားပါက နောက်ကလာပ်တစ်ခု၌ မာမူသဘောကို ဆက်ရှုကြည့်ပါ။ ဤသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ရှုခဲ့သော် ရှုလိုက်သည့် ကလာပ်တိုင်း၌ မာမူသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေပါက၊ ကြမ်းမူသဘော တရားကို တိုး၍ ပုံစံတူ ဆက်ရှုကြည့်ပါ။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုအတွင်း၌ ကြမ်းမူသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင် သောအခါ မာမူ-ကြမ်းမူ သဘောနှစ်မျိုးလုံးကို ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ မြင်အောင် ဆက်၍ လေ့ကျင့် ပါ။

ဤနည်းစနစ်အတိုင်း တစ်စတစ်စ သဘောတရား တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ တိုး၍ တိုး၍ လေ့ကျင့်ပါ။ ရုပ် ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ သဘောတရား (၁၂)မျိုးလုံးကို ထိုက်သလို ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် ရှင်းရှင်းကြီး သိမြင်သောအခါ ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ဓာတ် (၄)ပါးကို မြင်အောင် ဆက်ရှုပါ။ သမာဓိ စွမ်းအင် ကြီးမားလာ၍ ဉာဏ်အာနုဘော်က ထက်မြက်စူးရှလာသောအခါ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိနေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့သည် ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဝယ် ပြိုင်တူလိုလို ထင်ရှားနေမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ထင်ရှားလာသောအခါ မျက်စိ-နား-နှာ-လျှာ-ကိုယ်-နှလုံး ဟူသော (၆)ဒွါရ၌ ကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်တွင် ဓာတ် (၄)ပါး၊ မကြည်သည့် ရုပ်ကလာပ်တွင် ဓာတ် (၄)ပါးတို့ကို မြင်အောင် ဆက်၍ ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိနေသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို အောင်မြင်စွာ သိမ်းဆည်း ရှုပွား နိုင်ပါက ထိုရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိနေသည့် ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော သမာဓိကို အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်နေသော၊ သဒိဿူပစာအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိ အမည်ရသော ကာမာဝစရသမာဓိဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

ဤဖော်ပြပါ သဒိဿူပစာရအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိအမည်ရသော ကာမာဝစရသမာဓိ အခိုက်ဝယ် —

- ၁။ ပထဝီဓာတ်၌ မာမူသဘော၊
- ၂။ အာပေါဓာတ်၌ ယိုစီးမှုသဘော၊
- ၃။ တေဇောဓာတ်၌ ပူမှုသဘော၊
- ၄။ ဝါယောဓာတ်၌ ထောက်ကန်မှုသဘော —

ဤသဘာဝလက္ခဏာ (၄)မျိုးကိုသာ ဦးစားပေး၍ ရှုဖို့ရန် လိုရင်း ဖြစ်သည်ကိုကား မမေ့ပါနှင့်။

ထိုက်သလို ဟူသည်

ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု အတွင်း၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့၏ သဘောတရား (၁၂)မျိုးတို့ကို ထိုက်သလို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်မှုဟူသည်ကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြပေအံ့။ —

ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၌ ပထဝီဓာတ်ဝယ် မာ-ကြမ်း-လေး ထင်ရှားပါက ပျော့-ချော-ပေါ့ မထင်ရှားပေ။ ပျော့-ချော-ပေါ့ ထင်ရှားပါကလည်း မာ-ကြမ်း-လေး မထင်ရှားပေ။

အာပေါဓာတ်၌ကား ယိုစီးမှု-ဖွဲ့စည်းမှု နှစ်မျိုးလုံး ထင်ရှားနိုင်၏။ သို့သော် တစ်မျိုးမျိုးမှာ သဘာဝသတ္တိ လွန်ကဲနေတတ်သည်။

တစ်ဖန် တေဇောဓာတ်၌ ပူမှုထင်ရှားက အေးမှု မထင်ရှားပေ။ အေးမှု ထင်ရှားပါကလည်း ပူမှု မထင် ရှားပေ။

တစ်ဖန် ဝါယောဓာတ်၌ကား ထောက်ကန်မှု-တွန်းကန်မှု နှစ်မျိုးလုံး ထင်ရှားနိုင်၏။ ထောက်ကန်မှုကား သဘာဝလက္ခဏာ၊ တွန်းကန်မှုကား ရသကိစ္စ ဖြစ်သည်။ သတိပြု၍ သိမ်းဆည်းပါ။

(မဟာဋီ-၂-၁၀၈-၁၀၉ - ကြည့်ပါ။)

သတ္တသညာ-အတ္တသညာ ကွာမြဲ

ဤကဲ့သို့ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို ရုပ်ယန (၃)မျိုးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်သော အဆင့်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဘုရားရှင်သည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗ၌ ဤသို့ ဟောကြား ထားတော်မူ၏။

သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒက္ခော ဂေါယာတကော ဝါ ဂေါယာတကန္တေဝါသီ ဝါ ဂါဝိံ ဝဓိတွာ စတုမဟာ- ပထေ ဗိလသော ဝိဘဇိတွာ နိသိန္နော အဿ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဋ္ဌိတံ ယထာပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ “အတ္တိ ဣမသ္မိံ” ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတု”တိ။ (မ-၁-၇၃။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဥပမာသော်ကား ကျွမ်းကျင်သော နွားသတ်သမားသည်လည်းကောင်း၊ နွားသတ်သမား၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း နွားကိုသတ်၍ လမ်းမလေးဖြာ ပေါင်းဆုံမိရာအရပ်၌ နွားသားကို အသားတခြား အရိုးတခြား စသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်၍ တစ်ပုံစီ တစ်ပုံစီ ပုံလျက် (ရောင်းချဖို့ရန်) ထိုင်နေရာသကဲ့သို့ - ရဟန်း တို့ . . . ဤ ဥပမာအတူပင် ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည် တည်မြဲတိုင်း ထားမြဲတိုင်းသော ဤရူပကာယကိုပင် “ဤရူပကာယ၌ ပထဝီဓာတ် ရှိ၏၊ အာပေါဓာတ် ရှိ၏၊ တေဇောဓာတ် ရှိ၏၊ ဝါယောဓာတ် ရှိ၏”ဟု (ပုဂ္ဂိုလ်- သတ္တဝါ-ဇီဝ-အတ္တ မဟုတ်သောအားဖြင့်) ဓာတ်သဘောမျှအားဖြင့် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်ပညာ မျက်စိဖြင့် စေ့စေ့ငုငု မြင်အောင် ကြည့်ရှုလျက် ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုပွား၍ နေ၏၊ နှလုံးသွင်း၍ နေ၏။

(မ-၁-၇၃။)

အဋ္ဌကထာ ဋီကာများကလည်း ဤသို့ ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိ၏။

ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတော ပနဿ သတ္တသညာ အန္တရဓာယတိ၊ ဓာတုဝသေနေဝ စိတ္တံ သန္တိဋ္ဌတိ။

(ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၃၆၁။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၆။)

ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတောတိ ယနဝိနိဗ္ဗောဂကရဏေန ဓာတု ဓာတု ပထဝီအာဒိဓာတု ဝိသု ဝိသု ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ။ သတ္တသညာတိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိဝသေန ပဝတ္တာ သတ္တသညာတိ ဝဒန္တိ၊ ဝေါဟာရဝသေန ပဝတ္တသတ္တသညာယပိ တဒါ အန္တရဓာနံ ယုတ္တမေဝ ယာထာဝတော ယနဝိနိဗ္ဗောဂဿ သမ္မာဒနတော။ ဧဝံ ဓာတု ယထာဝုတ္တဩပမ္ပတ္တေန ဥပမေယျတ္တော အညဒတ္တု သံသန္တတိ သမေတိ။

(ဒီ-ဋီ-၂-၃၀၉။ မ-ဋီ-၁-၃၆၅-၃၆၆။)

- ၁။ သန္တတိယန - ဟူသော ရုပ်အစဉ်အတန်း အတုံးအခဲ၊
- ၂။ သမူဟယန - ဟူသော ရုပ်အပေါင်းအစု အတုံးအခဲ၊
- ၃။ ကိစ္စယန - ဟူသော ရုပ်လုပ်ငန်းကိစ္စ အတုံးအခဲ —

ဤ (၃)မျိုးသော ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ ရုပ်အစဉ်အတန်းကို ပြိုကွဲသွားအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား စိတ်ဖြာခြင်းကို ပြုလျက် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ်

ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဝါယောဓာတ်ဟူသော ဓာတ်ကို အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ပြု၍ ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းလျက် ဆင်ခြင်လျက် ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် သို့မဟုတ် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဝယ် —

၁။ အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် ဇီဝကောင်ဟု အတ္တ ထင်ရှားရှိကြောင်းကို စွဲလမ်းယုံကြည်နေသော = အဖန်ဆင်းခံ ဇီဝအတ္တ၊ ဖန်ဆင်းရှင် ပရမအတ္တ ထင်ရှားရှိကြောင်းကို စွဲလမ်းယုံကြည်နေသော အတ္တဝါဒ အတ္တဒိဋ္ဌိနောက်သို့ အစဉ်လိုက်နေသော သတ္တသညာ၊

၂။ လောကဝယ် လူတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေသည့်အတိုင်း ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ တကယ် ထင်ရှားရှိကြောင်းကို စွဲလမ်း ယုံကြည်နေသော လူတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သတ္တသညာ၊

ဤနှစ်မျိုးသော သတ္တသညာသည် ကွယ်ပျောက်၍ သွား၏။ ဓာတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အာရုံ၌သာလျှင် ဘာဝနာစိတ်သည် ကောင်းစွာ တည်နေ၏။

(ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၃၆၁။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၆။ ဒီ-ဋီ-၂-၃၀၉။ မ-ဋီ-၁-၃၆၅-၃၆၆။)

ယသွာ အယံ ဓာတုမနသိကာရော ယာဝဒေဝ သတ္တသညာသမ္ပုပ္ပါနတ္ထော၊ ဓမ္မဝိနိဗ္ဗောဂေါ စ သာတိသယံ သတ္တသညာသမ္ပုပ္ပါဋ္ဌာယ သံဝတ္တတိ၊ တသွာ ကောဋ္ဌာသေသု ဧဝံ ဓမ္မဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(မဟာဋီ-၁-၄၄၆။)

ဤဓာတ်ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားခြင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ဓာတုမနသိကာရသည် သတ္တသညာကို ပယ်ခွာခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ရုပ်ဓမ္မ နာမ်ဓမ္မတို့ကို ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဟူသော ရုပ်ဃန နာမ်ဃန အတုံးအခဲများကို ပြိုကွဲသွားအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ရုပ်ပရမတ် နာမ်ပရမတ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား စိတ်ဖြာခြင်းကို ပြုခြင်းသည် လွန်လွန်ကဲကဲ သတ္တသညာကို ကောင်းစွာ ပယ်ခွာခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် (၄၂) ကောဋ္ဌာသတို့၌လည်း ရုပ်ပရမတ်တို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်း ဓမ္မဝိဘာဂကို ပြု၍ = (၄၄)မျိုးသော၊ (၁၆)မျိုး (၈)မျိုးစသော ထိုထိုဆံပင် စသော ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိနေသော ပရမတ္ထဓမ္မရုပ်တို့ကို ခွဲခြား စိတ်ဖြာ၍ သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါလေ။ (မဟာဋီ-၁-၄၄၆။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ မိန့်ဆိုထားတော်မူသည့် အတိုင်း ရုပ်ကလာပ် တစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ ပါဝင် တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်လျှင် ပရမတ်နယ်သို့ ခြေစုံပစ်၍ ဝင်စပြုလာပြီ ဖြစ်၏။ သတ္တသညာလည်း စတင်၍ ကွာပြီ ဖြစ်၏။ “အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင် တကယ် ထင်ရှားရှိ၏။ ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ တကယ် ထင်ရှားရှိ၏”ဟု သံသရာတစ်လျှောက် ခဲခဲသမျှ အစွဲကြီးကား ခဲလေသမျှ သဲရေကျ အသွင်သို့ ကူးပြောင်းစ ပြုလာပြီ ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်တွင် အကယ်၍ ဗဟိဒ္ဓလောက တစ်ခုလုံးကိုပါ ဉာဏ်ဖြင့် စေလွှတ်၍ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ရှုလိုက်ပါက သက်ရှိသက်မဲ့ တစ်လောကလုံး၌ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်တို့ကိုသာ တွေ့ရှိရ၍ ထိုကလာပ်တို့ကို ပရမတ် ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ဓာတ်ခွဲကြည့်လိုက်ပါက ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး အစုအပုံကိုသာ တွေ့ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။

သို့သော် ထို သတ္တသညာ အတ္တသညာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ငရဲမီးကြီး အပြီးတိုင် ငြိမ်းဖို့ရန်ကား အနည်းဆုံး သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်အောင် သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်တို့ကို အဆင့်ဆင့် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းရဦးမည် ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ရှေ့သို့ ဆက်ရမည့် လုပ်ငန်းခွင်ကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။